В. ТАТОМИР

В юнацьких таборах

ДОДАТОК ДО КАЛЕНДАРЦЯ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАКА „ДОРОГА“ НА 1942 Р.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

В ЮНАЦЬКИХ ТАБОРАХ

ЗБІРКА
вказівок, порад і матеріялів на юнацькі табори української молоді.

КРАКІВ 1942
УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

Накладом »Українського Видавництва«, Краків, Райхсштрассе ч. 34, II.
Друк.: »Нова Друкарня Денникова« під комісарською управою, Краків, вул. Ожешкової 7

Verlag: „Ukrainischer Verlag“, G.m.b.H. Krakau, Reichsstrasse 34/II.
Druck: „Neue Zeitungsdruckerei“, Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Табори для української молоді — це добровільне, організоване життя молоді на якийсь означений час.

Їх завданням не тільки дати відпочити молоді по трудах шкільного року, змінити одностайність життя шкільної лави чи сільської монотонії, але також дати молоді основи суспільного виховання, навчити послуху й карности, скріпити туготу та загартувати молодь до труду.

І саме через те, що в таборах спонукується молодь виконувати приділену їй працю та бути карною, а з другого боку доручається їй самій орґанізувати працю і кермувати співтоваришами — то характер молоді наставляється на працю, карність і наказування.

Такий спосіб виховання дає нам нетільки рядовиків у суспільно-громадській роботі, але також сприяє розвиткові майбутніх провідників.

Завдання таборів для молоді є: плекати культ твердого життя громадянина свідомого своїх завдань супроти нації, виробляти здібності — і завдання ті переводити в чин.

А щоб виховати такого повновартного гро-

мадянина, треба розвивати у молоді: гарт волі, хоробрість, лицарскість, відпорність на недостачі, точність, карність, обовязковість, почуття чести, великодушність, шляхотну амбіцію, відповідальність за свої вчинки, віру в Бога, в нашу найвищу ідею, віру у власні сили та психічні й фізичні прикмети: ініціятиву, життєву зарадність, певність себе, здоровя, силу, фізичну справність.

Ті чесноти й прикмети плекаємо в юнацьких таборах молоді добре уложеними таборовими заняттями.

Кидаючи низку порад, вказівок, та малу частину матеріялів потрібних при уладженні юнацьких таборів; я далекий від думки робити з цього підручник для провідників та орґанізаторів юнацьких таборів.

Всежтаки, задля великого браку якихнебудь друкованих матеріялів з обсягу таборування в українській мові, і вони можуть стати помічними при організуванні: вишкільних таборів для провідників клітин молоді, юнацьких таборів і коротких курсів-таборів для сільської молоді.

Бож схема організації таборів для молоді одна.

Табори — це найкращий засіб виховання молоді — слід тілки звернути у них увагу на те що найважніше, — підчеркнути найважніші елементи виховання.

Для осягнення виховних завдань є менше важним чи молодь заживе на таборах під шатрами в гарно-казково положених околицях, на відлюддях, що нагадуватимуть життя первісних людей, чи набере таборових звичаїв, чи може пробуде цей час табору під дахом навіть в „люксусовій" віллі. — Але наскільки важнішим є те; щоб за час

існування табору набрала молодь добрих основ карности, привикла до сповнювання обовязку, навчилася цінити працю рук і себе в ній заправила на людину праці, щоби набрала тілової справности й туготи.

Тому менше звертайте уваги на цей вимріяний стиль шатрових таборів, а більше на виховання **одиниці й гурту.**

Суворі рямці таборового правильника та вміння підчинити їм молодечу енерґію й розбурханість — більше вартні як лірика шатрового життя.

Не перевантажуйте таборів гутірками, не вчіть молоді уже зарання ставати „дискутантами", не давайте їй завдатків ставати розніжненими мрійниками, але вчіть її послуху й карности, сповнення обовязку, вчить її не встидатися чорної праці рук, дайте її добру фізичну заправу, щоби стала дужою та здоровою — на службі нації.

Деякі з матеріялів, заподаних в цій збірці є спільною працею працівників Відділу Опіки над Молоддю та Родиною УЦК.

Заподані матеріяли з ділянки тіловиховання, за виїмком *мандрівництва й Відзнаки Фізичної Справности*, опрацював п. Данило Березовський.

Цілу збірку переглянув проф. Петро Ісаїв, за що йому *щира дяка.*

В ЮНАЦЬКИХ ТАБОРАХ

Ми юні, новії когорти,
Ми дужі вірли і буруни,
Клепати серця всіх ідемо
І в їхні ударити струни...

(Мик. Гур.)

II. Вишкільний, юнацький ім. Володимира Великого табор — Криниця

Сповнення свого обовязку — праця.

Побратимство — ватра й лицарський дух.

Повага проводу.

Радість та успіх життя, що дає його краса природи і сила сонця.

Ґаряча любов свойого рідного і готовість служити нації.

Дружнє життя в завжди веселому, радісному середовищі.

У серці надмір гарячих молодечих почувань.

Великою радісною піснею свойого молодечого життя звяжете свої почування в одне. І кожний Ваш крок це частина спільних зусиль, спільної праці, частина змагу.

Звуки вечірної спільної молитви ,то відчуття великої сили, і величі світу та його Творця.

Піднесення прапора і Ваше щоденне приречення, що мовчки його сповняєте у цю врочисту хвилину, зроджує у Вас незатарту глибоку постанову — служити нації.

Скільки приємности і чару дає хоч би тільки один день проведений в таборі. Скільки вдоволення дає поборювання трудів і невигод.

Юнацький табор, що в ньому учасники перебувають цілий час серед природи, це один з найкращих засобів для духового й тілесного її гарту.

Праця, проведена в таборі, збуджує зрозуміння її потреби і значення та правильний погляд на неї, розвиває певну зручність і зміцняє фізичну тугість.

Табор виховує енергійні, завзяті характери, що можуть змагатися у тяжкому життєвому бою, краще як ці, що в таборах не бувають.

Юнацький табор це спільна ширша родина, звязана тісними вузлами побратимства з почуттям свідомої карности під твердою кермою проводу табору — команди.

Одиниця в ньому це лиш одне звено в цілому ланцюху працівників. Табор — це практична школа плекання товариської єдности і вирівнювання соціяльних противаг. Таборове життя — це пізнання відношення одиниці до громади, громадянина до його суспільних завдань.

В ньому всебічно і рвномірно розвивається: тіло й дух, воля й характер.

І в тому власне велике значення юнацьких таборів, як конечного, невідкличного чинника — виховання молоді.

МИ — ОДИН ГУРТ

Ми — творимо гурт.

Кожний з нас прийшов тут може з окремими мріями, іншими здібностями і зацікавленнями. Кожний вніс з собою своє я, свою вдачу й звички.

Але усі ми тут разом творимо гурт. Кожний вносить до нього свої цінности і замилування, і кожний хоче із своїх здібностей щось дати для гурту.

Бо доля гурту всім нам дорога.

За одного всі стаємо разом, як мур.

Бо ми гурт один і в тому наша сила.

Треба тобі допомогти, друже — ми гуртом поможемо.

Спотикнувся ти на життєвому шляху — у нас найдеш поміч.

Хто остався за нами позаду? Хто хоче йти сам один, крутими стежками?

Заверни і не роби нам встиду. Що можеш ти — сам один? Чи не бачиш, що усі ми разом виконуємо працю для спільного гурту. І ніхто не може жити сам для себе посеред нас. Кожний може щось зробити для спільного добра, бо кожний щось знає, щось вміє, до чогось має замилування, чогось хоче, до чогось прямує.

У спільному житті, у гурті — працюємо для нашого добра, для нашої спільноти, для нації.

Хто ще залишився поза нами? Подайте руку — і дальше ідімо уже разом.

Бо ми один гурт і в тому наша сила.

ЗА ВНУТРІШНЮ ОБНОВУ ДУХА.

Тверде життя нової людини вимагає від неї праці, діл, і зовнішної боротьби.

Відпочинок інструкторського роя в Турковичах

Але це тільки зовнішній вияв цих сил і вартостей, що криються у людській природі. Природа криє в собі більше тайн, як це собі людина уявляє.

Людина у сучасну пору бачить зміст життя тільки в активізмі, у вияві сил, у боротьбі. При тому не звертає уваги, що до цього активізму й боротьби немає основ — фундаменту.

А цею основою є внутрішньо перероджена душа людини — це джерело діяння і збірних сил.

А чи можливий чин, коли в душі порожнеча?

Люди хотіли би бачити лискавки, чути громи там — де нема електричности. А це ж проти законів природи. Бо природа діє в тайні, а щойно опісля виявляє своє багатство.

Живе зерно має більше внутрішніх сил — як великий мертвий камінь. Воно пробиває земну кору, росте, розвивається, та поки вийде на денне світло — працює, набирає сил у тайні.

В тайні працюють також соки в дереві, квіти та овочі.

Відберіть дереву його соки, а зруйнуєте квіти й овочі.

Відійміть душі її внутрішні багатства, а зруйнуєте усе життя людини.

Такий незмінний закон природи.

Збагатити душу в природні і надприродні дари, набрати сили, завзятости — це завдання самоти. Відновити себе, свого духа, щоб можна нести віднову другим.

В теперішньому часі тисячі людей тиснуться на денне світло, хочуть світити іншим, а замість цього творять зло, бо не вміли, чи не хотіли в тайні навчитися добра — відродити та збагатити свою душу.

Перше оживи себе, а тоді йди оживляти других, творити й діяти.

Забувають на те, що наперед треба вчити себе, потім других, наперед слухати, опісля наказувати, наперед мовчати, опісля говорити. Наперед пізнати й відродити свою душу та її внутрішнє життя, а опісля діяти назовні. На жаль, люди вивертають та руйнують цей порядок.

Христос тридцять років мовчав, молився ночами перед своєю працею і трудами на самоті — а люди бажають творити, діяти без внутрішнього скріплення, переродження, віднови, без молитви.

Треба вміти злучити ці дві речі із собою — в єдність.

Тоді чин буде цвісти і нести овочі, бо в джерелі чину буде могутнє життя.

Юнацькі табори — стануть для молоді — тою таємною силою, що відродить і скріпить її духа, що на вільних просторах подальше від гамору міста і монотонії села — дасть юнацтву — нові животворні сили — до праці над собою і другими для добра нації.

КАРНІСТЬ І ОБОВЯЗОК.

Найважніше завдання таборів для молоді під теперішню пору це зміцнити у молоді почуття карности й обовязку.

Маємо різні роди карности, а саме:

1) супроти самого себе, коли одиниця панує над своїми інстинктами.

2) карність супроти других людей і супроти влади, коли одиниця піддається волі другої особи, або влади.

3) карність супроти вищих загальних дібр, супроти обовязку, справи загалу — спільноти, коли одиниця підпорядковує своє поступовання та свої інтереси — цим вищим загальним інтересам.

Між послухом і карністю існує велика різниця.

Карність випливає зі свідомости що треба підпорядкуватися деяким правам, і як така належить

до рис характеру — бо сам послух можна навіть вимогти фізичною силою чи терором.

Однак карність не є самоціллю, це лиш один із засобів проведення в життя тієї ідеї, що їй служимо.

Карність служить для добра спільноти. З поняття карности, як спільної прикмети, випливають її засадничі черти: Наказ треба виконати безоглядно і розумно. Себто швидко, докладно і якнайкраще.

Існують моменти, коли людині здається, що в імя вищої цілі мусить бути некарною супроти свойого безпосереднього наказу. Такі моменти бувають, але з того не вільно робити засад.

Некарність все буде некарністю. Тільки ціль, для якої ота некарність заіснувала може її виправдати, але не освятити.

Зло все злом залишиться, щоправда злом з конечности, але ніколи через оту свою конечність не стане **добром.**

Висновки з отих двох протилежних собі поглядів ведуть — один до здисциплінованого, карного, суцільного гурта — а другий до анархії.

Коли виконуємо наказ — не можемо його змінити доти, доки існують умовини, які передбачив той, що приказ видав. Щойно, як заіснують умовини в наказі непередбачені, можна його виконання *змінити*, але *тільки* згідно з *духом виданого наказу*

У кого зродиться думка поступити проти наказу — хай він *перш за все* усвідомить собі, що він виступає проти самих підстав спільнотного ладу, що його виступ носить в собі зародок анар-

хії — і якщо все таки він його робить — як зло конечне, то тільки тому, щоби запобігти гіршому.

Однак карність в нічому не суперечить власній, творчій ініціятиві.

Одна людина не схопить цілости проявів життя — натомість може це зробити здисциплінований гурт людей.

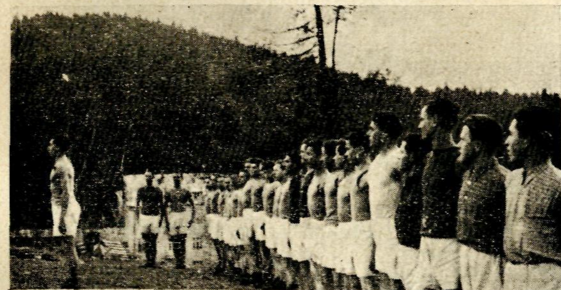

Карні лави II. табору в Криниці

Тому то *обовязком кожної людини супроти нації* — працювати в тій ділянці в якій найбільше може принести користи, а обовязком гурта — ті зусилля координувати.

Ці проблєми це надзвичайно важні справи, які своєю суттю заторкують підстави суспільного життя. Їх слід докладно продумати і ясно собі здати справу — щоби стати карним і творчим складником спільноти, а не бездушним автоматом, або ще гірше, руїнницьким елементом.

СПОРТ І МОЛОДЬ.

Спорт.

Кожний молодий юнак намагається спортом осягнути красу тіла та духа.

Гарна душа й сильне тіло — це ідеал, що до нього йшли в житті старинні греки. І вони його осягнули — великим накладом праці поколінь. Гарні й сильні греки створили гарну й сильну Грецію. Гарну — своєю культурою, сильну — своєю могутністю.

І нове покоління хоче йти тим шляхом і йде.

Українська молодь не може забувати за ті кличі.

Спорт має дати силу тіла та красу духа, її виробленість, гарт, характер.

Збільшуючи свої сили — збільшите сили свого народу.

Сильним та могутнім є лиш той народ, який має сильну й здорову, до найвищих осягів підготовану молодь.

Спорт саме створює ті всі можливості, в яких можна випробувати гарт свого духа, свою силу, свою волю.

Тому вважайте, щоб життя не застало Вас неприготованими.

Добудьте спортом силу та красу тіла й духа, тоді будете ближче свойого ідеалу.

ПІДГОТОВА ТАБОРІВ

Роди таборів.

Є різні роди таборів:

а) постійні,
б) мандрівні, а ці знов можуть бути:
   1) звичайні,
   2) водні,
   3) зимові.

Відповідно до віку учасників та їхнього вишколу, або до якоїсь окремої цілі, табори бувають:

а) відпочинкові,
б) піонірські,
в) інструкторські.

Відпочинкові табори дають молоді змогу пробувати серед гарних і здорових околиць, набрати здоровя і сил, а також навикнути до порядку і карности. Уладжувати їх треба в місцевостях, де можна дістати відповідне приміщення. Такий табор може бути уладжений теж під шатрами

Інструкторські табори мають на меті виховати метких юнаків, що можуть в кожній життєвій ситуації дати собі раду. Юнаки у всім призвичаюються до самостійности, вони обовязані самі уладити приміщення на табор і його уладження, понадто перейти вишкіл вдповідних ділянок знання чи тіловиховання, щоб могти сповняти своє завдання як поучники. Інструкторські табори, крім

цього, мають на меті підготовити учасників до ведення праці серед юнацтва.

Піонірські табори молоді мають дати їм підготову до самостійного життя, заохотити молодь набувати знання з окремих практичних ділянок. Тому треба в такому таборі заставити юнаків передовсім до практичних занять, на які в першу чергу складатимуться зайняття над уладженням табору, а далі підготова до різних практичних вмілостей.

Піонірський табор це основний тип усіх вичислених таборів. Получення ж тих усіх таборів — це **юнацький табор.**

Програму зайнять у цьому таборі треба скласти на основі програм праці, наведених у горі трьох таборів (відпочинкового, інструкторського і піонірського).

Вказівки для організаторів.

Успіх табору залежить найбільше від доброї його підготови. Підготовчу працю веде Референтура Опіки над Молоддю та Родиною даного УДК (Делеґатури), на якого терені має відбутися табор.

До помочі Референтурі стає Колеґія Опіки над Молоддю та Родиною, що існує при даному УДК, а її завданням помагати Референтурі у всіх підготовчих працях. Однак і провід УДК (Делеґатури), на яких терені має діяти табор, повинен зокрема поцікавитися справою зорганізовання табору, бож в дійсності він один відповідає за всю працю, яка проводиться на їх терені діяльности. Тому голова УДК (Делегатури) повинен взяти на себе обовязок виєднати всі дозволи від влади, що є потрібні на оснування й ведення табору, та заступати справи табору перед владою.

Усі завваги, поради та вказівки зібрані в окремому розділі під заголовком:

Вказівки для Референтів (підреферентів) Опіки над Молоддю та Родиною УДК (Делєгатур) для організації та ведення юнацьких таборів.

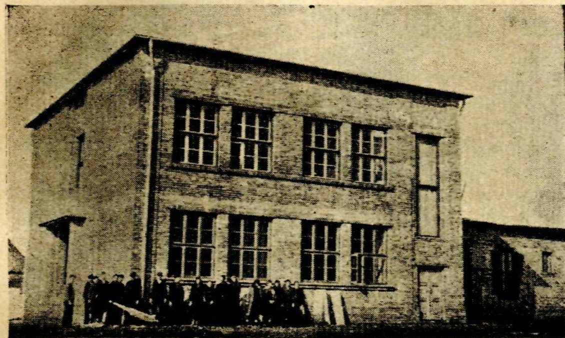

Приміщення табору в Київці на Підляшші

Зміст:

1) Загальні вказівки,
2) Підготова табору.
3) Урухомлення табору,
4) Нагляд над веденням табору,
5) Ліквідація табору.

1) **Загальні вказівки:**

Юнацькі табори української молоді — це один з найкращих і вже доволі випробуваних засобів виховання молоді.

Знані різного роду, пластові табори (Сокіл, Остодір, Старява, Космач і т. ін.), що дали нам відвідне число ідейної, добре загартованої молоді, яка й тепер напевно стократь кращий дає вклад у нашу суспільну працю — як ці, що не знають і не бачили таборів — ще й досі своєю світлою традицією дають нам милий образ одного з найкращих чинників виховання молоді.

Зокрема німецька молодь дуже багато часу проводить в таборах, а до цього таборового виховання німецької гітлерівської молоді привязують її виховники найбільшу вагу.

Традицію наших пластових таборів, так добре та вміло зорґанізованих, мусимо за всяку ціну вдержати, мусимо заповнити її новими сторінками світлого таборового життя української молоді й на оцих західних окраїнах наших земель.

Перш завсе ясно та повсякчасно стоятиме перед нашими очима ціль юнацького табору, який цілим своїм укладом життя і переведеною працею повинен дати українській молоді те, що найкраще, що в житті найпотрібніше.

А ціль одна — виховати молоду людину на повновартного громадянина нації, на людину чину, праці й посвяти, повну віри у свої сили, що з усмішкою на устах и погідним — ясним чолом ітиме крізь життя до одної високої мети.

Багато причинимося до цього, коли з гурту молоді, що дає нам його табор — нашим впливом — створимо зєднаний, суспільний гурт-спільноту, коли вщіпимо в нього основи свідомої карности, навчимо його цінити працю й рости в праці, коли вкладемо в нього всі ці чесноти й прикмети, що мають мати вони, як майбутні провідники.

І тому така велика відповідальність спадає на

Референтів Опіки над Молоддю та Родиною — поставити юнацький табор на тарені діяння свойого УДК на належній висоті.

Це ж одна з найважніших ділянок їхньої праці, це ж виховання молоді, за яке вони несуть так велику відповідальність, як ніхто другий на будьякій іншій ділянці, та ще й тому, що ця відповідальність за виховання молоді сягає далеко вперед на довгі роки.

Належна підготова, уведення в життя в наміченому згори речинці, добре обдуманого й підготованого пляну, невпинний нагляд і безпосередня участь у таборі, консеквентність у переведенні пляну — це передумовина успіху праці референта.

Треба числитися з перепонами и труднощами не тільки із зовні, але ще більше з тими, що є наслідком нашої незарадности, безпляновости, химерних настроїв і невидержности, а їх зможемо усунути тільки надлюдською працею.

Слід сганути понад усі страхіття невдач і вивести своє відповідальне діло за давним пластовим кличем „сильно, красно, обережно, бистро" — справді по мистецьки.

Ось чого вимагаємо від референта Опіки над Молоддю та Родиною при організуванні та веденні таборів для української молоді.

2) **Підготова табору:**

а) Підготовча акція уладження табору,
б) пропаганда таборової акції,
в) фонди на табори,
г) прохарчування,
ґ) таборовий виряд.

а) Підготовча акція:

1) Місце на табор: завчасу підшукати та провірити, чи відповідає воно санітарним вимогам, хто є власником приміщення, які є можливости прохарчування, доїзду, роздобуття дров на опал і уладження табору, можливості закупу соломи, чи сіна на сінники, спроможности достави товарів, провірити, де мешкає найближчий лікар, де находиться найближча залізнича, чи автобусова стація.

2) Приміщення табору: мати на увазі здоровий стан приміщення на табор, площу перед домом, близькість ріки, студні, озера, потока, місце для вмивання й купання, воду до пиття, місце на кухні, догідну площу на грище (найменше 50×50 кроків) недалеко табору, положення табору оподалік від осель і доріг.

3) Правні вимоги: якнайскоріше внести до повітового старости прохання про виєднання дозволу на уладження табору. В проханні подати: місце осідку табору, приблизне число учасників, час тривання табору (зголосити лікаря табору). Відпис прохання негайно переслати до УДК. Виєднати дозвіл у власника приміщення, уладити це приміщення згідно з нашими вимогами, а у відповідного інспектора лісів дозвіл користуватися лісом під деяким оглядом (евентуально уладження ватри, збирання дров). Оповістити найменше два тижні перед початком табору про реченець діяння табору, його місце осідку, висоту оплати, виряд учасників(ць) — та зібрати письменні зголошення на табор найпізніше 10 днів перед початком табору, запросити лікаря та зголосити його владі як таборового лікаря.

Зробити спис харчів, потрібних для табору, беручи під увагу приблизне число учасників і час тривання табору та виєднати у відповідному уряді харчеві приділи для табору.

Подбати про дозволи їзди й знижки для учасників і учасниць.

4) Намітити провід табору та зголосити його Відділові Опіки над Молоддю та Родиною УЦК та начальникові округи.

5) Зладити спис потрібного інвентаря до табору.

6) Обдумати спосіб достави інвентаря і харчів до табору та спосіб доїзду учасників(ць).

7) Референти опіки на Молоддю та Родиною тих УЦК (Делеґатур), які не організують в терені своєї діяльности таборів — подбають про відповідне число учасників(ць) табору, їхні речинцеві зголошення, стягнуть та перешлють оплати, подбають про виряд учасників і учасниць, відставлять їх до стації чи навіть місця табору в означеному речинці.

8) Окремий учасник(ця):

а) переглядає таборовий виряд та доповнює його,

б) подає зголошення на табор в означеному речинці через свій Курінь, Референтури, Делегатури, УДК.

в) складає таборову оплату до УЦК, або до Референтури,

г) до зголошення залучує посвідку національної приналежності від свого УДК (Делеґатури), або дозвіл школи та батьків на участь в таборі, заяву послуху проводові табору.

б) Пропаганда таборової акції.

Веде її референт Опіки над Молоддю та Родиною при допомозі Колеґії Опіки над Молоддю

та Родиною на терені свойого УДК (Делєгатури) такими засобами:

1) поїздками до К. М.,
2) при помочі звязку з учительством і дирекціями шкіл на терені шкіл,
3) обіжниками,
4) анкетами,
5) сходинами батьків,
6) статтями й оголошеннями в пресі, окремими оголошеннями та публікаціями.

Ніколи не можна обіцювати того, що годі перевести. На анкетах і сходинах треба докладно *вияснювати значіння та програму таборів і давати* вичерпні відповіді на всі запити.

в) Фонди на табори:

1) Оплата учасників(ць),
2) Допомоги громад і міста,
3) Допомоги громядянства, придбані збірками,
4) Ощадностева акція молоді.
5) Допомога УДК,
6) Допомога УЦК.

Вже заздалегідь слід виготовити прелімінар бюджету даного табору та переслати його до затвердження до УЦК.

Для бідніших учасників(ць) слід предвидіти в таборі дарове удержання.

Відповідно до ціни харчів треба наперед обчислити пересічну денну оплату за одну особу й на підставі цього та числа днів табору зладити загальний кошторис прохарчування. Передбачувати кошти внутрішнього та зовнішнього уладження табору, кошти перевозу харчів і таборового виряду та можливість винагороди проводу табору.

ґ) Прохарчування:

1) Внести подання до господарського Відділу начальникові округи про приділ харчів на предвиджене число учасників.

При тому заподати скількість запотребування кожного роду харчу.

2) Понадто за дозволом влади повести в терені своєї діяльности акцію за добровільним зложенням скількости харчевих припасів.

3) Забезпечити за дозволом влади в кооперативних установах певний запас харчів на табор.

4) Розчислити мінімальні й середні пайки харчу на одну особу й приблизно на загальне число учасників на цілий час діяння табору.

5) Закупити за дозволом влади заздалегідь певну скількість деяких харчів як запас на табор.

Не можемо допустити, щоб табор був незабезпечений у харчі. Тим більше в теперішних відносинах не можна цієї справи спихати на останні дні, *або розвязку її залишити на час самого табору.*

В тій справі повинні якнайбільше допомогти Голова УДК (Делеґатури) та господарський референт.

ґ) Таборовий виряд:

Із собою на табор треба взяти:

1) Хрест на стіну,
2) Державний знак і прапор,
3) Таборовий денник,
4) Книга наказів,
5) Книга дижурів,
6) Книга касова,
7) Юксти,
8) Відривний бльок,
9) Книга на хроніку табору,
10) Бібліотека,

11) Аптичка,
12) Каса на гроші,
13) Перо, ручка, чорнило, олівці, канц. папір, коверти,
14) Компас,
15) Термометер,
16) Фотографічний апарат,
17) Шатра,
18) Таборовий виряд одягу,
19) Прапорець чистоти,
20) Прапорець служби праці.

Таборове приладдя на І. рій:

1) Одна пилка,
2) Одна линва на 15 м.,
3) Одна опаска,
4) Дві сокири,
5) Одно ведро,
6) 3 кґ. цвяхів,
7) Дріт, 10—12 м.,
8) Одні кліщі,
9) Ніж,
10) Один гибель,
11) Кухарське начиння.

3) *Урухомлення табору.*

Референт опіки над молоддю мусить докласти усіх зусиль, щоб табор почався і скінчився в означеному реченці. Підготовчі праці слід так повести, щоб уже на кілька днів перед початком табору їх викінчити.

Не залишаймо нічого на останню годину, бо це наша програна.

На місце діяння табору висилає референт організатора, якого завданням буде:

а) упорядкувати приміщення табору,

б) роздобути харчі на перші дні існування табору,

в) зорганізувати таборову кухню та придбати опал на цілий час існування табору,

г) зорганізувати довіз харчів,

д) наладнати усі правні вимоги (формальності): дозвіл влади на табор, приділи харчів і зголошення учасників.

Якщо прияви одної людини — є невистарчальна, тоді референт висилає на місце підготови і більше людей т. зв. організаційний гурток. Найкраще, як в його складі буде хтось з будучих членів команди чи булави табору.

Командант табору обовязаний прибути на місце осідку табору скоріше на день-два.

Табор починає офіційно своє діяння з хвилиною відчитання наказу Відділу Опіки над Молоддю про покликання табору до життя і передачі командантові влади.

І. наказ (про покликання табору до життя) відчитає відпоручник Відділу Опіки над Молоддю УЦК, або в його заступстві референт Опіки над Молоддю УДК (Делеґатури) на терені яких діє табор, або хтось з проводу УДК (Делеґатури). Перед відчитанням І. наказу командант табору обовязаний негайно по відчитанні І. наказу повідомити Відділ Опіки над Молоддю УЦК про відкриття табору (таксамо по відчитанні наказу про ліквідацію табору).

Відкриття табору:

1) збірка усіх учасників(ць) табору,

2) звіт відпоручникові УЦК, чи референтові Опіки над Молоддю УДК — здає організатор або член будучої команди чи булави табору,

3) національний гимн і піднесення прапора,
4) відчитання наказу Відділу Опіки над Молоддю УДК про відкриття табору — відпоручником Відділу, референтом УДК або організатором,
5) передача влади над табором командантові,
6) звіт командантові табору,
7) відчитання наказу команди табору (відчитати також деякі уступи з таборового правильника і порядок дня) враз із поясненням,
8) відспівання молитви,
9) відспівання гимну юнацтва,
10) розхід.

З хвилиною перебрання влади командант відповідає за цілість життя в таборі, аж до ліквідації табору. Він стоїть у тісному звязку з УДК чи Делеґатурою, на яких терені діє табор, щоденно звітує Відділові Опіки над Молоддю пересилаючи звіти що 10 днів через УДК до УЦК.

4) Нагляд над веденням табору.

Безпосередній нагляд над веденням табору має Відділ Опіки над Молоддю УЦК. Голова УДК (Делеґатури) на яких терені діє табор, виступає як уповажнений заступник Відділу у всіх справах табору. Але на місці сповняє ролю наглядального чинника над усім життям табору — командант. Його постава до усіх проявів життя в таборі повинна бути гідна та поважна, його око мусить вглянути скрізь, він мусить увійти у всі справи табору, він провірює кожню працю, знає кожного учасника, усі слабі сторінки таборовиків, команди, булави та поучників. Від часу до часу командант переводить точні „перегляди чистоти" учасників, порядку в кімнатах, стану магазинів, порядку на площі, тощо. З тих переглядів слід списувати короткі протоколи і долучувати до звітів. Цього свойого обовязку себто — загального нагляду над табором — командант не передає нікому. Як звязкові між громадянством і табором, яких обовязком є інформувати громадянство про життя в таборі, діють: опікун табору і духовник табору. Ролю опікуна повинен взяти на себе Голова УДК (Делеґатури), чи хтось із знаних громадян-прихильників молоді.

Другий дуже добрий засіб нагляду праці в таборі — це таборовий правильник.

І тут знов обовязок команданта — стояти на сторожі вимог правильника, бо ніхто інший, тільки він мусить зуміти видобути сповнення усіх вимог правильника від кожного учасника, починаючи від обозного а кінчаючи на наймолодшому таборовику. Схоплення юнацтва в суворі рямки риґору таборового правильника — має більший виховний вплив на молодь, як відроблення з нею наміченої програми, як вивчення певних ділянок знання, як вироблення настроїв чи почувань.

Таборовий лад і карність — це найважніші елементи виховання молоді, що ними розпоряджає командант — тому не повинен він здаватися в заведенні ладу і карности на других — але бути самому оборонцем кожної точки, правильника і суддею в імя його вимог — над цілим табором.

5) *Ліквідація табору.*

Ліквідацію табору слід провести згідно з вимогою правильника — найпізніше в дні закінчення діяння табору.

За ліквідацію табору вповні відповідає командант. В першій мірі слід подбати, щоб табор не залишав по собі в місцевині, де діяв — немилого

го спомину. В часі діяння табору треба докласти *усіх старань, щоб громадянство мало якнайкращі* дані про табор. Командант має уже наперед приготований плян усіх праць, так щоб табор можна було зліквідувати в двох днях. Опісля розділює ліквідаційну працю між окремі рої — чи чоти і людей.

Переведення ліквідації табору:

1) Віддача учасниками випозиченого з табору виряду,

2) Зворот усіх речей, визичених табором — на місці,

3) Провірка і опакування спортового і таборового виряду,

4) Провірка і опакування харчевого запасу,

5) Виголошення учасників (вимельдування),

6) Упорядкування приміщення тобору так, щоб навіт сліду не було, що існував табор,

7) Упорядкування площі та місця перед табором (не слід залишити по собі які небудь сліди, засмічені місця, записки),

8) Остання збірка — відчитання наказу про розвязання табору, та видача посвідок участи в таборі,

9) Національний гимн — опущення прапора.

Всі речі треба складати уважно і в порядку: окремо позичене, окремо те, що брали із собою, а те, що призначене до спалення також окремо.

Про підводу на відвезення речей на двірець подумати завчасу і не відкладати на останній день.

Командант також мусить подбати про вирівнання усіх платностей за харчі і доставу —так, щоб опісля по закінченні табору не було уже ніяких залеглостей. При звороті позичених речей

слід побрати посвідку — потвердження звороту, і долучити до таборових актів.

Не забути подякувати всім, хто чимнебудь *причинився для* добра табору, і це повинна вчинити команда табору — сама, не залишаючи тих справ для Відділу Опіки над Молоддю УЦК.

Приміщення і місце табору *прибрати так, щоб* не виглядало гірше, як перед початком табору. Не допустити, щоб учасники опускали табор перед його закінченням.

ЖИТТЯ В ТАБОРІ

Ціле таборове виховання можна поділити на такі групи:

I. Внутрішня організація таборового життя,
II. Здоровя,
III. Праця,
IV. Побратимство.

I.

ВНУТРІШНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ТАБОР. ЖИТТЯ.

1) Провід табору.

Мозок табору, це його провід. В склад проводу входять команда і булава табору. Відповідальність за цілість життя в таборі несе команда а зокрема командант табору.

К о м а н д а н т стоїть на чолі проводу табору. *Інші члени команди і булави є йому помічні у всіх справах,* і на них спирає він цілу свою працю в таборі; *вони відповідають за доручені їм справи перед командантом* і Відділом Опіки над Молоддю УЦК.

Добрий камандант мусить розпоряджати всіма прикметами провідника-вождя (організатора, виховника), бо він у таборі є усім; батьком і опікуном, виховником та організатором, суддєю і другом, чинником, що видає наказ і вміє подбати про *його точне виповнення.*

Добрий командант — це половина успіху табору.

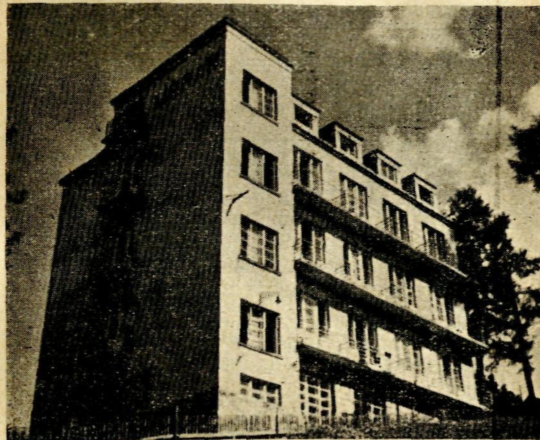

Дім Української Молоді ім. Князя Володимира Великого в Криниці.

Його обовязки означені правильником, однак як далеко мусить він вийти поза рамки — коли має охопити керму всього життя в таборі у свої руки.

У всіх таборах панує авторитет провідника —

тому тим провідником може стати людина, що той авторитет має і зуміє його вдержати.
Найважніший його обовязок є — дбати про це, щоб табор сповняв своє виховне завдання, дав учасникам **основи національної свідомости, і почуття обовязку праці.**

Усі його зусилля повинні йти в тому напрямі, уся програма занять повинна бути на це наставлена.

Команда і булава табору співпрацюють з командантом в тому самому напрямку — так, щоб усі спроможності, якими розпоряджають в таборі, звернути до одної мети і її осягнути — **виховати юнака — повноважного громадянина.**

Члени команди і булави обовязані якнайсумлінніше виконати свої обовязки в призначених їм ділянках, а понадто скрізь бути помічними, бо ж вони є прикладом для цілого табору, увага всіх таборовиків звернена передовсім на них, на їхню поведінку, на їхню працю.

Члени команди діляться між собою відповідними групами таборового життя, і як головні керманичі тих груп, розбудовують їх своїми силами якнайкраще. І так: внутрішню організацію таборового життя наладнують — командант і обозний, здоровя і гігієну — лікар, працю — командант, а дух побратимства розвиває обозний.

Безперечно, що цю самостійність може командант кожної хвилини обмежити, перевести інший поділ груп, якщо завважить її несправність.

Булава працює в точно накреслених їй рямках: виховник дбає про національно-суспільне виховання, референт тіловиховання про фізичне виховання, господар вповні відповідає за господарсько-

харчеву ділянку, та вишкіл молоді в напрямі фахового освідомлення.

Ім до помочі поставлений **булавний гурток** — а в його склад входять усі поучники, сурмач та санітар, адміністраційні сили табору.

Найкращий спосіб опанувати життя в таборі і завести карність — це відправи.

Відправи:

Вони є засобом перевишколу провідницького складу та наладнання внутрішньої організації. Розрізняємо такі роди відправ:

а) відправи булави — (предмет: виховання, організаційні справи, проведення програми),

б) відправи поучників — (предмет: проведення програми, карність)

в) відправи цілого провідницького складу (булави, поучників, провідників частин — включно до роєвих) — (предмет: виховання, карність, організаційні справи).

Відправи проводить командант, тільки в деяких випадках обозний (проведення організаційних справ). Матеріял до відправ слід заздалегідь підготовити. На них вказане подавати методичні вказівки, матеріяли до програм праці, а то й розробляти саму програму.

При помочі добре уладжуваних відправ — можна завести якнайбільшу карність і лад в таборі, уодностайнити працю, розвести контролю, а передусім провірювати працю окремих поучників та провідників.

2) **Організаційний поділ.**

Вже при підготові табору слід звернути увагу на приділення до нього відповідної скількости **поучників.** Провідником кожного роя повинен бути

поучник, понадто до кожної окремої ділянки праці треба призначити окремих поучників-фахівців.

Їх роля дуже важна; кони — а не хто інший виховують, вони — вирізблюють чесноти українського юнака, в молодих ще не скристалізованих характерах, вони — підготовляють їх до твердого вояцького життя.

Тому до поучників мусимо ставити високі вимоги (гл.: „Інструкція для організації і виховання української молоді" — В. Тат.), бо ж на них лежить велика відповідальність за долю молоді. Хоч табори, це тільки малий проміжок часу в житті і вихованні молоді, однак вони полишають справді незатертий слід по собі у душах молодих.

Обовязки курінних, чотових, роєвих повинні сповняти тільки поучники, не згадуємо уже, про булаву та команду, що їх склад обовязково творять виховники.

Організаційний поділ учасників табору треба провести негайно по відчиненні табору. При тому звернути увагу на вік та рівень знання, ніколи зате не кермуватися соціяльним станом учасників. Число членів роїв повинно бути повне. Найкраще перевести поділ на рої беручи під увагу такі роки: 13—14, 14—16, 16—18, 19—20. Дуже велику увагу класти на те, щоб рої творили зіграну цілість. Рої лучити в чоти в цей сам спосіб, зважаючи на такий віковий поділ: 13—16 і 16—20. Не творити ніяких чотових ані курінних проводів. На чолі роїв, чот, куренів стоять назначені комендантом, чи обозним — поучники. Провідником цілого таборового відділу, яку він не творив би організаційну одиницю (чота, курінь, кіш) є референт тіловиховання (чотовий, курінний, кошовий). Поучники, які проводять окремими відділами, сповняють ще обовязки фахових інструкторів у відповідних ділянках (національно-суспільне виховання, тіловиховання, фахове освідомлювання молоді, служба праці). Рої вибирають собі назви (звірят, квітів), які затверджує комнадант чи обозний. Він надає порядкові числа роям від 1 вгору, без уваги на приналежність роїв до чот і курінів. Чоти означує також порядковими числами, куріням надає патронів. Назв роїв і чисел чот, куренів, слід постійно уживати і привчити до цього учасників. Курені повинні добре знати життя і вчинки своїх патронів.

З поучників та адміністраційних сил творить комендант — булавний гурток, який не входить в склад чот ані куреня. На його харчевому стані є команда, булава і прибулі викладачі чи гості.

3) **Служба в таборі.**

С т і й к а. Табор без стійки не сповняє вповні свойого виховного значіння. Стійка, яку повинен кількакратно за час існування табору відбути кожний юнак,—це добрий засіб виробити витривалість і карність. Однак не можна її звести до бездушного відстоювання своїх годин. Обовязки стійкового треба добре вияснити таборовикам і вимагати, щоб були точно виповнені. Постійна контроля тут конечна. Стійка зміняється — що 2 години, повнить службу в повному виряді.

С л у ж б о в и й г у р т о к повнить службу — 24 години, виставляє стійки а день і вночі, відповідає за порядок у таборі, береже таборового майна, помагає в кухні. Службовий гурток творить пів, один, а навіть більше роїв, залежно від потреб. Він носить відповідні відзнаки та повнить службу в повному однострою. Перебрання і передача служби обовязково відбувається в приняві обозного або

службового булавного, в цей спосіб, що службові гуртки стають напроти себе у віддалі 6 кроків, поздоровляють себе взаємно, — провідники здають звіт обозному або службовому булавному про передачу і перебрання служби, зміняють свої місця, поздоровлюють себе і відходять: той гурток, що відбув службу — до своїх приміщень, а чинний службовий гурток — до вартової (службової) кімнати (шатра). Зміна служби відбувається що 24 години, найрадше в год. 13. або в 19.

Д и ж у р н и й повнить службу впродовж 24 годин. На дижурних зразу слід визначувати меткіщих юнаків(чок), вони ж відповідають за весь лад і порядок в таборі, заступають подекуди обозного. Але пізніше службу дижурного повинен відбути кожний учасник(ця). Під опікою дижурних остає прапор і таблиця оголошень. Містодижурний повинен бути визначуваний із складу службового гуртка.

С л у ж б о в и й б у л а в н и й назначуваний тільки в більших таборах, коли є зорганізований найменше курінь. Цю службу повнять тільки провідники відділів від чотового вгору, поучники і члени булави. Службовий булавний заступає обозного та команданта на випадок їх неприявности в таборі. Місцем його урядування є таборова канцелярія, позатим його обовязком є провірювати службу в таборі, порядок занять. Свої постійні заняття, звязані з його обовязком як поучника, якщо вони відбуваються в таборі, він теж виповняє. На випадок вимаршу із табору, котрийсь із трьох (командант, обозний, службовий булавний) мусить в таборі залишитися. Службовому булавному підлягає уся служба в таборі, понадто право нагляду усіх занять, якщо в цей мент їх особисто не переводить

командант чи обозний. Поучник, що має о год. 12 перебрати службу — „службового" — звільняється у свойого провідника від занять, так, щоби на годину 12 явився в таборовій канцелярії — чотовий до перебрання служби (вичищений, оголений і одягнений).

Усю службу в таборі визначує обозний і оповіщує в наказі.

4) **Відзнаки табору, прапоровий почот.**

Табор уживає відзнак за дозволом влади. До тих таборових відзнак зачисляємо: прапор та особові відзнаки провідницького складу.

Понадто у внутрішньому ужитку табор має ще дружинові відзнаки: прапорець чистоти, служби праці, Відзнаки Фізичної Справности, мандрівчицтва.

Прапор, має бути вивішуваний на машті за кожночасним дорученням команданта. По вечірній молитві — хорунжий здіймає прапор, та вносить до викладової салі або до канцелярії табору. На прапор слід зладити машт з шнуром до підтягання і спущання прапору (машт може бути прикріплений до стіни дому, якщо табор — має стале приміщення — або уставлений на середині таборової площі). Машт повинен бути сильний та високий. Якщо прапор переховується в салі викладовій або таборовій канцелярії — то треба зладити для нього відповідний стояк, а стіна за прапором має бути прикрашена національними знаками.

Прапор можна виносити тільки на доручення команданта і тільки в приявності прапорового почоту. Зорганізований відділ віддає почесть прапорові на приказ „В право глянь — почесть дай".

Командант визначає постійного хорунжого, я-

кий однак виступає з прапором тільки при відчиненні і замкненні табору, та при нагоді більших святочних виступів табору з прапором. Його заступником є кожночасний службовий булавний. Коли в таборі немає визначеного службового булавного, тоді заступника хорунжого визначає командант. Крім того — прапоровий почот творять два юнаки(чки) службового гуртка.

Дружинових відзнак можуть вживати окремі відділи табору — за добре спільну виконану працю. Признає і відбирає їх командант. Звичайно вміщується їх на дверях кімнат (на зовнішній плахті шатра).

5) **Таборовий правильник.**

Він привчає учасників(ць) дотримувати таборових правил, порядку, чистоти, праці та обережности. Таборовий правильник це збір доручень, згідно з якими уложене все життя табору. Це — статут табору. На сторожі його вимог мусить повсякчасно стояти вся служба табору: поучники, булава а передусім команда. За нехтування вимог правильника, кожному таборовикові грозить карний звіт, а вслід за тим, виключення з табору. Ще гірше як поучники, члени булави, а то й служба переступають точки правильника, тоді напевно немає в таборі ладу, а табор не сповняє свойого виховного завдання. Тоді краще буде розвязати табор. Правильник має бути відчитаний всім учасникам і пояснений на окремій гутірці, негайно по відкриттю табору. Слід його також вивісити на таборовій таблиці оголошень.

Зміну правильника може перевести тільки Відділ Опіки над Молоддю УЦК або за його дозволом командант табору.

6) **Карність.**

Це основа кожної організації, тимбільше табору.

В ньому вона повинна і, мусить стояти завжди на першому місці. Табор без карности неможливий. В тому напрямі розроблена програма виховання, в тому напрямі звернені всі вимоги правильника, в томуж напрямі докладають найбільше старань провідники відділів (роєві, чотові, курінні), поучники, булава, команда. Однак карність можуть завести тільки добрі провідники, ті, що мають прикмети властиві провідникам, отже: точність, докладність, послідовність, характер, що мають в собі вироблений пошанівок до авторитету, пошану до проводу. Вони мусять вміти слухати самі, щоб могти наказувати. Вони повинні вміти якнайвище піднести та вдержати авторитет провідника-команданта.

Але і командант уважає, щоби не викликати недовіря у свій авторитет. Не можна від таборовиків домагатися неможливих речей, та негайного виконування наказу, коли його не можна виконати. Не давати наказів, що один суперечить другому. Наказів не видавати „капральським" тоном, не можна допустити розумувати над виданими наказами. Наказ мусить бути ясний. Провідник ніколи не допускає до неохочого виконання наказу. Кожний наказ і працю муситься виконати точно, а виконання зголошувати тому, хто видав наказ. Хто видає накази мусить бути сам прикладом; тому повинен набути усі вартості, як духові так тілесні, що характеризують провідника, щоб юнак не міг до нього зневіритися, бо молодь любить ідеали.

Дуже треба бути уважним при виборі кар. Не

треба ними шафувати, але і не слід пропускати провин безкарно. Кожну прилюдну кару попередити упімненням в чотири очі, слід вплинути на юнака, якщо і те не помагає, тоді пристосувати кару.

Коли караєте, то вибирайте дуже обережно кари і то такі, що мали би вплив і вислід.

7) Порядок дня.

Порядок дня оповіщується в наказі, понадто вивішується на таблиці оповіщень, вписується в книгу дижурів на самому її початку.

Перш завсе подбати, щоби його точно придержувалася команда, булава, службовий гурток і таборовики.

Усі праці починати точно. Перед кожною працею, заняттям, що виконують їх таборовики спільно (прорух, молитва, їда, заняття, купіль, гутірка), зробити збірку. На збірку сходяться таборовики (чки) тільки бігом. Збірка повинна завжди відбутися перед означеною порядком дня годиною з точністю до пів хвилини. Усі збірки заряджує і переводить дижурний.

Рій чи рої, які мають о год. 13 перебрати службу, як „службові гуртки" одержують обід першими, таксамо наступний дижурний.

На випадок мандрівки, перебрання служби пересувається *найбільше а 24 години, що має бути* вчислене при наступній службі.

Службу можна перебрати тільки в назначеній правильником порі, хиба в надзвичайних випадках може командант чи обозний, пересунути реченець перебрання служби на час раннього або вечірнього звіту. Обозний чи службовий булавний устійнює, хто із службового гуртка залишається в таборі на випадок мандрівки чи вимаршу із табору. Це від-

носиться також до дижурного чи містодижурного. Якщо в таборі остається службовий булавний, тоді обовязково дижурний вирушає на мандрівку, зате службу за нього повнить містодижурний. Якщо табор на мандрівці — кухня варить тільки для хворих.

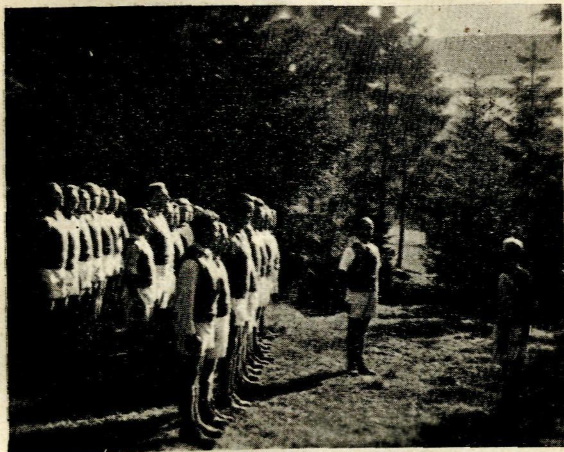

Звіт інструкторського табору — Керманичеві Відділу О. Н. М. У. Ц. К. (Криниця 12.X — 2.XI. 1940).

Служба одержує суху їду і чай чи каву. Якщо амндрівка триває довше, як 14 годин — кухня варить і для служби.

РОЗПОДІЛ ДНЯ

А. Звичайний

В будні — **В неділі та свята**

Ч. п.	В таборі				ЗАНЯТТЯ	В таборі			
	юнаць.		вишкіль.			юнаць.		вишкіль.	
	година					година			
1	—	—	5.30	—	Служб. гурток. Праця в кух.	—	—	6.00	—
2	—	—	6.00	-	Вставання	—	—	6.30	—
3	—	6.05	6.30	—	Прорух, впоряд	-	6.35	7.00	—
4	—	6.30	6.45	—	Миття — купання	—	7.00	7.30	-
5	-	6.45	7.00	—	Порядкування	—	7.30	8.00	—
6		7.00	7.30	—	Молитва, звіт, піднесення прапора, наказ	–	8.00	8.30	—
7	7.30	8.00	7.30	7.50	Снідання	8.30	9.00	8.30	8.50
8	—	8.05	—	7.55	Перегляд шатер (кімнат)	—	9.05	—	8.55
9	—	8.15	—	8.00	Вихід на заняття / Богослуж.	—	—	-	—
10	8.15	10.00	8.00	10.00	Заняття		9.00	11.00	—
11	10.00	10.15	10.00	10.15	Перерва	—	—	-	—
12	10.15	12.00	10.15	12.3	Заняття / Гутірка	11.00	12.00	11.00	12.30
13	1 20	13.00	12.30	13.00	Обід (год. 13—звіт служби)	12.00	13.00	12.30	13.0
14	13.00	14.00	13.00	13,45	Відпочинок	13.00	14.00	13.00	13.45
15	14.30	14.30	13.45	1 .00	Миття	14.00	14.30	13.45	14.0
16	—	14.30		14.00	Вихід на заняття				
17	14.30	16.00	14.00	16.00	Заняття / Прогульки, імпрези, змагання, гутірки або вільне	14.30	18.00	14.00	19.00
18	16.00	16.15	16.00	16.15	Перерва				
19	16.15	18.00	16.15	19.30	Заняття				
20	18.00	19.00	19.30	20.00	Вечеря	18.00	19.00	19.00	19.30
26	19.00	20.30	20.00	21.30	Гутірка, ватра, вільне	19.00	20.30	19.3	21.30
22	20.30	20.45	21.30	21.45	Молитва, опущення пропора	20.30	20.45	21.30	21.45
23	20.45		21,45		Нічна тиша	20.45		21.45	

РОЗПОДІЛ ДНЯ

Б. На випадок мандрівок — порядок дня змінений.

1. Денна мандрівка.

Ч. пор.	В таборі юнацьк. година		вишкіль. година		Заняття
1		5.00		4.00	Сл. гурток, праця в кух
2		5.30		4.30	Вставання
3	5.35	5.50	4.35	4.50	Прорух, впоряд
4	5.50	6.00	4.50	5.00	Миття
5	6.00	6.30	5.00	5.20	Порядк., пригот. мандр.
6	6.30	6.50	5.20	5.40	Снідання
7	6.50	7.10	5.40	5.55	Молитва, звіт, наказ
8		7.15		5.55	Перегляд шатер (кімнат)
9		7.30		6.00	Вихід на мандрівку
10	7.30	18.00	6.00	19.00	Мандрівка
11	18.00	18.30	19.00	19.30	Порядкування, молитва
12	18.30	19.00	19.30	20.00	Обід, вечеря
13	19.00	19.30	20.00	20.30	Обговорення відб. мандр. або вільне
14	19.30	19.45	20.30	20.45	Молитва
15	19.45		20.45		Нічна тиша

2) Нічна мандрівка.

Ч. пор.	В таборі юнацьк. година		вишкіль. година		Заняття
1		15.30		17.00	Правильні заняття
2	15.30	17.30	17.00	17.30	Пригот. мандр., відпоч.
	17.30	18.00	17.30	18.00	Вечеря
3	18.00	18.10	18.00	18.10	Молитва, опущ. прапора
4		18.30		18.15	Вихід на мандрівку
5	18.30	7.00	18.15	7.00	Мандрівка
6	7.00	7.30	7.00	7.30	Миття, купання
7	7.30	8.00	7.30	8.00	Молитва, піднесення прапора, наказ
8	8.00	11.00	8.00	11.00	Відпочинок (спання)
9			11.00	11.30	Прорух, впоряд
10	11.00	11.30	11.30	12.00	Миття, купання
11	11.30	11.50	12.00	12.20	Порядкування
12		11.55		12.25	Перегляд шатер (кімнат)
13	12.00	13.00	12.30	13.00	Обід
14					
15		13.00		13.00	Правильні заняття

РОЗПОДІЛ ЧАСУ ПІСЛЯ РОДІВ ЗАНЯТЬ

1. на добу (24 год.) при звичайному порядку дня.

В юнацькому таборі			У вишкільному таборі		
Роди занять	Будні	Святочні	Роди занять	Будні	Святочні
	година	година		година	година
Богослужба	—,20	2.20	Богослужба	—.20	2.20
Заняття	6.45	—	Заняття	9.30	—
Здоровя	4.—	4.—	Здоровя	2.50	2 35
Гутірки, імпрези, вільне	2 —	6 20	Гутірки, імпрези, змаг.	1 40	8.45
Порядкування	— 40	—.35	Порядкування	—.40	—.50
Відпочинок, сон	10.15	10.45	Відпочинок, сон	9.—	9 30

2. на добу (24 год.) підчас мандрівок.

В юнацькому таборі			У вишкільному таборі		
Роди занять	Денна	Нічна	Роди занять	Денна	Нічна
	година	година		година	година
Богослужба	—.20	—.20	Богослужба	— 20	—.20
Заняття	10.30	13.30	Заняття	13 —	15.30
Здоровя	1.35	3.—	Здоровя	1 35	3.—
Гутірки, накази	—.45	—.40	Гутірки, накази	— 40	—.25
Порядкування	1.05	1.—	Порядкування	—.40	—.45
Відпочинок, сон	9.45	5.30	Відпочинок, сон	7 45	4.—

РОЗПОДІЛ ЧАСУ В 4-ТИЖНЕВОМУ ТАБОРІ

А. В юнацькому таборі:

Припадає днів:		Призначено годин:	
на неділі та свята	6	а в них на гутірки, змагання	38
„ дні праці	20	„ „ заняття	135
„ таборові свята	2	„ „ гутірки, змагання	12
„ ліквідацію табору	2	в 20 днях праці — на гутірки	20
разом	30	а в них занять, гутірок і змагань	205

Б. У вишкільному таборі:

Припадає днів:		Призначено годин:	
на неділі та свята	6	а в них на гутірки, змагання	52. 30 хв.
„ дні праці	20	„ „ заняття	190
„ таборові свята	2	„ „ гутірки, змагання	12
„ ліквідацію табору	2	в 20 днях праці — на гутірки	20
разом	30	а в них занять, гутірок, змагань	274. 30 хв.

РОЗПОДІЛ ЧАСУ В 6-ТИЖНЕВОМУ ТАБОРІ

А. В юнацькому таборі:

Припадає днів:		Призначено годин:	
на неділі та свята	8	а в них на гутірки, змагання	48
„ дні праці	32	„ „ заняття	216
„ таборові свята	3	„ „ гуртки, змагання	18
„ ліквідацію табору	2	в 32 днях праці на гутірки	32
разом	45	а в них занять, гутірок, змагань	314

Б. У вишкільному таборі:

Припадає днів:		Призначено годин:	
на неділі та свята	8	а в них на гутірки, змагання	70
„ дні праці	32	„ „ заняття	304
„ таборові свята	3	„ „ гутірки, змагання	18
„ ліквідацію табору	2	в 32 днях праці — на гутірки	32
разом	45	а в них занять, гутірок, змагань	424

Мандрівки вчислені в години занять, декотрі — в години гутірок.

В „розподілах часу“ заподані числа годин, які можна при точному перестеріганні порядку дня, осягнути. Не вчислено тут часу призначеного на ліквідацію табору.

8) **Звіти.**

Ранній звіт.

На сиґнал „збірка“, кожний заступник роєвого виводить свій рій бігом (якщо заступник роєвого не вивязується добре із того обовязку — то на збірку виводить рій — роєвий) на місце збірки.

Збірку переводить дижурний — уставляючи учасників в лаві роями, роєві на правому крилі своїх роїв в першому ряді побіч своїх роїв.

Поучники на свої місця вступають по звіті дижурного — службовому, булавному чи обозному. Обозний здає звіт командантові по вступленні всіх поучників, членів булави і команди в лави на свої призначені місця. Службовий гурток стає до раннього звіту згідно з вимогою правильника. Перебрання звітів мусить відбуватися скоро. Комендант поздоровляє табор і дає приказ (або доручає видачу наказів обозному), „струнко — до молитви”, а опісля „струнко — почесть дай” (тоді слідує піднесення прапора).

Після цього „струнко“, „спочинь“, і службовий булавний або виховник, відчитує наказ та звертає увагу на порядок, виконування служби, поступи на заняттях — карність.

Потім передає так зв. прапорець чистоти провідникові роя, що в його кімнаті (шатрі) попереднього дня був найкращий порядок.

Вкінці обозний звітує командантові (якщо він є приявний на збірці) відчитання наказу, і дає приказ „розхід”!

Таборовики, під проводом своїх містроєвих, удаються бігом до своїх шатер (кімнат).

Вечірній звіт.

Відбувається в цей сам спосіб тільки без читання наказу і передачі прапорця чистоти.

Звіт служби.

Службовий булавний передає службу свойому наступникові в таборовій канцелярії — по змозі в приявності обозного — точно о год. 12.

Службовий гурток і дижурний передають свою службу наступникам о год. 13. в прияві обозного або службового-булавного на місці щоденної збірки. Тоді також відбувається звіт зголошених до звіту — і карний звіт. До звіту командантові представляє учасників — дижурний, а поучників — службовий булавний або обозний. Звіт для поучників відбувається окремо, в часі назначеному командантом.

9) **Порядок при їжі.**

Видача їди мусить відбуватися в точно назначеному порядком дня часі. Це не тільки виховує, — але також причинюється до здоровя.

Їду роздавати роями по черзі, а чергу щодня зміняти. Першими дістають їду ті, що повнять і мають перебрати службу. Команда їсть разом із таборовиками. Їду дістає остання. Перед їдою командант встає і бажає усім „смачного”, та одержує відповідь: „дякуємо”. Таборовики починають їсти аж тоді, як пічне їду командант. По їді командант дякує за їду і товариство, а таборовики віпповідають „і ми дякуємо”.

10) **Нічна тиша.**

Від сиґналу „нічна тиша", в таборі мусить бути безоглядний спокій. Нікому не вільно говорити, сміятися, вештатися по таборі, — усі спочивають на своїх місцях. Тільки служба (стійка, дижурний, службовий булавний) має право провірки, а позатим і вона має находитися на своїх службових становищах.

11) **Відвідини табору.**

Команда повинна вивісити оповіщення, коли батькам вільно відвідати табор. На це призначена неділя. Якщо табор має сталє приміщення (дім), то на відвідини родичів слід призначити одну кімнату (їдальню або кімнату сходин), в таборі з шатрами — визначити окреме місце. Не дозволяти, щоб родичі чи гості переночовували в таборі та перебували в ньому днями. Ані в першому а також останньому тижні — ці відвідини не є вказані, а це з причини уладження і ліквідації табору. Про це слід заздалегідь проголосити в пресі. Супроти відвідувачів відноситися якнайчемніще, однак не дозволяти на довге пробування в таборі й уділювання порад, бо це найбільше псує лад і порядок.

Часто родичі висилають таборовикам харчеві посилки. Не всі учасники(ці) можуть одержувати такі посилкі, не всі учасники настільки товариські, щоб поділитися ними з друзями, а зрештою харч в таборі є та повинен бути вповні вистарчальний та здоровий — але солодощами не треба юнацтва розніжувати бодай впродовж існування табору.

Тому найкраще буде, коли команда обмежить харчеві посилки та порадить учасникам їх не приймати.

Коли табор відвідує хтось, на кому нам залежить, або якась екскурсія чи відпоручники влади — тоді командант може змінити порядок дня, щоб уладити відповідний попис.

Своїх Зверхників (відпоручників УЦК — Провідника і Керманича Відділу) вітає табор звітом і передачею влади на час їх присутности.

12) **Господарка.**

Таборова господарка зосереджується, як і все інше в таборі, в руках команданта. Провадить її член булави-господар, який має до помочі інтенданта та начальника кухні. Сам господар веде магазини, в більших таборах має помічника.

Він організує цілу господарку табору. Плян цієї господарки мусить зладити вже в першому дні існування табору. Опираючися на даних дорученнях, які одержить від організаторів табору (Відділу Опіки над Молоддю УЦК, Референтури Опіки на Молоддю УДК чи Делегатури) та на вказівках, які одержить від команданта. Плян господарки має вже в другому дні затвердити командант, а відпис його негайно переслати до Відділу Опіки над Молоддю УДК.

Обовязком господаря — подбати про прохарчування табору та звернути увагу, щоб не переступити устійнених норм, а з другого боку, щоб табор не голодував, забезпечити доставу харчів, наладнати добре і справне діяння кухні, упорядкувати магазини та берегти все таборове майно, завідувати ним, а по закінченні табору повернути його в такому самому стані — там звідкіль одержав.

Каса спочиває в руках команданта, який видає господареві певні суми, передбачені пляном на

прохарчування чи інші видатки — на два, три дні наперед.

Щоб таборову господарку наладнати якнайкраще — господар переводить із своїми помічниками (інтендант, начальник кухні) відправи в прияві команданта, обозного чи лікаря. Господар обовязаний навязати звязки з місцевою кооперативою, селом і торгівцями, в цілі роздобуття якнайкращих харчів по доступних цінах.

Обовязки господаря.

а) В ділянці загальної господарки:

1) виготовити докладний бюджет табору в рямках намічених Відділом Опіки над Молоддю УЦК або на його доручення референтом Опіки над Молоддю УДК (Делеґатури),

2)) визначити денну харчеву пайку на цілість табору і кожного учасника, скалькулювати ціну цілоденної пайки на цілий табор і кожного учасника,

3) виєднати харчеві приділи, усталити місце закупу товарів,

4) забезпечити табор на цілий час існування в опал і світло.

б) В ділянці господарки — магазином:

1) знайти догідне приміщення на магазини: харчевий, спортовий, одежевий, забезпечити його перед вломом, уладити-удогіднити його на склади річей, харчів (вичистити, зладити полиці і т. д.),

2) перевести інвентуру магазинів в першому дні існування табору і в останньому дні перед ліквідацією табору. Устійнити спосіб видачі з магазинів предметів і харчів (час, спосіб, заведення реверсів). Зладити плян переводження перегляду виряду учасників,

3) створити запаси харчів на слідуючі табори і визначити сухі пайки на коротші мандрівки, створити „залізні" порції, придумати спосіб консервації товарів.

в) В ділянці заряду кухнею:

1) уладити приміщення для кухні, чи вибудувати кухню (увага: гігієнічні вимоги),

2) устійнити час варення, так, щоб видача їди відбувалася точно — в часі визначеному порядком дня. Підшукати на випадок потреби помічні сили до кухні (в засаді до ведення кухні в юнацькому таборі повинна вистачати одна особа, учасники (службовий гурток) повинні дати поміч у веденні кухні). Подбати про зведення кухонної книги і провірювати її щоденно. Устійнити пайки харчів для прибічного магазину — кухні (найкраще завести щоденні видачі харчів одноразово на снідання, обіди, вечері),

3) устійнити розподіл страв найменше на днів 3 (а ще краще на цілий час), вивішувати щоденно на таблиці оповіщень розподіл страв.

г) В ділянці книговодства:

1) вести касову книгу, вести її з дня на день, писати читко і чорнилом, на кожний артикул впису мати прилогу-асигнату, посвідку.

Посвідки про виплати повинні бути всі одного формату з датою виплати. Усі квіти мусять мати асигнатуру господаря і команданта (при нагоді переведження провірки),

2) вести рівночасно і ліквідаційну книгу (занедбання ведення касових книг — не дає змоги скласти звіту по закінченні табору в приписаному реченці, а не знову надто обтяжує команданта відповідальністю, яка продовжується аж до моменту зложення звіту і приняття його до відома),

3) вести магазинові книги окремо для кожного роду магазину,

4) вести книгу вплат — оплат учасників,

5) вести книгу депозитів учасників,

6)) реєстр і реверси випозичених речей з магазину.

Решту книг веде виховник, а це: докладний реєстр учасників табору (назвище й імя, імена родичів, місце і дата уродження, місце замешкання, школа, останній осяг в науці, вік, членство, відбуті табори, поведінка в таборі — це т. зв. картотека члена табору), денник занять табору, хроніку табору, книгу наказів, книгу кар (чорну книгу), а понадто має нагляд над веденням книги дижурів.

Господар урядує в таборовій канцелярії і в магазині, виховник в годинах поза заняттями — тільки в таборовій канцелярії.

Всі оплати складають таборовики(чки) в перших двох днях табору. Не дозволяти на залеглості. На борг ніколи нічого не купувати. Не допускати до розніжнювання таборовиків випіканням різного роду колачів та солодощів. Це допускається тільки один, одинокий раз в таборі — з нагоди таборового свята. (В останніх роках 1940—1941 в деяких таборах є стремління переходити на комфортовий харч прим. „тіста", „леґуміни" і т. д. — це ані здорово, ані економічно — але що більше невиховно. Напевно з таких таборовиків, годованих тістами і леґумінами, не виховаємо заправлених до твердого життя юнаків. Відділ буде карати команду власне за такий спосіб господарки таборовим майном).

Господар дбає про чистоту в кухні, про чистоту і естетичний вигляд їдальні (якщо така є). До

нього належить також прикрашення табору і декорація усіх таборових імпрез.

Здоровий, ситий, вояцький харч, економічна господарка грошем і майном табору — це друга половина успіху табору.

Харчева пайка в таборі.

Вона залежна від віку учасників(ць) табору, харчевих можливостей табору і роду табору. При більших вимогах — слід збільшити харчеву пайку.

В залученні — заподана нормальна денна пайка для юнацького табору (вік 14—18 л.) враз з приблизними цінами на одну особу:

1) Кошти прохарчування одної людини:
в безмясному дні — 1.01 зл.
в мясному дні — 1.30 зл.

2) Кошти прохарчування одної людини в таборі:

А. 4-тижневому:
Безмясні дні: 8 днів × 1.01 зол. — 8.10 зол.
Мясні дні: 22 днів × 1.30 зол. — 28.60 зол.
разом в 30 днях на одну людину — 36.70 зол.

Б. 6-тижневому:
Безмясні дні: 12 днів × 1.01 зол. — 12.10 зол.
Мясні дні: 33 днів × 1.30 зол. — 42.90 зол.
разом в 45 днях на одну людину 55.00 зол.

Ціни подані для орієнтації; в теперішніх умовинах будуть багато вищі.

ХАРЧЕВА ПАЙКА В ТАБОРІ.

Рід харчу	Потрібна скількість харчу	Ціна за одиницю	Сума день мясний	Сума день безмяс.
хліб	500 гр.	1 кг. — 0.40	0.20	0.20
молоко	0.50 літ.	1 л. — 0.20	0.10	0.10
цукор	25 гр.	1 кг. — 1.80	0.045	0.045
палений ячмінь	2 гр.	1 кг. — 2.40	0.002	0.002
суничний чай	10 гр.	1 кг. — 2.00	0.02	0.02
мясо з кістьми	150 гр.	1 кг. — 2.60	0.39	—
масло	20 гр.	1 кг. — 4.80	0.09	0.09
сіль	20 гр.	1 кг. — 0.60	0.012	0.012
солонина	50 гр.	1 кг. — 3.50	0.172	0.172
каша	200 гр.	1 кг. — 0.50	—	0.10
барабоня	1 кг.	1 кг. — 0.20	0.20	0.20
ярина	200 гр.	1 кг. — 0.20	0.04	0.04
мука на приправ	10 гр.	1 кг. — 0.80	0.008	0.008
оцет	1/100 літ.	1 л. — 1.50	0.005	0.005
перець	1/5 гр.	1 кг. — 25.00	0.013	0.013
		разом	1.297	1.007

II. ЗДОРОВЯ.

Юнацькі табори уладжуємо в тій цілі, щоби підсилити здоровя юнацтва.

Передумовами здоровя в таборі є:

а) чистота,
б) рух,
в) здорова страва,
г) сонце, воздух, вода,
д) тіловиховання.

Обовязком команди, є створити такі умовини життя в таборі, щоби учасникам дати можність і заставити їх вповні використати оці передумови, які підсилюють їхнє здоровя.

За правильне введення їх в життя дбає член команди — лікар (на жаль в наших таборах не привязують належної уваги до цього, лікарі найчастіше перебувають поза табором, команда не подбає навіть про визначення санітаря). Його обовязком бувати на заняттях табору, підчас раннього проруху, миття, їди, приглянутися докладно і точно усьому житті табору, і постійно звертати увагу команди на виповнення усіх передумов здоровя в таборі.

а) **Чистота:**

Передовсім слід зробити в перших двох днях існування табору І-ший перегляд учасників та виповнити „карти здоровя", хорих негайно звільнити з табору. Однак щоб уникнути цього, Референтури Опіки над Молоддю уже при зголошеннях на табор повинні від учасників(ць) жадати лікарських посвідок, як здібних відбути табор. Слід подбати, щоб учасники найменше раз у день купалися, а милися тричі на день. Робити перегляди чистоти тіла перед або по ранньому звіті і конечно в перших 5 хвилинах нічної тиші, як уже учасники на сво-

їх місцях. Великі чуприни, обовязково вже в перших днях, обстригти машинкою. Подбати рівнож, щоб поучники, булава, команда — завжди були оголені і чисті — вониж мусять світити прикладом для юнацтва на кожному кроці. Звернути увагу на білля учасників, воно мусить бути що три-чотири дні змінюване, а прати повинні самі учасники. Вечором конечно слід робити перегляди чистоти ніг (передовсім в перших днях), бо буде багато таких, що підуть спати з немитими ногами. Звернути велику увагу на раннє миття чи купання: воно мусить бути докладне і в певних днях конечно вимагає приявности лікаря.

Чистота і порядок в шатрі чи кімнаті характеризує його господаря. Кімнати (шатра) повинні бути впродовж цілого дня відчинені. Учасники усі непотрібні свої речі віддають до магазину і відбирають їх в разі потреби, або аж при відході з табору. Недозволити на передержування харчів в кімнатах (шатрах). Одіж і білля має бути зложена на полицях (в шафі або на стільці побіч постелі) в кістки, черевики на „струнко" також побіч постелі, брудне білля зложене не під подушкою, чи постіллю — але окремо також в кістці. Кімната два рази в день чисто виметена, а раз в тиждень вимита горячою водою самими учасниками. В день не вільно кластися на постіль.

Коли табор має стале приміщення, а в ньому лазню з теплою водою, то негайно по зголошенні і принятті учасника(ці) до табору — слід подбати про:

1) обстриження (в жінок перевести перегляд чистоти волосся),
2) голення,
3) викупання,

4) видання потрібних річей з магазину,
5) зміни білля,

і аж тоді призначити йому ліжко в кімнаті (місце на причі, місце в шатрі) та повчити про вдержання чистоти тіла, одіння, мешкання.

Коли табор немає сталої лазні, тоді:

а) в літі:

Негайно по зголошенні до табору — відводити учасників(ць) — малими ґрупами викупатися в річці (обовязкове миття милом), — однак під наглядом лікаря, санітаря, службового-булавного чи дижурного.

б) як немає річки то обовязком команди — якнайскорше уладити купальню на таборовій площі (в зимі в кімнаті).

Як це робити гляди „Служба праці" — уладження доступу до табору. Воду до бочки треба нагрівати в таборовій кухні.

Перегляди чистоти тіла, одіння та мешкання відбуваються щоденно.

Перегляд чистоти тіла та одіння переводить службовий або обозний перед раннім звітом, а ще перед ним — роєві (гл. „Інструкція про здоровну акцію в К. М.", додаток до Вісника ч. 19).

Перегляд чистоти кімнат (шатер) переводиться згідно з наміченим порядком дня.

Прапорець чистоти:

Рій, якого члени вдержують найкращу чистоту тіла, одіння та приміщення, одержує при ранньому звіті — прапорець чистоти.

Передумовина: всі члени роя мусять в попередньому дні, найліпше, при двох переглядах чистоти тіла, одіння та мешкання—вийти бездоганно.

Прапорець чистоти висить на зовні дверей

кімнати роя (на зовнішній плахті шатра). До раннього звіту рій вибігає з прапорцем (несе його містороєвий). По відчитанні наказу в якому зазначено, котрий рій одержує прапорець чистоти — на приказ „передача прапорця чистоти" — виступають містроєві обох роїв, звертаються лицем до себе та підходять на віддаль одного кроку. Передача прапорця: прапорець перед собою навхрест, ліва рука вдолі, права вгорі; прапорець несе містроєвий на лівому рамені, плахта прапорця зараз за плечима.

Чистота площі біля табору: викопати яму на сміття, викопати яму на лятрину, якщо є клозети, то дбати про якнайбільшу їх чистоту, в годинах поза заняттями заряджувати вичищення (визбирання сміття) на площі — усіма учасниками табору. Помийну яму що дня присипувати землею. Чистота кухні — це вдержання в якнайбільшій чистоті кухонної кімнати, кухонного начиння, це чистота кухарів і службового гуртка. Начиння мити завжди в теплій воді, столи в кухні змивати кілька разів денно теплою водою з милом чи содою. Звернути увагу на миття начиння (їдунок) самими учасниками, щоб воно відбувалося негайно по їді, та докладно.

Лікар мусить також звернути увагу на здоровні вимоги підчас мандрівки і тіловиховних вправ. В тій цілі відповідні приписи слід вивісити на таблиці оповіщень.

В таборі повинна бути призначена окрема кімната на лікарню (окреме шатро), вона є під опікою санітаря-учасника, де також повинна находитися таборова аптека. Перегляди учасників абовязково мають відбуватися в лікарні. Хорі голосяться

в дижурного, який їх зголошує лікареві. Хорих повинен лікар приймати підчас пополудневого відпочинку.

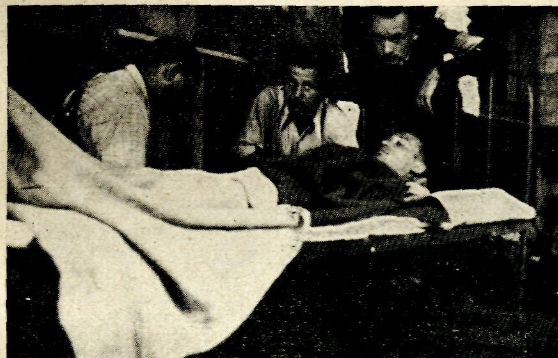

Наука рятівництва
в юнацькому таборі в Турковичах в 1940 р.

б) Рух.

Постійний рух — це основа здоровя. Таборовики впродовж дня повинні перебувати в постійному русі: на мандрівці, на вправах, при фізичній праці. Не давати їм навіть кількох хвилин часу на безцільне вистоювання, вижидання на збірки, заняття, виклади, гутірки, висиджування в їдальні перед або по їді, опізнювання збірок і т. д. Зате пополудневий відпочинок повинен бути вповні ви-

користаний. В ночі має бути безоглядний спокій, щоб таборовики дійсно могли відпочити. Усі виходи на збірки, заняття, виклади і т. д. повинні відбуватися бігом, — таке право табору. На мандрівках також не давати відпочинків без ціли, без пляну, — не дозволити вилігуватися годинами, бо ж така мандрівка напевно молоді не виховає, не збільшить її фізичної тугости, а тимсамим і не причиниться до здоровя.

Постійний рух — це правило, це вимога до успішного переведення табору.

в) **Здорова страва.**

Постійне перебування на воздусі, в русі — підвищує травлення, збільшує голод. Таборова страва мусить бути поживна та здорова.

Вживати багато городовини, овочів. Обовязком лікаря, щодня перевірити: що і як кухня варить, свіжість продуктів, чистоту начиння, чистоту їдунок. Час від часу провірювати стан харчів в магазині, чи вони не псуються.

При видачі їжі (обіду) повинен бути приявний лікар, щоби провірити стан їжі, її теплоту перед *самим споживанням.*

г) **Сонце, воздух, вода:**

Вітай життєздатне сонце! Дихай повною груддю — чисте, запашне повітря, не бійся води — цеж закон табору. Команда зуміє таборовиків навчити використати ті блага природи, однак під умовою — розважно, обережно та постепенно з них користати. Треба дуже уважати на зміну теплоти, не носити на собі мокрої одежі, не відпочивати у спітнілих сорочках на вітрі, не пити зігритому води, не пити води з потоку.

Подбати, щоб учасники якнайменше перебу-

Відбиванка
в юнацькому таборі в Турковичах в 1940 р.

вали в кімнатах (шатрах), використати кожній день, кожню хвилину, — і дати їм якнайбільше сонця, свіжого воздуху і води — бо це здоровя.

д) **Тіловиховання.**

Тільки вміло з певним пляном праці переведена ця ділянка, причиниться до збільшення тілесної туготи молоді.

Спершу слід пояснити значіння кожного роду тіловиховання (мандрівництва, руханки, спорту, легкоатлетики). Поучник пояснює, які є вправи, що розвивають — як кріпшає тіло, та як розвиваються різні змисли. І тут без приявности і пояснення лікара не обійдеться.

Обовязком лікаря є влаштувати в таборі короткий курс рятівництва, а в дівочих таборах уладити навіть основніщий санітарний курс.

Предмет цей належить до одних з важніших і входить в обсяг призначених до переіспитування, тому слід його основно переробити і перейти практично.

Лікар звітує щоденно про здоровний стан табору командантові, а по закінченні табору письменно Керманичеві Відділу Опіки над Молоддю.

На відправах булави і поучників, дає фахові вказівки з ділянки гігієни і рятівництва, щоб уможливити справне співділання із собою цілого провідницького складу.

Під його наглядом веде санітар „карти здоровя", а дижурний „книгу хорих".

ПРАЦЯ В ТАБОРІ

I.

Релігійне виховання.

Нам треба молоді із сильною вірою в Бога, молоді — із твердими на християнській ідеології опертими характерами, моральними основами, бо тільки з тих елементів випливає правдива любов Вітчини.

Тому не занедбайте в таборі ранньої і вечірньої молитви, не занедбайте Богослуження в неділі і свята, завдайте собі труду при переведенні кожної праці, кожного заняття — оперти їх на основах християнської ідеології. А зусилля Ваші над вихованням молоді не підуть надаремне.

Ранню молитву табор переводить на приказ „до молитви". — Усі учасники відмовляють поважно та голосно „Отче наш".

При вечірній молитві відмовляють голосно „Богородице Діво" або „Під Твою милість" і співають пісню „Боже вислухай благання".

Підчас мандрівок — вступіть до сільської церкви, відмовте молитву за невинні жертви большевицького терору. Селу давайте приклади доброго морального виховання.

II.

Національно-суспільне виховання.

1. *Мета:*

Під поняттям національно-суспільного виховання слід розуміти цілість громадянського виховання, яке обіймає усі ділянки нашої виховної праці. Бож яких би не вживати засобів — все таки, остаточна мета — це виховати людину — повновартного громадянина-бойовика в житті, свідомого своїх завдань та обовязків. У вужчому розумінні — це праця над національним освідомленням, виробленням — *сильних, непохитних характерів,* — вирізбленням світогляду й ідеологічних оформлень.

У вихованні молоді — ця ділянка праці обіймає: національне освідомлення, вироблення прикмет та чеснот українського юнака, вироблення національного світогляду — ідеологічне оформлення.

2. *Засоби:*

В тій праці стоять до *нашої розпорядимости* — добре уложені, згідно з планом, таборові занняття (звіти, накази, відправи, впоряд, руханка, спортові і легкоатлетичні змагання, мандрівки, гри і забави, служба праці) — а зокрема гутірки, виклади, прогульки, ватри та окремі вишколи.

3. *Методика:*

Передовсім слід звернути дуже велику увагу на введення **точности та карности,** бо власне у виробленні *тих прикмет харктеру — лежить* суть правильного національно-суспільного виховання. Обговорювані на гутірках, прогульках, ватрах, викладах теми, мають послужити не як виключно

навчальний матеріял, не як тільки засіб збогачення знання — *але як засіб вироблення характеру та* оформлення світогляду. В ніякому разі не слід вживати при цьому старих шкільних метод. При відповідно створених ситуаціях передавати учасникам *потрібний матеріял так, щоби своєю формою* міг викликати незатерті враження. Тоді переданий зміст стає нетільки предметом розуму, але також і *почувань,* нетільки памятево засвоєний, але також і пережитий.

Це будуть переживання:

а) (патріотичні) нац. гимн, молитва за поляглих, *оповідання про подвиги національних героїв — на* ватрах, гутірках і т. д.,

б) (етичні) постава до віри, життя, відношення до людей,

в) (естетичні) *краса природи, пісня, музика,* змаг.

Викликуючи такі почування, збуджуємо в учасника творчі пориви, сильні імпульси до праці і змагань, бажання піти слідами великих людей.

В таборових заняттях — це найкраща нагода переводити їх практично в життя, — тому табори являються доброю школою вояцького та громадянського **життя.**

Таборові заняття мають разом з гутірками — плекати чесноти українського юнака, тому повинні із заняттями творити одну цілість. Тому виховник табору — повинен діяти завжди в тісному порозумінні з провідником таборового відділу — референтом *тіловиховання.*

Не для усіх учасників гутірки будуть зрозумілими, тимбільше, що в юнацьких таборах склад учасників звичайно неоднаковий, тимбільше — коли рівень знання та свідомости різний (сільський

елемент—мало освідомлений, міщанський—спольонізований, з еміґраційних осередків навіть мало письменний). Тоді їх слід підготовити до цих гутірок:

а) короткими лекціями української мови,

б) короткими рефератами — при нагоді прогульок чи гутірок.

Як підготовити й перевести гутірку?

Гутірка, це один із засобів передачі реферату слухачам, в цьому випадку, співбесідникам. Коли підготовляємо гутірку, мусимо мати завжди на увазі дві справи:

1) реферат — це є те, про що маємо говорити,

2) спосіб передачі наших думок слухачам.

Так і будемо з окрема про ці дві справи говорити. Хто хоче зладити реферат, мусить перш за все передумати його зміст, мусить рішитися яку тему вибрати. Не кожна тема надається на гутірку. Може бути тема за важка й непопулярна. Тому, коли маємо перевести гутірку, то вибір теми буде для нас найпершим і найважнішим завданням. Вона мусить бути популярна, цікава, достосована до позему знання слухачів. До теми треба підшукати наголовок, який уже сам собою позволяє виробити собі думку, про що в рефераті буде мова. Кожня річ, що її в рефераті заторкуємо, мусить мати своє узасаднення, бо тільки в такому плановому узасадненні кожної справи, дійсний зміст реферату виступить вірно і вправно. З кожної думки мусить вийти якийсь висновок, що буде завершенням реферату й вислідом усього сказаного.

А тепер приходить на чергу саме уложення

реферату. Зібраний матеріял треба відповідно уложити, вибираючи з нього найбільш потрібне до заповідженої в наголовку теми. Не розводитися широко над знаними річами, бож це не цікавить слухачів. Уникати треба всього, що основно не з'ясовує справи, ані не робить її лекше зрозумілою. Неможна багато часу посвячувати справам побічним, замотуючи головну думку.

Складаючи плян реферату, поділимо його на:

1) вступ,

2) розвинення самої теми,

3) висновок.

В с т у п — як введення до самої теми, це короткий начерк про те про що буде балачка, та подання джерел, матеріялів, що ними користується референт. Вступ мусить бути якнайкоротший.

Р о з в и н е н н я с а м о ї т е м и. Тут говоримо про причини подій, про переживання людей, про яких буде мова. Для кращого зрозуміння слід цю частину поділити на відповідні розділи. В обговоренні подій треба брати під увагу всі моменти, — додатні і відємні. Треба наводити думки людей обзнайомлених з обговорюваною темою, та все що промовляє за і проти обговорюваних подій; слід уникати зайвого, щоб не мішати ясного погляду на тему, — бо ж завданням кожнього реферату є провести якусь думку, чи оборонити якийсь погляд.

В и с н о в о к — це заключення теми. Тут треба заподати найкращу розвязку, що випливає з наведених причин, мотивів та переживань. Треба говорити завсіди ясно, зрозуміло та приступно, уживаючи простих речень та ядерних вислорів.

Реферат мусить підносити на дусі слухачів, має розвивати їх ум, змушувати до думання, та по-

глиблювати їхнє знання: В рефераті не треба нікгоо з присутніх особисто вражувати та навіть заторкувати, але заховувати такт і міру. Перед остаточним виступом слід ще раз прочитати написане і з'ясувати цілість свойому другові, щоб спільно вирішити сумнівні питання.

Гутірку слід переводити з людьми передовсім тоді, коли вони, або незнають письма і через те неможуть користати з друкованого слова, або мало письменні і читання для них затяжка справа, або немають змоги набути книжки. Гутірку слід переводити теж тоді, коли члени цікавляться особливо одною справою, але це вже має характер гутірки — дискусії, що в ній дискутанти не завжди йдуть за думкою дискутанта — референта. Тут ще замало підготовити реферат, тут треба ще докладно обдумати поодинокі його точки.

Нас цікавить передовсім такий спосіб ведення гутірки, — коли ми передаємо реферат слухачам у формі співрозмови. Це робиться звичайно для більшого зацікавлення слухачів темою, для зрозуміння й запамятання подаваного матеріялу. Це є мовби вільна розмова членів між собою. Гутірку можна переводити такими способами:

а) читаючи чи виголошуючи реферат, відразу втягати читачів в балачку,

б) по виголошеному рефераті вести з членами балачку на цю тему,

в) у формі запитів і пояснень передати членам зміст реферату.

Найтяжча справа, це вміле ставлення присутнім таких питань, що були б для них зрозумілі, підходили б до теми, розяснювали її й доводили до бажаних висновків. При ставленні питань треба дбати про те, щоб не томити слухачів. Нераз і сам

докладчик повинен дати відповідь на поставлене *ним самим питання, щоби слухачам обяснити хід* думок. Питання слід звертати до всіх присутніх — обговорювана тема мусить усіх зацікавити, всіх заставити над нею думати. На гутірці мають усі змогу відповідати. Тому треба уникати співбесідування з одним і тим самим слухачем впродовж цілої гутірки, бо це томить і знеохочує других. Питання і відповіді повинні бути уложені по черзі своєї важности, а докладчик повинен поступенно подавати дальший зміст теми, вияснювати її, узасаднювати прикладами, чи домагатися прикладів від слухачів. Тимто й гутірка повинна тривати довше чим звичайний реферат (30—50 *хвилин*).

Дуже важною і великою допомогою в переведенні гутірки є плястичні образи, — демонстрації влучними прикладами, картини, начерки, документи та книжки. Ці засоби мають в переведенні гутірки далеко більше значіння, чим при виголошенні чи відчитанні реферату. Наприкінці слід згадати, що підготовка докладчика до переведення гутірки мусить бути далеко основніша, глибша, як до реферату.

Він не тільки мусить підготовити старанно тему гутірки, але має вміти подати її у формі співрозмови, — мусить намітити собі ті точки, що їх має подати слухачам у формі реферату й ті, що їх має подати у формі питань. Докладчик має передумати, як оформити такі питання, та як їх ставляти, щоб відповіді на них збігалися з наміченою ціллю. Попри це докладчик не забуде, що питання поставленні ясно — дають ясні відповіді. Треба теж заховати такт і міру супроти своїх співбесідників. Навіть при найкращій підготовці гу-

тірки, коли референтові бракує такту й цього ніжного, підсвідомого, що можна, а чого не можна, то гутірка може не вдатися. Намічену тему слід вміло розяснювати слухачам так, щоб вони річ зрозуміли, а у висліді, давали влучні відповіді на поставлені питання. Через увесь час гутірки треба старатися вдержати співбесідників у повному зацікавленні до теми, та вчити їх думати. Тому такі гутірки виробляють у слухачів-співбесідників розвиток та активність думки, а слідом за тим і — чинів.

Збірка гутірок на юнацькі табори.

Збірка обіймає заподання короткого змісту 31. гутірок, які впродовж існування одного табору (від 3—6 тижневого) слід перевести. Гутірку належить заздалегідь добре підготовити та вміло переводити, дбаючи про повне зацікавлення та живу співучасть всіх учасників. Тому слід заподавати теми наступних гутірок. Кожна наступна гутірка повинна випливати з попередньої як нерозривна цілість, як продовження провідної думки попередньої гутірки. З браку часу поодинокі теми гутірок можна лучити, себто матеріял з кількох гутірок подати в одній гутірці, обмежуючися до найважніших і найбільш маркантних моментів.

Гутірки переводити на щоденних ватрах, або на заздалегідь вибраному місці в сусідстві табору, а на випадок дощу у викладовій салі (чи під шатром).

1) Гутірка — „Ми один гурт" — Обовязки таборовиків, ціль табору. Звернути увагу на джере-

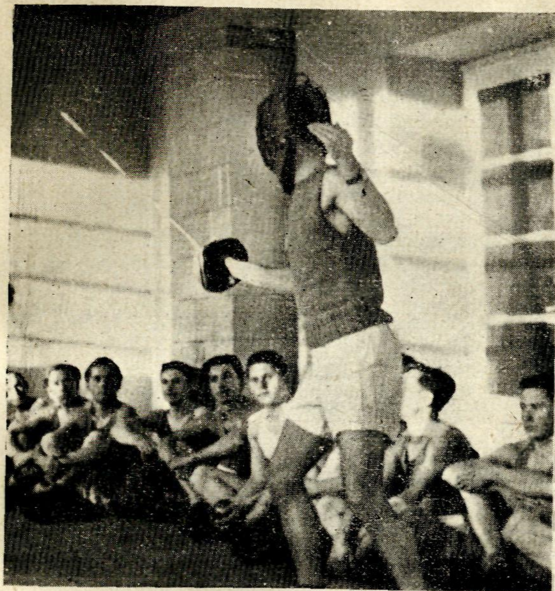

На годині шерму — в II. інструкторському ім. Князя Володимира Великого таборі в Криниці.

ла сили нації, ідею, організацію, віру в ідею. Одна віра творить одну думку, одну волю-хотіння, дає спільний чин. В чому сила організації, пошанування проводу — карність, точність, обовязковість.

2) Гутірка — „Перші вияви гуртового життя"— Завязок гуртового життя — родина, роди, племена. Вичислити українські племена, їх розміщення, сусідів (показ на карті), вказати на спонуку гуртового організаційного життя — спільна віра, мова, звичаї, переживання.

3) Гутірка — „Перші почини держ. життя" — Завдання князів у внутрішній політиці — обєднати племена в одну цілість. Боротьба за поширення простору (походи через Чорне море, щит на брамі Царгороду, походи над Каспій і над Волгу), боротьба за торговельні шляхи, боротьба з кочовиками.

Характеристика перших українських князів: Олег, Ігор, Святослав Завойовник, Ольга.

4) Гутірка — „Один Бог, один князь, один народ" — Обєднання всіх українських земель під одною владою. Соборність українських земель — Володимир Великий. Закріплення внутрішньої спосности нації — одна княжа династія, один світогляд — релігія, один закон — Руська правда, одна монета. Державний лад княжої України — авторітарність, монархія. Соціяльний стан княжої України — бояри, купці, закупи, холопи. Христова віра і культура. Державний знак — Володимирів тризуб, його походження, знаки других українських областей. Національний прапор (жовто блакитний а не блакитножовтий). Козацький прапор, полкові знамена, княжа дружина — військовий лад, воєнна тактика, збруя, оборонні вали та городи.

(Ця гутірка творить цілість).

5) Гутірка — „Княжа Україна і ми" — Територія Княж. України і наша національна територія в сучасному. — Простір княжої території в порівнанні з теперішньою нашою етноґрафічною територією. Подати простори в кв. кільометрах, число населення, еміграція, винищення большевиками і війною, число чужинців на Україні. Геополітичне положення України. Втрати і добутки національної території впродовж віків.

6) Гутірка — „Україна в обороні Европи" — Боротьба з азійськими ордами, напад москвинів — Юрій Довгорукий та Андрій Боголюбський, московський вандалізм. Причини упадку сили княжої держави — внутрішня боротьба, непошанування проводу. „Слово о полку Ігоревім" — протиполовецька кампанія українських князів

(5. і 6. гутірки можна злучити в одну).

7) Гутірка — „Тіловиховання, як засіб скріплення сил нації" — Навязуючи до княжої дружини, до воєнних походів, до заправи в твердому вояцькому житті княжих дружинників — пояснити значіння тіловиховання. Фізична справність, як передумова розвитку культури і добробуту та сили громадянства. Спорт — вчить перемагати труднощі, служба праці — вчить практично примінити силу, мандрівка — теренові гри, таборові заняття — вчать підприємчивости, спостережливости, орієнтації та ініціятиви. Спортові гри і забави виробляють почуття солідарности. Карність збірного життя, послух проводові — це основи розвитку і росту здорових спільнот і передумова усякої збірної діяльности. Із збільшенням фізичної справности йде в парі розріст національного добробуту. Фізична здібність до збройної боротьби — Німеччина, Італія, Японія. Виховання сильних, здорових людей.

(Ця гутірка творить цілість).

8) Гутірка — „Галич і Володимир — спадкоємці могучости Київської Держави" — Причина розросту Галицько-Волинської держави, боротьба з поляками і мадярами. Роман Мстиславич - Завойовник, — обєднання Галичини і Волині, похід на Польщу. Король Данило.

9) Гутірка — „Татарське лихоліття" — Друга язва України — татарські напади на безборонні землі. Прилучення Галичини до Польщі, Україна в союзі з Литвою.

(8 і 9 гутірки творять одну цілість).

10) Гутірка — „Відродження воєнного духа — Козаччина" — Причини повстання козаччини — національно - релігійні переслідування, соціяльна неволя, оборона українських земель. Запорожська Січ-орден, організація Січі. Козацькі повстання. Петро Сагайдачний.

11) Гутірка — „Хмельницький — володар" — Боротьба за національне визволення. Побіди Хмельницького, пол. Богун — Берестечко. Лад в державі — строгі кари, порядкування. Суботів — могила Богдана.

12) Гутірка — „Речники самостійности і соборности" — Останній козак — Дорошенко, Іван Сірко, Мазепа. Мазепинське повстання Григор Орлик.

13) Гутірка — „Руїна" — Упадок гетьманщини та зруйнування Січі. Наказні гетьмани, ограничення політичних прав України — руїницька політика Москви. Гайдамаччина і Коліївщина.

Козаччина в поемах Шевченка, народні пісні.

(10—12 гутірки творять одну цілість).

14) Гутірка — „Нині вчися побіджати — завтра певно побідиш" — дорога до життєздатности та суспільного виховання молодого покоління. Нація

тим сильніша, чим більше має людей здібних до праці не тільки в молодому віці, але і старших. Значіння руханки для фізичної справности — гри і забави. Розуміння тіловиховання у греків, олімпійські ігрища. Спортова площа — як засіб виховання української молоді .

(Ця гутірка творить для себе цілість).

15) Гутірка — „Відродження української нації" — Волоївська заборона „України нє було і бить нє может" — Україна відроджується, історія Полетики, Котляревський, Т. Шевченко, Шашкевич, Франко. Просвіта, кооперативний рух, боротьба за український університет.

16) Гутірка — „Ми готові" — Січ, Соколи, Пласт — тіловиховні організації, та їх скількість і праця — Значіння тіловиховання — тіловиховання як засіб вирізблення характеру. Бажання стати побідником в грі. Плекання витривалости, вироблення змислів, карности, — вплив тіловиховання на всецілий розвиток людини. Спрямування надміру молодечої енерґії на вироблення волі, опанування себе — дорогою тіловиховних вправ, спрямування пристрастей на добру дорогу (моральне виховання), вироблення рішучости та повної готовости для служби нації. Один провід і послух для нього, готовість до жертв.

15. і 16. гутірки можуть творити одну цілість).

17) Гутірка — „Наші визвольні змагання" — Світова війна — 1914. Леґіон УСС 1917 — революція на Україні, Центральна Рада, Крути, СС., перший листопад 1918. День самостійности і день соборности — 22. 1. 1918 і 1919. рр., УГА, чотирокутник смерти, чортківська офензива, 31. 8. 1919 рік — здобуття Києва, зимові походи, Базар, повстанський рух на Україні. Значіння визвольних

змагань — легенда збройної боротьби. Полк. Коновалець. Карпатська Україна — Карпатська Січ, її геройська боротьба. Упадок Польщі.

18) Гутірка — „Двадцять літ під Польщею"— Боротьба Галичини — проти Польщі, організація господарського життя (Сільський Господар, РСУК, Маслосоюз, промислова кооперація). Організації молоді — Сокіл, Луг, Пласт, КАУМ, жіночий рух — Союз Українок, розвій української преси, видавнича діяльність. Просвіта, Рідна Школа. Перепони польської влади — цензура, арештування, переслідування, пацифікації, розстріли, тюрми.

19) Гутірка — „Жидівсько-московська комуна на українських землях" — Ліквідація українського повстанського руху на Україні, психіка москаля, жидівство і його роля в комунізмі, голод на Україні, виселення, „українізація", як большевики виховують (комсомол), 1939. — большевики в Галичині, арешти, ліквідація українського життя. Політика большевиків супроти України на зовні.

(17—19. гутірки можуть творити цілість).

20) Гутірка — „Значіння ощадности для одиниці і для народу" — Праця як передумова ощадности, ощадність як господарська чеснота, скромність і поміркованість, ограничення потреб — як виховна вартість.

Технічне переведення ощаднестевої акції на юнацькі табори.

21) Гутірка — „Наші сусіди і їхнє відношення до нас" — поляки, румуни, мадяри, москалі, характеристика національної вдачі, — відношення до українського народу.

22) Гутірка — „Відродженецький рух" — Алькоголь, а життя українського народу. Ясна думка, тверда, опанована воля, гарячі, міцні й опановані почування, свідомі чини-прикмети повновартої людини. Ділання алькоголю і нікотини на здоровя. Відродженецька акція в Галичині, заслуги Пласту.

23) Гутірка — „Українські землі в Г. Г. і наші завдання" — Простір, назви, характеристика поодиноких областей. Політика поляків на Холмщині і Підляшші та Лемківщині. Наші завдання — українізування спольонізованих земель (калакутська справа), переселенча акція до міст, посилення праці між народом, — поміч Лемківщині. Завдання куренів молоді, юнацтва та новиків. Їхня праця, організація.

(20—23 гутірки можна влучити в одну цілість).

24) Гутірка — „Фахове освідомлення молоді". — Значіння фахової освіти в будівництві держави. Значіння техніки, промислу. Розбудова краю, фахові сили та їх значіння.

Як вести фахове освідомлення молоді, фахові курси, гуртки фахового вишколу молоді в К. М. Хліб, вишкіл молоді, столярські і слюсарські варстати а юнацьких таборах, шоферство, летунство.

25) Гутірка — „Практичні вміння" — Значіння фізичної праці, вплив фізичної праці на розвиток людини. Виховний вплив фізичної праці. Здібність дати собі раду в кожній життєвій пригоді. Знання ремесла. Заслуги Пласту в поширенні практичних вмілостей серед молоді.

(24. і 25. гутірки можуть творити цілість).

26) Гутірка — „Українські гекатомби" — Жертви бою під Калкою — „Слово о полку Ігоревім", жертви татарських наїздів, зруйнування Києва — Юр. Довгорукий. Козацькі могили. — Петербург побудований на козацьких кістках. Сибірські каторги. Маківка, Лисоня, Крути, Базар, Соловки, Береза, Масові катування вязнів-українців у всіх тюр-

мах в Галичині, на Волині і на Україні в червні та липні 1941 — жидівсько-московськими катами. Численні могили закатованих в Галичині по усіх містах та селах — Самбір, Львів, Добромиль, Дрогобич, Стрий, Станиславів, Жовква і т. д. Звірські знущання НКВД.

(Ця гутірка творить для себе цілість).

28) Гутірка — „Любов Батьківщини і патріотизм" — Любов до рідної землі, любов народу — усіх народніх верств, активний патріотизм — вияв патріотизму не на парадах, не деклямуванням — тільки працею, солідним і совісним виконуванням своїх обовязків на тому становищі, де поставить нас життя. Суспільницький підхід до життя. — Служба нації у кожній формі і в кожній хвилині.

28 Гутірка — „Чесноти українського юнака" — Словність — вірність даного слова, приречення, переконання, словність — передумова довіря. Карність —пошанування закону, приписів, заряджень, наказів, їх беззастережне виконання. Карність—передумова сили й могучости армії. Передумовою карности — є безоглядний послух. Точність — беззастережне виконування своїх обовязків, приречень.

Цю гутірку ілюструвати прикладами з історії таборового життя. Вказати на ті прикмети, як на основи лицарства.

(27 і 28 гутірки можуть творити одну цілість).

29) Гутірка — „Відзнака Фізичної Справности" — Ціль. Пояснення правильника „В. Ф. С". Пояснення табель вимог „В. Ф. С."

(Ця гутірка творить цілість).

30) Гутірка — „Синтеза історії України" — Значіння історії для поглиблення державницької свідомости. Дух історії України. Історична місія

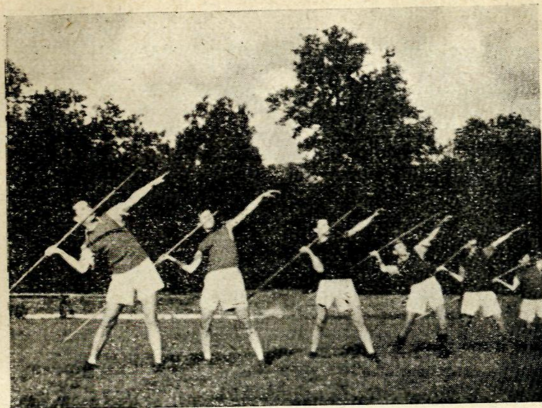

Мет ратищем
(Курінь Юнацтва, Краків 1941 р.).

України. Місце України в світі. Характер українського народу. Україна на тлі всесвітньої історії. Повстання і формування української нації, Української держави, організація проводу — в княжій, козацькій та визвольницькій добі. Суспільність і одиниця, досвід державного будівництва і революційних змагань

31) Гутірка — „Гей же в дорогу" — Що має дати юнацький табор, праця — як засіб виховання, і праця — як змагання.

(30 і 31 гутірки можуть творити цілість).

Спосіб заподавання гутірок є рамовий, тимсамим дає виховникові можність вибирати такі моменти, які для середовища найкраще підходять.

Таборові ватри.

На уладження ватер слід звернути особливу увагу, тому що вони викликують такий психічний стан, в якому співучасник є насторожений, зачудуваний — тимсамим його переживання, ще більші та сильніші.

Ватри є:

а) святочні — великі,

б) щоденні — малі.

Самозрозуміле, що відкриття і замкнення табору робиться великими ватрами. Вказаним є, щоби вогонь з першої ватри горів безнастанно за весь час тривання табору, піддержуваний дижурним — як символ молодечої снаги, сили та життя. У ватрах повинно брати участь якнайбільше таборовиків, виконуючи намічену програму.

В залученні програма святочних ватер для юнацького табору:

Ватра. 1) „В честь патрона табору” — Святочне відкриття ватри. Відчинення ватри і промова команданта про символ життя — Огонь, гутірка про життя і вчинки патрона табору.

Ватра. 2) „В честь Володимира Великого“ — гутірки — про Володимира Великого. Похвала кагану Владимиру — Іларіона. — Відчит в старославянській мові. Колядки — княжі часи, виїмок з поеми „Слово о полку Ігоревім”.

Ватра. 3) „На славу української зброї” — Гутірка про українську збройну силу (дружина, козаки, УСС, УГА, УА, Похід на Царгород. Побідний похід Хмельницького проти Польщі, Богун під Берестечком, побіда під Конотопом, Маківка, Лисоня, Крути, Базар, Добуття Києва — 1919 р. Зимовий похід, бій під Севлюшем).

Ватра. 4) „На честь і славу впавшим та замученим героям” — Пора відчинення ватри повинна бути припізнена. Дохід до ватри зорганізований. Настрій особливо святочний. Якщо є в околиці дійсні (не символичні) могили борців чи мучеників — тоді до них прогулька. Ранком панахида в місцевій чи поблизькій церкві. Штафета доносить на ватру грудку землі з могили.

Промова — про культ геройської і мученичої смерти (кости українськіх дружинників під Царгородом, козацька кров, садження на палях, козацькі кости під Петербургом, стрілецькі могили, Крути, Базар, Білас і Данилишин. Українські гекатомби большевицького молоха впродовж 22 літ. Українські мученики в червні 1941 р.).

Віддання почести поляглим друзям — (командант відчитує назвища всіх, які працювали як пластуни і виховники молоді та які згинули на полю бою, або як мученики. Учасники за кожним відчитаним назвищем відповідають: „Поляг на полю бою-слави“ або „Згинув смертю мученика“).

Присяга на память героїв. Національний гимн. Місце на ватру можна зробити серед табору або недалеко від нього під лісом, на поляні (дбати про викликання зорового враження). Місце для вогню вибирати так, щоб іскри та дим не ушкодили листя, табору. Довкола вогнища заздалегідь призначити місце для таборовиків, на чільному місці уставити „тотем“ таборової ватри, і там є місце команданта табору. На сиґнал „Збірка” — таборовики сходяться на ватру і займають місця. Командант на кожну ватру призначує „опікуна вогню“, який розпалює ватру (усі стоять на „струнко“) при співі гимну юнацтва. Пізніще командант починає ватру відчиненням, далі чергуються: гутірка, пісня, весе-

лі оповідання, спогади, жарти, танці, гри при ватрі. Ватру закінчити патріотичною піснею. Таборова ватра це святочний юнацький обряд — тому слід її відбувати завжди у відповідному настрої.

Підготова юнацьких проб.

Юнацька проба — це справдження знання та вмілости юнака(чки) — в певних, точно означених напрямках.

Матеріяли до юнацьких проб уложені після спроможностей віку молоді.

Обовязком кожного табору — увести юнацькі проби, як провіркові осяги в праці клітин молоді.

Тому побіч матеріялу заподаного в гутірках та обовязкових заняттях з інших ділянок — слід підготовити учасників(ць) до відбуття юнацьких проб.

Однак матеріял до цих проб, повинні переробляти окремі рої в рямках своїх роєвих занять під проводом поучників-роєвих, чи поучників-чотових.

Всеж таки більша частина матеріялу унятого юнацькими пробами є уже заподана в обовязуючій програмі табору, так, що підготова юнацьких проб буде значно улекшена.

Вимоги до юнацьких проб — заподані в „Інструкції для організації і виховання української молоді“ — В. тат., з якої, при переведенні підготови, слід користати.

В програмі занять підмічено окремі години на цю ціль.

При кінці існування табору перевести переіспитування учасників(ць) — та видати посвідки відбуття проб. Вимаганий час праці в клітинах молоді, що уповажнює приступити до відбуття проби, за окремим дозволом Відділу Опіки над Молоддю на таборі може бути до половини вкорочений.

При переведенні переіспитувань юнацьких проб — команда табору має усі права Референтури Опіки над Молоддю — а в деяких таборах — може одержати від Відділу навіть і дальше йдучі уповажнення.

Розклад матеріялу з національно-суспільного виховання.

31 гутірок і 4 святочні ватри — дає 44 год. 30 хвил. — занять, що можна перевести в буднях (в 6-ти тижневому таборі) — 32 години і в святочних днях — 12 год. 30 хвил.

Підготову до проб можна перевести в 32 днях занять (в 6-ти тижневому таборі) по дві години денно — що в сумі дасть — 64 години підготови до проб. На національно-суспільне виховання призначено 108 год. В 4-тижневому таборі: 14 гутірок і 4 ватри — дає 29 годин занять, що можна перевести в буднях — 20 годин і в святочних днях 9 годин.

Підготову до проб можна перевести в 20 днях занять — по дві години денно, що в сумі дасть — 40 годин підготови до проб.

На національно-суспільне виховання призначено 69 годин занять.

III.

ТІЛОВИХОВАННЯ.

Це одна з найважніших ділянок праці в таборі. Для неї слід присвятити найбільшу кількість годин занять і так її поставити в таборі щоб дійсно дала учасникам гарт тіла, заправу до зношення трудів, витривалість та видержність, фізичну справність а враз із тим і гарт духа — силу волі.

Усі роди тіловиховання треба переводити під наглядом поучника.

Зокрема провідник таборового відділу — референт тіловиховання, розробляє основну програму тіловиховання з поділом годин, якого треба дуже точно придержуватись. Самостійне і неплянове переводження тіловиховання, доводить до некарности, впроваджує нелад в таборовому ладі, і є причиною перемучення і знеохочення учасників(ць).

Щоб привчити молодь доцільно і планово користуватись тіловихованням, належить його доцільно і планово організувати на таборі й перевести методичний перешкіл. До вправ тіловиховання допустити учасників(ць) тільки після лікарських оглядин. Таборовиків поділити на відповідні силові групи, що відповідали б групам віку і тілесному розвоєві учасників. (Це треба брати під увагу при переведенні організаційного поділу на рої, чоти і курені).

Є вказаним, щоб учасники(ці) самі після інструкції референта тіловиховання, виконали всі уладження потрібні до тіловиховних вправ. Ті чинності ввійшли б одночас в рамки програми „служби праці", а таборовики засвоїли б собі відомості потрібні при уладжені спортових площ-грищ до відбиванки, біжні, скічні, колеса до метів і т. д. Ці праці треба виконати навіть тоді, коли б зайшла потреба перевести деякі нiвеляційні роботи. При більших нiвеляційних роботах треба мати згоду Відділу Опіки над Молоддю УЦК і власника площі. Умовини, в яких під теперішню пору відбуваються наші табори, не дають нам можности поставити належно справу тіловиховання (брак площ, спортового приладдя, спортового виряду) — але все таки при деякій підготові (що їх повинні перевести референти Опіки над Молоддю ще перед заснуванням табору, а команда в перших днях табору) — можна і в тому напрямі багато осягнути.

На перше чільне місце вибивається мандрівництво, на яке слід присвятити якнайбільше часу, та якнайкраще підготовити його переведення.

Мандрівництво.

Ціль: виробити в молоді правильне розуміння мандрівництва, — привчити її до самостійного переведення мандрівок, скріпити тілесний та духовий устрій, виробити вмілість практичного користування картознавством, піонірські вмілості, спроможність давати собі раду в поземеллі, пізнання певної околиці чи области під етнографічним оглядом і його прямовісної будови, різьби та покриття. Звидження всякого роду культурних та історичних памяток — оце завдання мандрівки.

Поділ мандрівництва:

а) мандрівництво властиве,

б) мандрівництво в полученні з тереновими грами, які у нас уживаються, однак під умовою, що кожна теренова гра буде належно підготована та переведена. З другої сторони неможна в імя оцих теренових гор, занедбувати головних цілей мандрівництва.

(Мандрівка в першій мірі повинна скріпити тілесний та духовий устрій учасників, навчити витривалости і поборювання трудів, навчити пізнавання терену. Тому не слід зле підготованими і переводженими тереновими грами зводити важні завдання мандрівки до звичайної забави).

При уладженні мандрівки слід тямити про:

а) ціль мандрівки (що має нам дати мандрівка?),

б) рід мандрівки (практичне пристосування картознавства, маршеві змагання, вироблення піонірських вмілостей — таборування, пізнання околиці),

в) плян мандрівки і її провід (очеркнення цілі мандрівки — де, до якої місцевини. Визначення шляху, визначення проводу, добір учасників),

г) виряд на мандрівці (особистий і збірний),

ґ) плян праці і порядок дня на мандрівці (який слід на мандрівці переробити): картознавство, маршеві змагання, таборування, пізнання терену, теренова гра і т. д.

Порядок дня на мандрівці:

5.— — —	Вставання
5.— — 5.20	Прорух
5.20 — 5.50	Миття, купіль
5.50 — 6.10	Снідання
6.10 — 6.40	Звивання нічлігу
6.40 — 6.50	Провірка місця нічлігування, перегляд виряду
6.50 — 7.—	Звіт, молитва
7.— — 12.—	Вимарш і передбачені заняття
12.— — 15.—	Обідний зупин. (варення, обід, вільне)
15.— — 18.—	Вимарш і передбачені заняття
18.— — 21.—	Нічний зупин (прилагодження нічлігу, вечера, вечірній звіт і молитва)
21.— — 5.—	Нічна тиша

д) здоровя і санітарна служба на мандрівці. — Гігієна: маршу, пиття, їди, купелі, сну, одягу. Рятівництво: поранення роди ран, очищування ран, затроєні рани, зупин кровотечі, переломи кісток, тимчасова повязка, звихнення, соняшний удар, га-

На мандрівку — I. інструкторський табор у Криниці (12. IX — 21. XI. 1940 р.).

дючий укус, рятування утоплених, штучне віддихання, переношення хорих, — мандрівнича аптечка, її склад і переношення,

е) засвоєння відомостей з ділянки теренознавства, картознавства та практичних вмілостей.

Характеристика поземелля, роди і ціхи почви, різьба поземелля, будинки, оселі, шляхи. Поділки на картах, зміст карти, уложення карти, поміри шляхів, шкіцування, дорогові знаки. Азбука Морзе, знакування хуруговками, димом, полеві знаки свистком, рукою, на землі. Міряння величини довільної річи без мірила — міряння на око, на віддаль. Глибини і ширини ріки, скорости струї, знайти брід, очеркнути віддалі околиці. Орудувати пилою та сокирою, вязати вузли, розкласти та скласти шатро, збудувати шатро, збудувати кухню, зварити страву, розвести огонь,

є) світливство. Основні відомости потрібні при фотографуванні. Знимки гарних краєвидів, знимки з руху (вистерігатися статичних знимок). Команда табору повинна недозволити робити приватно знимок, усі фільми є власністю табору а всі фот. апарати до розпорядимості команди. (Не за́бути про знимки пропаґандивного характеру),

Усі ті справи слід підготовити перед відбуттям мандрівки на окремих гутірках, отже в неділі і свята. Треба тільки дбати, щоб це не були сухі виклади. Такі гутірки повинні бути переведені підчас коротких прогульок і получені завжди з показом і вправсю

Теренові гри.

Ціль: плекати сильну волю, доцільні та скорі рухи, тілесну та духову справність, послух і карність, пізнання терену та примінення до його вимог своїх рухів, скору орієнтацію, любов до Вітчини і готовість її служити. Теренові гри треба завжди лучити з мандрівкою. При переведенні теренових гор звернути увагу, на: маскування в терені, підходження і заскочення, забезпечені марші, вмілість спостерігання, забезпечення постою. Ставлення внесків і на їх основі вибір децизії, згідно з нею — переведення завдання, вибір і уживття звязку.

Мандрівки можна переводити з поодинокими роями, чотами або більшими групами. Перед мандрівкою все докладно визначити ролі: хто бере який виряд, хто кого провадить, яка тура і т. д.

Мандрівки слід переводити для учасників(ць), беручи під увагу їх вік та пол, а також по змозі і організаційний поділ (рої, чоти, курені).

Програми мандрівок

зладжені на основі вимог передбачених до осягнення „В. Ф. С." та юнацьких проб.

Заподані числа в км. — означають цілість маршу відбутого до цілі разом із поворотом.

Для юнаків від 14—15 літ.

Матеріяли теренознавства, дещо з картознавства, багато з практичних знань переводити на мандрівці практично. Організувати марші роями. Для дівчат мандрівки природознавчі.

Для юнаків (подані віддалі обчислені в обі сторони).

1) до 6 км., без обтяження, — різьба терену, терен і карта, уложення карти, мірення віддалі, забезпечений марш,

2) до 8 км., без обтяження, — характеристика поземелля, дорогові знаки, полеві знаки свистком, маскування в терені,

3) до 12 км., без обтяження, 3 км. прискорений марш, — характеристика поземелля, уложення карти, поміри шляхів, знаки рукою, підходження.

4) до 12 км., з 3 кґ. обтяженням, 4 км. приско-

рений марш — роди почви, читання карти, поміри шляхів, оцінка віддалі, підходження і засковчення,

5) до 14 км. з 3кґ. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — роди і ціхи почви, читання карти, поміри шляхів, оцінка віддалі, підходження і засковчення,

6) до 16 км. з 3 кґ. обтяженням, — роди осель, шляхів, орієнтація після сонця, дерев, поділки на картах, знакування на землі, маскування в терені і підходження,

7) до 16 км.з 3 кґ. обтяженням, — характеристика поземелля, зміст карти, знакування руками і свистком, гінці, штафета,

8) до 14 км. з 3 кґ. обтяженням, 6 км. прискорений марш, — ужиття компасу, знакування, денне таборування, забезпечення постою,

9) до 16 км. з 3 кґ. обтяженням, — характеристика поземелля, ужиття компаса і карти, знакування, маскування і підходження,

10) до 18 км. без обтяження, — ужиття компасу і карти, знакування, теренова гра. Цілоденна мандрівка,

11) до 4 км., без обтяження, — нічна мандрівка, орієнтація в терені в ночі, орієнтація після звізд, міряння віддалі, „чати“,

12) до 16 км. з 3 кґ. обтяженням, 3 км. прискорений марш, — характеристика поземелля, читання карти, міряння віддалі, денне таборування, будова шатер, обід, теренова гра. (Цілоденна мандрівка),

Для юначок: (подані віддалі обчислені в обі сторони):

1) до 4 км., без обтяження, — характеристика поземелля,

2) до 6 км., без обтяження, роди збіжжя, квітів,

3) до 8 км., без обтяження, — характеристика поземелля, дорогові знаки, уложення карти, маскування,

4) до 8 км., без обтяження, 2 км. прискорений марш, — уложення карти, знаки рукою, маскування, лічничі ростини,

5) до 10 км., без обтяження, 3 км. прискорений марш, уложення карти, читання карти, гінці, збирання лічничих ростин,

6) до 10 км., з 3 кґ. обтяженням, 3 км. прискорений марш, — цілоденна мандрівка, таборування, варення, збирання квітів,

7) до 12 км. з 3 кґ. обтяженням, цілоденна мандрівка, — читання карти таборування, варення, збирання квітів,

8) до 14 км. з 3 кґ. обтяженням, 2 км. прискорений марш, — читання карти, маскування, збирання лічничих ростин,

Для юнаків від літ 16—18.

Для юнаків (подані віддалі обчислені в обі сторони):

1) до 10 км., без обтяження, — різьба терену, терен і карта„ орієнтація карти, міряння віддалі, знакування, забезпечений марш,

2) до 12 км., без обтяження, — характеристика терену, роди та ціхи почви, читання карти, поміри шляхів, знакування, маскування і підходження в терені,

3) до 14 км., з 5 км. обтяженням, 4 км. приско-

рений марш, — читання карти, поділки на картах, поміри шляхів, маскування і підходження,

4) до 18 км., з 5 кґ. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — характеристика терену, роди і ціхи почви, азбука Морзе, знакування рукою, свистком, дорогові знаки, міряння на око, міряння віддалі, будування шатер, маскування і підходження в терені (цілоденна мандрівка),

5) до 22 км. з 5 кґ. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — характеристика терену, читання карти, ужиття компасу, знакування, оцінка віддалі, маскування і підходження, переношення хорих,

6) до 12 км., без обтяження, — характеристика терену, роди почви, різьба поземелля, роди шляхів, читання карти, шкіцування, гінці,

7) до 24 км. з 5 кґ. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — ціхи почви, азбука Морзе, знакування хоруговками, ужиття бусолі, теренова гра, ставлення внесків і на їх основі вибір децизії,

8) до 8 км., без обтяження (нічна мандрівка) — орієнтація в терені, орієнтація після звізд, ужиття бусолі, марш з перешкодами (ріка, рови, багно), забезпечений марш,

9) до 24 км. з 5 кґ. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — характеристика терену, роди осель, шляхів, марш у незнаний терен на основі карти — за провідників учасники, таборування — будова шатер, обід, забезпечення в постою (цілоденна прогулька),

10) до 28 км. з 5 кґ. обтяженням, 6 км. прискорений марш, — характеристика терену, читання карти, знакування, маскування і підходження, штафетовий біг,

11) до 16 км. з 5 кґ. обтяженням, (нічна мандрівка получена з алярмом), — ужиття бусолі, теренова вправа, „чати",

12) до 36 км. з 5 кґ. обтяженням, — характеристика терену, читання карти, таборування, будова шатер, (дводенна мандрівка),

13) до 18 км. з 5 кґ. обтяженням, (нічна мандрівка получена з алярмом) — теренова вправа.

14) до 30 км. з 5 кґ. обтяженням, марш. в тому 6 км. — прискорений марш,

15) до 18 км., без обтяження — шкіцування, гінці,

16) до 40 км. з 5 кґ. обтяженням, 5 км. прискорений марш, — характеристика терену, читання карти, шкіцування, таборування, будова шатер, варення, перша поміч у наглих випадках, теренова вправа. (Нічна і цілоденна мандрівка получена з алярмом),

Для юначок (Подані віддалі обчислені в обі сторони):

1) до 6 км., без обтяження, — характеристика поземелля,

2) до 10 км., без обтяження, — характеристика поземелля, роди дерев і квітів,

3) до 14 км., без обтяження, — характеристика поземелля, дорогові знаки, уложення карти.

4) до 14 км., без обтяження, — роди і ціхи почви, читання карти, рятівництво в наглих випадках,

5) до 14 км., без обтяження, 3 км. прискорений марш, — читання карти, ужиття компасу, забезпечений марш,

6) до 16 км., без обтяження, 3 км. прискорений марш, — характеристика поземелля, різьба терену, рятівництво в наглих випадках,

7) до 18 км., без обтяження, – характеристика поземелля, читання карти, ужиття бусолі, таборування, будова шатер, варення, (цілоденна мандрівка),

8) до 4 км., без обтяження (нічна мандрівка получена з алярмом), — орієнтація в терені, ужиття бусолі, забезпечений марш,

9) до 20 км., без обтяження, 4 км. прискорений марш, — характеристика терену, читання карти,

10) до 15 км., з 5 кґ. обтяженням, марш, в тому 4 км. прискорений марш,

11) до 20 км., з 5 кґ. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — таборування, варення, збирання лічничих ростин,

12) до 25 км., з 5 кґ. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — варення, збирання лічничих ростин (цілоденна мандрівка),

Заподані програми мандрівок — цілковито не вичерпують матеріялу, вони рамові.

Не все також що тут заподане можна на одній мандрівці використати — це залежить у великій мірі від підготови учасників(ць) та провідника.

Не у всіх мандрівках зможуть брати участь усі учасники, хоч команда повинна докласти усіх зусиль, щоб так було. Все таки при більших мандрівках, слабших учасників(ць) треба вилучити на основі осуду лікаря.

Провідник заздалегідь мусить підготовити кожню мандрівку на основі карти, а ще краще на основі особистого знання терену. Він заздалегідь має знати місце відпочинків, таборування, нічлігу, догідні місця на переведення теренових гор. Перед мандрівкою належить зробити перегляд виряду учасників(ць), їхньої обуви, — впевнитися в їхньому доброму стані здоровя, – провірити їхне

знання з ділянки теренознавства, картознавства та знакування. Мандрівку можна відразу починати тереновою грою — вирушаючи розділеними групами, які мають доручені відповідні завдання.

Не забути при тому повчити учасників про поведення із стрічними по селах, куди йде шлях мандрівки.

Вкінці слід подбати про добір відповідних пісень, використання апарату, можливо одностайний одяг учасників та їхній виряд.

Зіставлення мандрівок що до часу.

Для хлопців від літ 14—15 — 74 год., для дівчат від літ 14—15 — 48 год.

Для хлопців від літ 16—18— 170 год. — для дівчат від літ 16—18 — 76 год.

Мандрівки намічені на 6 тижневий табор при догідних умовинах.

В 4-ро тижневому таборі слід їх скоротити відповідно до програми усіх занять. Всеж таки на цю ділянку тіловиховання треба призначити найбільше часу, найкраще її підготовити та й найкраще перевести.

2. Інші роди тіловиховання.

Для юнацтва від літ 14—15.

1) Прорух. Відбувається кожного дня рано 15 хвилин. Звернути увагу на прецизію виконання. Мати багато зрозуміння для переходового віку. Двічі в тиждень призначувати пів години на вправи,

2) Купіль. Повинна бути коротка 15—45 хвил. в залежності від погоди. Не дозволяти мокнути годинами в воді. Передполудне використати на

водні гри і забави та на навчання плавби. На сонці давати легкі заняття або переводити легкі гри та забави. Тих, що вміють плавати — вчити стилів. Одначе не примінювати змагового плавання. Заправа не повинна довше тривати, як півтора години,

3) Гри та забави. Звертати увагу на технічне опанування. Фізично сильніші можуть вправляти відбиванку, але не змагово. 4-ри години в тижні призначити на гри і забави,

4) Лучництво. Зацікавити учасників(ць) табору цим родом спорту. Добре можна вправляти — в часі соняшної купелі. Двічі або тричі впродовж тривання табору уладити змагання в стрілянні до цілі на віддаль. Призначити нагороду на ці змагання.

Для юнацтва від літ 16 –18.

1) Прорух. При мужеській руханці звернути увагу на вироблення сили, справности, витривалости, швидкої орієнтації та викликання духа боротьби. Жіноча руханка: поруч вироблення фізичної справности, дбати про вироблення мякости, тягло сти руху, ритму,

Прорух проходимо щоденно. Понадто призначити три години в тижні на впоряд. Впоряд мусить бути цілковито опанований,

2) Купіль. Соняшна та водна купіль. Плавати мусить вміти кожний юнак та юначка. Вивчити стилів і рятівництва. Коли є можливість, уладити змагання в плаванні,

3) Спортові гри. Перше місце займає відбиванка та кошівка. Звернути увагу на технічне опанування гри. Учасників(ць) поділити на групи та уладжувати змагання. Не дозволити, щоб учасники грали відбиванку годинами до знудження.

Гра мусить мати темпо. Спортові гри можна вправляти в часі соняшної купелі. На спортові гри призначити 4. години тижнево,

4)Легкоатлетика. Двічі в тиждень — легкоатлетична заправа. Її попереджує легкий прорух.

Прорух. — II. інструкторський ім. Князя Володимира Великого табор у Криниці (9.XI.—21.XII.1941).

Найбільше уваги присвятити скокам, бігам, та на опанування їх техніки. Заправа не повинна довше тривати, як 2. години. Коли більша скількість учасників, тоді поділити на групи, які під проводом своїх поучників вправляють на зміну. Звертати увагу, щоб не було яких випадків,

5) Лучництво. Обовязкове для всіх учасників(ць). Уладити змагання в стрілянні до мети на віддаль.

1. Прорух.

Ранній прорух слід вести у швидкому темпі. Коли погода гарна — таборовики повинні вправ-

ляти тільки в штанцях та капцях або босо. Взагалі треба дбати про загартування таборовиків(чок) так, щоб вони і в холодніші дні могли вправляти в штанцях. Після проруху дати кілька хвилин відпочинку. Програму проруху слід опанувати впродовж 4—5 разів. Складніші вправи можна розложити на поодинокі елементи і в цей спосіб їх засвоїти а опісля злучити. У засвоєнні програми проруху, можна пізніше вставляти вправи в дужанні чи джію-джітсу.

Рівнож замість заподаних забав можна уладжувати інші забави. Звертати увагу на докладне виконування вправ.

В першу чергу кожний поучник тіловиховання мусить сам добре засвоїти собі матеріял

Окремо слід переробити руханку та можливі конкуренції — вимоги до „В. Ф. С."

Програми проруху.

Для юнацтва від літ 14—15.

I. Прорух:

1) Збірка,

2) Руханкова кольона, викид рамен від грудей боком — якнайбільше назад,

3) Засаднича постава. Звороти голови вправо, вліво, вперед та назад.

4) Круження кадовба при малому розкроці,

5) Малий розкрок. Схрещення рук згорнених у кулаки і вимет скосом угору,

6) Оба ряди стоять до себе плечима. Руки підносять угору, хапаються руками і себе взаїмно підносять. (Підноситься свойого сусіда на плечах),

7) Глибокий присід, руки сперті об землю під

колінами. На раз — викинути ноги взад, на два — присід,

8) Турецький сід. Рукі зігнені в ліктях. Долоні на грудях. Вимахи рамен боком взад з рівночасним скрутом кавдоба та голови в сторону вимаху рук,

9) Розкрок. Руки на карк склони кадовба вправо та вліво — на переміну,

10) Легкий розкрок. Згин кадовба, руки звисають свобідно. Свобідні вимахи рук вправо та вліво з рівночаснім скрутом кадовба,

11) Постава — струнко, спочинь; вправо—вліво обернись.

12) Повільний хід, марш зо співом і розхід.

II. Прорух:

1) Збірка,

2) Хід з піднесениям високо колін,

3) Хід на пальцях і на пятах,

4) Малий розкрок. Склони кадовба вправо та вліво, противне рамя подане горою, друга рука на бедрі,

5) Круження головою,

6) Сісти на землю, ноги разом випрямлені, на раз — руками досягнути пальців ніг, на два — руки вгору,

7) Підскоки на місці на одній нозі,

8) Забава: два ряди стоять перед лінією, першим з одного і другого ряду подається палку. На даний знак перші добігають до назначеного місця чи знаку, та вертаючись передають палку своїм наступникам, які виконують те саме. Ряд, що найскорше виконав своє завдання — виграє,

9) Повторення засадничих постав впоряду,

10) Збірки в різних формах (лава, трилава, триряд і т. д),
11) Марш зо співом і розхід.

III. Прорух:

1) Збірка,
2) Біг — 100 м.,
3) Глибокі віддихи,
4) Круження головою,
5) Круження рук при малому розкроці,
6) Клякнути, права (ліва) нога вбік. Руки сплетені на карку, згини кадовба вбік,
7) Згин якнайдальше взад,
8) Права (ліва) нога вбік, згини кадовба,
9) Забава: Два ряди перед назначеною лінією. Ряд в широкому розкроці — тримається разом, останній передістається попід ноги, прибігає до мети і знова стає на чолі ряду,
10) Повільний хід,
11) Впоряд, повторення і вивчення маршу та зворотів у ньому. Відчислювання і точне вико нування наказу „стій",
12) Марш зо співом і розхід.

Для юнацтва від літ 16—18.

I. Прорух:
1) Збірка,
2) Хід: три кроки на пальцях, три на стопах,
3) Хід із замахом рамен до заду,
4) Малий розкрок, в похиленій поставі, ноги випрямлені, рухи „боксові",
5) Скрут кадовба вперед, назад, вліво, вправо,
6) Скрут голови,
7) Підскоки, за третім разом з розкроком та вбік піднесеними руками,

8) Положитися грудьми до землі, — руки і ноги випрямлені підносимо разом можливо найдальше до гори,
9) Постава лежача лицем догори. Руки випрямлені вздовж кадовба, замахом підносимо випрямлені ноги і доторкаємо землі за головою,
10) Глибокий присід і заячі підскоки,
11) В лежачій поставі „їзда ровером",
12) Забава: дві лави звертаються до себе лицем, руки схрещені на грудях, в підскоках на одній нозі кожний старається вибити легкими поштовхами другого з рівноваги,
13) Стати на пальці, — руки на бедра, повільний перехід до глибокого присіду і поворот,
14) Впоряд (струнко, спочинь, звороти на місці),
15) Марш зо співом і розхід.

II. Прорух:

1) Збірка,
2) Хід, що третій крок вимах ноги вгору, — нога випрямлена,
3) Хід довшими кроками,
4) Постава похилена, руки затиснені в пястуки, на приказ викидати руки боком взад, — при чому тіло випростовується,
5) Засаднича постава, звороти голови,
6) Постава — поземе піднесення рамен, замах рамен дозаду з рівночасним легким присідом (на пальцях). Вимах рамен вгору, вперед з рівночасним підскоком, — зіскок на пальцях до присіду, рамена вділ, кадовб випростований,
7) Опертися на руках, ноги випростовані викинути взад, ліве рамя кинути вгору, — кадовб звернути в ту саму сторону,

8) Один лягає на землю лицем догори, ноги в колінах зігнені, стопи спочивають на землі. Другий підходить до лежачого, руки опирає на колінах, лежачий підпирає руками рамена вправляючого, а той підносить ноги догори,

9) Впоряд, повторення. Збірка в різних лавах,

10) Марш зо співом і розхід.

III. Прорух:

1) Збірка,
2) Біг, хід з вимахами рук та випадами,
3) Хід, вимахи ніг,
4) Круження голови,
5) Круження кадовба, руки на бедрах, малий розкрок,
6) Хід на місці з піднесенням ніг,
7) Дволава до себе плечима, руки вверх, зловитися руками, — один другого підносить на плечах,
8) Один лягає, другий підносить його за карк у випрямленій поставі,
9) Глибокий присід, викид ніг на зміну вправо і вліво,
10) Опертися на руках, ноги випростовані, на руках підноситися то опадати,
11)) Положитись навзнак: „ровер",
12) Легкі підскоки,
13) Свобідний марш,
14) Впоряд, — повторення, марші, „стій", звороти в марші, відчислювання,
15) Марш зо співом і розхід.

2. Купіль і плавання.

Науку плавання переводять поучники, які самі добре опанували цей рід спорту та рятівництво.

Поучник мусить передбачити усе, щоби запобігти нещасливим випадкам.

Загальні вказівки:

а) З огляду на безпеку:

1) Призначене місце на купіль і науку плаван-

Купіль юнацького табору в Турковичах 1941 р.

ня повинен поучник точно очеркнути та назначити,

2)Для початкуючих глибина небільша як 1.20 до 1.30 м.,

3) Не провадити навчання на дуже рвучких місцях,

4) В часі купелі чи вправ, визначити 2-ох учасників(ць) що вміють добре плавати, щоби держали порядок та наглядали а в разі потреби несли поміч. До диспозиції мусять мати одну — або дві жердки довжини 4—5 м.

б) З огляду на здоровя:

1) В часі науки плавання (купелі) треба звернути увагу на вуха. Вражливі вуха можна затикати на час купелі ватою намоченою товщем. Коли відчувається біль у вухах слід звернутися до лікаря,

2) Безпосередньо по їді не вільно йти до води. По малій перекусці переждати годину, по більшій 2 години,

3) Не входити до води зігритому,

4) Коли виступає „гусяча скіра" сейчас вийти з води.

в) В часі купелі:

1) Заки юнак(чка) зануриться у воду, нехай звогчить водою шию, голову, пахи та живіт. У воді треба цілий час рухатися (не мокнути). (За винятком малих передишок між одною а другою вправою),

2) По виході з води не оставати без руху. Коли зимно, витерти тіло ручником до суха та одягнутися.

В часі соняшної купелі не доводити до того, щоб злізла скіра.

Подаємо кілька водних гор:

1) Перегони: можна уладити там і назад на короткій трасі. Коли є вода пливуча, то радше проти води. Юнаки входять до води (по бедра, пояс) уставляються в ряд — та на даний знак рушають. Підчас плавби стараються один другого випередити, допомагаючи собі руками наче веслами.

2) Вправи в колі: (Звізда) — 6—8 юнаків(чок) уставляються у воді вколо і подають собі руки. „Коло" починає крутитися. Тоді на даний знак юнаки 1, 3, 5, 7, кладуться на воду, ноги до

середини разом оперті об себе, — в той спосіб твориться звізда, що крутиться.

3) Водна боротьба: Юнаки уставляються в двох лавах, один напроти другого, на даний знак присками водою стараються одні других виперти із занятих становищ.

4) Ловля риб: Юнаки ловляться за руки, неначе б творили сіти, та стараються в ту сітку зловити юнака-рибу. Юнак-риба не може сітки розірвати, може одначе втекти, або дістатися поза сітку поринаючи.

5) Перетягання на воді: два юнаки стають напроти себе та подають собі руки. Прочі (дві групи) однаково сильні стають за одним та за другим юнаком, ловляться руками за бедра а на даний знак перетягаються. Побідником стає та група, яка перетягнула останнього юнака через границю, що є в тому місці, де уставлялися напроти себе два перші юнаки. Найкраще виглядає коли одна група прорветься і всі... падуть у воду.

6) Боротьба верхи: Юнаки діляться на дві групи. Кожна група уставляється у воді напроти себе окремо у дволавах. Задні ряди обох груп вилізають на плечі юнаків з перших лав (неначе б на них сиділи). На даний знак ряди наступають на себе. Юнаки стараються струтити один одного з плечей у воду. Боротьба у воді далеко завзятіша, бо юнаки не бояться упадку на тверду землю. Звертати увагу, щоби з розгоні боротьби юнаки, що падають, не задовго оставали під водою.

7) Стріл до цілі: Юнаки (по три — пять) уставляються у віддалі 5—10 кроків у воді (глибина води по груди). Один юнак стоїть в середині. Юнаки стараються поцілити мячем в середнього.

Середній старається уникнути поцілу мячем, занурюючися в воду. На місце поціленого приходить юнак, що поцілив.

8) Змагання в нуркуванні: Вишукуємо кілька відповідно великих каменів та стараємося винести їх з води. Хто винесе найбільше каменів при одноразовім нуркуванні, той стає побідником. Гра у воді на глибині грудей чи шиї.

9) „Когутик" на воді: Два ряди уставляються боком до себе. Скачуть на одній нозі та стараються ударом плеча звалити свойого противника.

Коли юнаки освоїлися вже з водою, тоді приходять на чергу перші вправи.

Усвідомлюємо юнаків, що коли ми втягнемо воздух,тіло буде плавати на поверхні води.

1) Вправа: Юнаки вдихують воздух, занурюються та повзають на колінах і руках 1—2 м. на дні.

2) Вправа: Юнаки роблять ту саму вправу з тим, що втягають якнайбільше воздуху до грудей. Юнаки переконуються, шо повзати по дні неможливо, бо вода виносить тіло на верх.

3) Вправа: Юнаки втягають воздух, занурюються під воду — рівночасно присідаючи. (Коліна до грудей, руками хватають за стопи). Вода виносить тіло догори.

4) Вправа: Прийняття постави до плавання. Юнаки виконують вправу як попередньо з тим, що коли вода винесе тіло нагору, юнак випростовує тіло.

5) Вправа: Щупак. Це є властива вправа до науки плавання. Юнак уставляється плечима при стрімкому березі (стрімкий берег може заступити

прамовісно до води вложена та підперта дошка) на глибині грудей. Юнак опирає о стіну (дошку) стопу правої ноги на висоті коліна, подається легко до переду, випростовує перед себе руки і пальці, а долоні держить разом. У слідуючому моменті підносить та опирає о дошку також ноги на якій стояв, — занурює легко голову під воду та сильним, енерґійним рухом простує ціле тіло відбиваючись ногами. В той спосіб вперше находиться в поставі пливацькій. Цю вправу переробляти докладно та звертати увагу, щоби учасники(ці) осягали якнайдальші віддалі (після відбиття ногами).

„Жабка". — Насамперед учасники(ці) мусять опанувати рухи „на сухо", щоб могли їх швидше та краще засвоїти, та щоби можна було неправильні рухи належно виправити.

Вихідна постава: тіло в засадничій поставі, руки вверх, одна коло одної, долонями звернені до переду. Учасник(ця) дивиться вгору. на „1": руки перенести боком до бічного положення, рівнобіжно до землі, — долонями звернені до землі. Рівночасний вдих. Ноги залишаються в засадничій поставі.

На „2": перенесення рук перед груди, руки зігнені в ліктях, долоні звернені до переду находяться під бородою, великий палець та вказуючі дотикаються, — рівночасно наступає піднесення коліна боком вгору, — стопа близько коліна ноги, на якій спочиває тягар тіла.

На „3": випрямлення рук до вихідної постави з рівночасним видихом, піднесена нога простується енерґійним рухом вбік та повертає до постави.

Вправи при скісно нахиленому кадовбі:

В тій поставі виконуємо рухи раменами, як в попередній вправі, неначе б груди лежали на воді.

Рухи рук у воді: як при вправі ч. 2 з тим, що учасники(ці) виконують попередньо засвоєні рухи — у воді.

Дальше слідують рухи, получені з віддихом: при провадженні рук боком подається тіло до переду, при чому винурюється голову з води, наступає вдих і голова знову занурюється. При русі рамен вперед — видихується воздух під водою. Наступає коротка павза і рухи починаються наново.

„Щупак" у получені з рухами рук. відбиваємося від берега чи дошки ногами, як це вже вище подано, з тим, що виконуємо двічі або тричі руками рухи, які ми вже засвоїли.

Рухи ніг: Два юнаки (вода до пояса) лицем до себе подають собі руки, третій кладеться на руки лицем до води так, що його піддержують юнаки на воді. В цьому положенні юнак вперше виконує повні рухи на воді. Рамена виконують попередньо засвоєні рухи — у воді. При переношенні рамен перед груди, як це було попередньо подано, наступає притягнення обох ніг боком до кадовба (коліна назовні). При випрямленні рук, ноги виконують енерґійний рух боком взад та рух дотягнення ніг разом. Оба юнаки, що є призначені допомочі, поволі поступають в напрямі, в якому плине пливун, вкінці приходить хвилина, коли юнак самостійно пливе поволі дальше.

Спокійне плавання.

Одначе початкуючий юнак не має ще витривалости, а це тому, що його рухи не є зовсім опановані, гармонійні та швидкі. Щоб навчити спокійно плавати треба знову зачинати від „щупака". Щоб краще учасники(ці) засвоїли собі спокійні рухи можна перепровадити змагання: а) — хто при „щупаці" одержить найбільшу віддаль? — б) хто перепливе означену віддаль при якнайменшому числі виконаних повних рухів? Важне, щоб в часі науки пливацьких рухів, юнаки засвоювали собі і віддих. Віддих дуже важний, бо хто вміє опанувати віддих, цей спокійно плаває, — менше мучиться.

Коли в деяких випадках учасники не могли б навчитися плавати „жабкою", тоді можна вчити плавати грудним, природним стилем, з тим, що: а) голова занурюється тільки по бороду, вдих та видих над водою, б) рухи рамен перемінні, рамена простуються вперед, опісля виконують рухи під водою, в) ноги підчас виконування рухів мусять згинатися в колінах.

Коли юнаки опанують можність удержуватися на воді, можна навчити їх других стилів: кравль, плавання навзнак і т. п.

Кілька слів про рятівництво.

Для кожного юнака є ясним, що свойого друга рятуватиме з нараженням власного життя. Коли хто хоче рятувати потапаючого, мусить в першу чергу сам вміти бездоганно плавати, дальше — мусить знати спосіб рятівництва, щоби з меншою власною небезпекою, зате з більшим успіхом в разі потреби, міг поспішити на рятунок.

Тому належить навчити юнаків, що вміють плавати, найважніших речей із рятівництва.

Треба тямити:

а) коли в поблизу находиться човен — рятуй при його помочі.

б) коли маєш жердку, а потапаючий недалеко — подай йому, а якщо вхопиться, тоді старайся витягнути його як найшвидше до берега. Коли маєш дошку, навіть мяч, кинь, щоб потапаючий мав можність хоч тільки удержатися на поверхні води,

в) коли вже скачеш до води на рятунок, тоді в міру часу якнайбільше роздягнися,

г) найкраще, коли потапаючий — непритомний, а коли кидається і утруднює рятунок — занури його кілька разів під воду,

г) не підпливай до потапаючого спереду, тільки ззаду,

д) коли потапаючий вхопив тебе — старайся за всяку ціну увільнитися від нього, — не жалуй удару. Боротьба з потапаючим відбуватиметься у воді, тому треба добре знати техніку віддиху і нуркування.

З юнаками що вміють плавати, слід переробляти по черзі, як мають рятувати потапаючого.

Як належить приводити до притомности, в який спосіб виконувати штучне віддихання, як рівнож інші вказівки, — подасть таборовий лікар.

3. Легкоатлетика

Легкотлетика, це важний засіб до всестороннього вироблення тіла та сили волі. Тут лучаться такі два найважніщі елементи: 1) Скорість і сила, 2) зручність та витривалість.

Навчитися в кожному моменті довільно та доцільно володіти своїм тілом — допоможуть легкоатлетичні вправи. Перемогти противника останнім вкладом своїх сил при помочі волі — привчать змагання. Легкоатлетичні вправи — біг, скок та

мет вимагають не тільки сили, зручності та витривалости, але й знання виконання, яке набуваємо — заправами. При легкоатлетичних вправах звернути в першу чергу увагу на технічне засвоєння окремих конкуренцій, а оминати всяких більших напружень (скоки на силу і т. п), — зате докладність виконання та відповідне степенування, мусять стояти на першому місці.

Кожна заправа складається з трьох частин:

а) вступні вправи,

б) головні вправи,

в) кінцеві вправи.

а) Вступні вправи мають завдання приготовити організм до більшого напруження, призвичаїти до збільшеної праці — серце, легені та мязи. Зачинається їх звичайно свобідним, легким бігом,

б) головні вправи слід попередити підготовчими вправами, які наставили б відповідні групи мязів на працю, а тимсамим улекшили б опанування головних вправ. Головні вправи — це навчання тих конкуренцій, що на даний день та тренінг приготовані,

в) кінцеві вправи мають успокоїти організм та відпружити мязи.

І. Біги.

Біги ділимо на:

короткі — 50 м., 60 м., 100 м., 200 м.

середні — 400 м., 800 м., 1500 м.

довгі — 3 км., 5 км., 10 км.

Для юнацтва візьмемо під увагу:

а) для учасників від літ 14—16: короткий біг — 60 м., 100 м.,

б) для учасників від літ 17—18: короткий біг — 60 м., 100 м.,

для учасників від літ 17—18: середній 400 м., але дуже рідко — довгий біг 1500 м. — до 3 км.

Навчання стилів бігу:

Короткий біг.

При бігу 50, 60 чи 100 м., що триває тільки секунди — конечний якнайшвидший вибіг („старт"), сам біг, та добіг до мети. Біг отже ділиться на вибіг („старт"), властивий біг та добіг.

Низький старт: щоб можна добре відбитися мусить юнак викопати собі дві ямки. Першу ямку копає юнак у віддалі 15—20 цм. від лінії старту. Задня стінка ямки дещо стрімкіща. Опісля юнак вкладає викрочну ногу до ямки, клякає на коліно ноги закрочної, та зазначує місце, де кінчається стопа закрочної ноги, і там копає другу ямку. Задня стіна цієї ямки є майже прямовісна, передня скісна. Після викопання ямок юнак чекає на приказ до старту. Тоді викрочна нога находиться в ямці, закрочна між ямками. На приказ „на місця" — юнак вступає на своє місце. На приказ „готові" — юнак підносить коліно закрочної ноги, тягар тіла переносить на викрочну ногу та на руки, при чому глибоко вдихує і задержує воздух. На стріл (свисток) — юнак відбивається руками дещо в гору а опісля до переду. Перші кроки короткі, дуже швидкі.

Властивий біг: юнак переносить ногу — з бедра до переду. Кроки ставляє великі. На тасьму „впадає" — викидаючи руки та нахилюючи кадовб, або виконує зворот кадовба з нахилом. В часі бігу 100 м. юнаки віддихають 2—3 рази (вправні змагуни — 1 раз, або перебігають „одним духом"). Навчання бігу починається від навчання стилю бігу,

а не старту. Навчати переношення ноги, ставлення стопи, працю рук, а опісля всі ті елементи лучити разом. Накінець приходить наука старту.

Стиль довгих бігів: похилення кадовба є менше, як при коротких бігах: нога ловить землю середстіпям, переходить на цілу стопу, — рухи рамен нормальні, видих дещо сильніший. Старт на довгі біги — високий.

Плоский старт — з постави „долів": на приказ: „на місця" — юнаки прибирають поставу „долів", пяти дотикають лінії старту, на приказ „готові" — юнак притягає праве коліно якнайближче до кадовба, правою рукою опирається об землю коло правих грудей. Ліва рука витягнена вперед. На стріл (свисток) юнак відбивається правою рукою від землі, підноситься до гори і вибігає вперед.

II. Скоки.

Скок у довжінь:

Скок у довжінь складається: а) з розбігу б) відбиття, в) лету, г) доскоку. Передумовою доброго скоку — це розбіг. Розбіг ділиться на дві частини: а) розвинути скорість, б) удержати набуту скорість і звернути увагу на відбиття. Довгота розбігу — около 25 м. Останні кроки розбігу дещо коротші, нахилення кадовба менше. Відбиття починається з пяти, на легко пригненій нозі в коліні— наступає сильний удар пяти в поріг, опісля слідує нагле простування коліна, а тягар тіла переноситься на пальці. По відірванню відбиваючої ноги, підтягається її до ноги викрочної так, що злучені разом підходять аж до бороди. В часі лету кадовб випростований, груди подані наперед. Зіскок на випрямлені ноги, подані наперед — це є природний стиль, від якого взагалі можна починати ско-

ки. Навчати постепенно: розбіг, відбиття, накінці доскок. Юнаки вправляють на невеликій висоті і аж коли на тій висоті опанують скок, можна висоту побільшити.

Скок угору:

Стиль природний: розбіг скісний (кут 45°) — виносить 9—12 м. Останні кроки відбиття мусять бути скорі і енерґійні. В хвилині відбиття треба викинути сильним замахом блищу ногу до поперечки, якнайвище, — рух ноги мусить іти з бедра. Ногу відбиваючу по відірванні від землі викидається (теж рухом з бедра) вгору. У хвилині відбиття підносить юнак руки шьидким рухом вгору на висоту рамен — тіло переходить над поперечкою в сидячій позиції. Перехід над поперечкою починає нога внутрішня, кінчає нога відбиваюча. Кадовб нахилений наперед, руки легко вгнуті в ліктях і піднесені вгору, — зіскок відбувається на внутрішню ногу.

Стиль прутовий (каліфорнійський).

Юнак виконує кількакроковий скісний розбіг, енерґійно відбивається внутрішньою ногою (нпр. лівою ногою, коли розбіг був з лівої сторони). Ногу легко зігнену в коліні та зігнені руки викидає вгору в сторону лати, а опісля підтягає відбиваючу (внутрішню) ногу до зовнішної (вимахової): в хвилині, коли коліно ноги вимахової находиться на висоті поперечки — починається уклад кадовба, поможности якнайбільше рівнобіжно до лати. Також ноги та руки простуються над латою. При випростуванні зовнішньої ноги випростовується (над латою) і кадовб, — опісля кадовб пересувається круто в сторону відбиваючої ноги над поперечкою, внутрішнє рамя опускає понад лату вділ,

а противне випихає боком над головою, — згинає в коліні відбиваючу ногу, пересуває її між поперечкою та опускає її коліном вділ. Рука виконує рух в сторону землі додолу. Зіскок на ногу відбиваючу, лицем до землі, з підпором руками. Нога замахова піднесена догори.

Понадто слід вивчити: скоків на перешкодах, скоків у довжінь — (через яму з водою, потік), скок у височінь через сталі перешкоди (паркан), скок лучений — (пліт, яма з водою і т. д.).

III. Мети.

Стусан кулею:

Вправа ця вимагає дуже складної координації праці цілого тіла. Тому при навчанні не вчити учасників(ць) відразу стилю, а обзнайомити спершу із самою суттю стусану, та при навчанні не вживати важких куль і звертати увагу на вислід, а передовсім на правильність рухів при стусані.

Вправи з кулею найкраще давати по бігах або скоках, бо сам стусан кулею вимагає переважно праці горішньої частини тіла, отже є свого рода відпочинком для ніг.

Стусан кулею відбувається в колесі (проміру 2.13 м.) з місця, або з розбігом. Вага кулі: 2, 4, 5, 7 кґ.

Стусан кулею з місця складається з 4-ох засадничих рухів : а) постава виметова, б) розмах, в) замах, г) вимет.

а) Постава виметова: до стусану правою рукою стаємо в розкроці ширини 3—4 стіп, лівим боком до напряму мету. Кулю держимо насадами трьох пальців — великого, вказуючого і середнього. Кулю уміщуємо над ключицею: права рука зігнена в лікті в продовженні барку, долоня звернена догори, вказуючий і середній палець дотика-

ють шиї. Ліва рука свобідно витягнена в напрямі лету кулі, легко зігнена в лікті, — мязи обидвох рук відпружені. З цієї постави переносимо тягар тіла на легко зігнену праву ногу, при чому тулів має бути легко поданий наперед, а жолудок втягнений.

б, в, г) розмах, замах, вимет:

Передмах полягає на повільному склоні тулова боком наперед, а замах на скруті тулова вправо з рівночасним похилом назад.

По замаху — слідує вимет: кадовб скручується вліво (до напряму мету), тягар тіла переносимо на ліву ногу, випростовуємо обі ноги з рівночасним скрутом бедер вліво, похиляємося наперед і енерґійним рухом викидаємо кулю у воздух під кутом 43 ступенів. (Звертати увагу, щоби не відривати передчасно руки з кулею від ключицевого ділка, бо при виметі кулі мусить брати участь рука разом з барком). Руку з кулею відриваємо від барку й випростовуємо рамя в кінцевій фазі скруту тулова вліво. Усі ті фази вправляти зразу без кулі.

Стусан кулею з розбігом:

При стусані правою рукою, стаємо лівим боком до напряму мету, — тягар тіла на правій нозі, пальці ніг легко звернені на боки, тулів легко похилений наперед, жолудок втягнений. Кулю держимо насадами пальців, уміщуємо її над ключицею і притискаємо до шиї. Ліва рука свободно витягнена в напрямі мету, мязи обох рук і шиї зовсім відпружені. Голову держимо свобідно, зір спрямований перед себе, а не в напрямі мету.

Розбіг: Ліву ногу викидаємо свобідно вище бедра, переносимо її в тій самій лінії назад, опісля

знов викидаємо її наперед з рівночасним плоским підскоком в напрямі мету довжини ок 80—90 дм. (Звертати увагу, щоби підскок був мякий, скорий і невисокий, опісля, щоби стопа правої ноги була звернена частинно в напрямі мету). У цьому підскоці, з викидом лівої ноги, прибираємо поста-

Вимет ратищем
(Курінь Юнацтва, Краків — 1941 р.).

ву півприсіду, скручуємо кадовб вправо та похиляємо його дещо назад. Рухи ті мають бути закінчені перед дотиком землі лівою ногою. Сам стусан починається з хвилиною діткнення землі лівою ногою, — випростовуємо тіло, переносимо його тягар на ліву ногу і енерґійним рухом випростову-

ємо праве рамя скосом вгору. Стусан кінчиться доставленням правої ноги до лівої і скрученням назовні долоні — вправо.

Мет ратищем:

Так як при стусані кулею, при навчанні мету ратищем не класти натиску на довжину мету, лише на зрозуміння сутті механіки рухів. Про правильність і довжину мету рішає: гнучкість, скорість і сила. Тому вказаним є навчання метів зачинати з юнаками досить сильними, що вже мають опановані біги й скоки. До вправ уживати легких бамбукових ратищ. Ратищем можна метати з місця або з розбігу.

Вправи мету ратищем починати від правильного держання і вимету ратища.

а) Держання ратища; Юнак опирає ратище вістрям об землю, вказуючим пальцем обхоплює ратище зараз за шнурком, а з другої сторони укладає великий палець вздовж дерева на висоті вказуючого пальця і трьома позісталими пальцями втискає шнурування в долоню. Так обхоплене ратище переносить дозаду і скручує долоню так, щоби три пальці уложені на шнуруванні були звернені догори. Вістря ратища все звернене в напрямі мету.

б) Постава виметова; Юнак стає лівим боком до напряму мету в розкроці (около 4 стопи), причому ліва стопа дещо відхилена вбік (около 20—25 цм.) від напряму мету. Ноги легко пригнені в колінах, кадовб зігнений в пасі, шлунок втягнений, праве рамя з ратищем випрямлене але відпружене — звернене назад долонею догори. Ліве рамя сильно зігнене в лікті та подане наперед на висоті барків. Тягар тіла спочиває на правій нозі, постава свобідна. У тій поставі робимо замах, склонюємося незначно боком назад і укладаємо рамя з ратищем у похилій площині (около 35 степ.) близько і вздовж кадовба, причому вістря ратища має бути на висоті очей, а зір спрямований перед себе

в) Вимет: Переносимо тягар тіла з правої ноги на ліву (якої пальці звернені в напрямі мету). Обі ноги простуючися в колінах підносять кадовб, який простується рівночасно з бічного склону й похилення — вгору і наперед, випихаючи правий барк, який потягає праве рамя, яке підноситься боком над головою наперед. Ліве рамя стягається вдолину до бедра. По русі кадовба наперед — рамя з ратищем все ще відпружене йде за барком долонею догори, причому лікоть висувається з передрамям до переду а голову скручується вліво, що улекшує нам скрут кадовба. Ратище виходить з руки в хвилині, коли лікоть висувається далеко наперед, а передрамя простується енерґійним рухом. Сам мет виконують два пальці — великий і вказуючий. Передрамя замаховим рухом іде зі заду, причому кадовб похилюється наперед, а одночасно права нога в хвилині вимету ратища — відбивається від землі й робить перекрок, уставляючи стопу рівнобіжно з граничною лінією.

При виметі звертати увагу, щоб не згинати заскоро рамени в хвилині вимету, як також, щоб юнаки не переносили ратища боком, бо ці оба блуди ослаблюють працю барка й кадовба.

Мет ратища з розбігом:

Початкові вправи розбігу і вимету переводити без ратища. Юнак значить перед собою лінію,

з малої віддалі доходить до неї, і перший крок властивого розбігу зачинає з лінії — лівою ногою (при виметі правою рукою). Другий крок правою ногою, третій — лівою, а при четвертому кроці ставить скоро праву ногу на пяті зі зовнішнього боку перед ліву ногу (т. зв. „перекладанка"). Опісля викидає ліву ногу вкосом вгору. По перенесенні тіла на праву ногу, юнак прибирає подібну поставу, як при меті з місця. В кінцевій фазі тягар тіла переносить на ліву ногу, а права робить перекрок як при меті з місця. Дальші вправи можна вже переводити з ратищем.

Вже при першому кроці з лінії — найкоротшою дорогою переносимо постепенно ратище з-над голови дозаду так, щоби перед четвертим кроком (перекладанка) ратище було позаду, а рука випрямлена. По „перекладанці", яка улекшує нахилення кадовба й випрямлення рамени з ратищем, переноситься тягар тіла на праву ногу з рівночасним викроком лівої ноги. З хвилиною дікнення землі лівою ногою починається вимет.

Мет диском:

Сила, зручність, гнучкість мязів і координація праці цілого тіла рішає про поправний мет диском. При вправах класти натиск не на довжину мету, а на правильне виконування поодиноких рухів мету й використування праць цілого тіла.

Диском метаємо в колесі (пром. 2.50 м.) — з місця, або з оборотами (розбіг).

Фази мету диском:

1) постава виметова,
2) Розмах,
3) Замах,

4) Вимет.

Держання диска:

Диск лежить на долоні, придержуваний кінцями чотирьох розхилених пальців. Великий палець відхилений і спочиває на диску в цей спосіб, що його кінець покривається з краєм диска. Палець цей у хвилині вимету надає дискові напрям лету.

Постава виметова:

Юнак стає лівим боком до напряму мету в розкроці — ширини ок. 3—4 стіп, при чому права стопа є відхилена на яких 20—30 цм. вбік: Пальці обох стіп є легко звернені до середини.

Розмах — це повільний скрут кадовба вліво з рівночасним перенесенням правої руки з диском повним розмахом до переду скісно вгору, аж до лівої руки, яка піддержує диск. Рух цей має розтягнути всі мязі тіла.

Замах: — є це рух поворотний розмаху — праве рамя з диском йде скосом взад з рівночасним скрутом кадовба також взад. В тій фазі оба рамена є так уложені, що одно є продовженням другого, а оба є відхилені якнайдальше від кадовба. Щоб надати більшої обширности рухам при розмаху, підносимо дещо пяту правої ноги, а при замаху — лівої.

Вимет:

При виметі мусить діяти все — послідовність рухів: випрост ніг і скрут бедер вліво, при чому підноситься і кадовб та звертається в напрямі мету, — після того слідує щойно скрут барків, який тягне руку з диском вкосом вгору. Вимет диску наступає в тому моменті, як долоня що держить

диск, знайдеться між правим барком і лінією мету диска. В цілі надання оборотового руху дискові, натискаємо до себе на його край чотирма пальцями — головно вказуючим, а великий палець надає дискові відповідний кут мету. При вправах вимету звертати увагу, щоби всі рухи були пливкі й гармонійно зі собою зливалися.

Розбіг:

З юнаками котрі добре опанували вже мет диском з місця, можна вправляти мет з розбігом (оборотами).

Постава:

Юнак стає біля краю колеса лівим боком до напряму мету, в розкроці ширшому о одну стопу від ширини бедер. Тягар тіла переноситься на праву ногу, кадовб легко похилений наперед, мязи тіла відпружені. Зір спрямований перед себе. Юнак виконує передмах, опісля замах, і коли права рука з диском кінчає замах і йде дозаду, починаються обороти: наперед права нога робить оборот на 180 стіп, а опісля такий самий і ліва. В часі оборотів, праве рамя з диском остає далеко взаді, аж до хвилини діткнення землі лівою ногою. Оба обороти виконується в легкому присіді. З хвилиною закінчення другого обороту, принимаємо поставу як при виметі з місця. Звертати увагу, щоби в тому моменті юнаки не тягнули відразу руки до вимету, тільки зачинали вимет випростуванням ніг, перенесенням тягару тіла на ліву ногу, опісля скрутом бедер, барків, а з ними правої руки з диском. В кінцевій фазі вимету виконується т. зв. перескок, який полягає на скорому уставленні правої ноги перед ліву, а ця по перенесенні тіла на праву ногу, відривається від землі й переноситься вгору назад

при рівночасному згині кадовба наперед. Цей перескок робиться в цілі уможливлення праці рамен і вдержання рівноваги по виметі. Усі ті вправи переводити постепенно по одній і в міру опанування лучити в гармонійну цілість.

4. „Відзнака Фізичної Справности" в юнацьких таборах.

Добуття „В. Ф. С." повинно стати справою чести кожного старшого учасника(ці) табору. Коли заведемо в юнацьких таборах обовязкові проби за добуття „В. Ф. С.", то вони приймуться і в краю, бо самі таборовики поведуть за тим підсилену пропаґанду.

Нам треба здорових тілом і духом юнаків(чок). В тій цілі слід повести пропаґанду за вдержанням фізичної справности до пізніх літ життя. Бо тільки сильна тілом людина — має кращі дані бути сильною і духом, — ніж слабовиті, нервозники і т. п.

„Відзнака Фізичної Справности" є цим засобом, що має звернути увагу широких мас нашого громадянства на тіловиховання.

Молодь мусить стати першою до тих змагань за свою фізичну справність, за туготу тіла, — за нею підуть широкі лави цілого громадянства. Юнацькі табори — повинні проломити леди байдужности нашої молоді до тіловиховання. Не сміє бути ані одного юнацького табору, в якому не переведено би проб за „В. Ф. С.", не сміє бути в тих юнацьких таборах ані один учасник(ця), коли він

здоровий, який не взяв би участи в пробах за „В. Ф. С."

Команда табору мусить докласти всіх зусиль, щоб ці проби за „В. Ф. С." підготовити, з усіми учасниками(цями) перевести, а тимсамим пустити в край, між широкі лави сільської і міської молоді, пробоєвиків та пропаґандистів тіловиховання, пробоєвиків клича „Нині вчися побіджати — завтра певно побідиш".

Підготова до проб за „В. Ф. С." — це майже однозгідне з переведенням наміченої програми тіловиховання в таборі. Треба тільки подбати про переведення цієї програми, треба вміти знайти настільки часу на тіловиховання, наскільки взагалі в таборі можна його мати до розпорядимости. Коли б навіть учасники(ці) перевели в таборі проби тільки деяких вправ чи груп за „В. Ф. С." — слід опісля і поза табором подбати про їх доповнення.

Для справного переведення проб за „В. Ф. С." слід виповнити:

1) Одержати дозвіл від Відділу Опіки над Молоддю на створення Комісії проб „В. Ф. С."

2) Узгіднити програму тіловиховання в таборі з програмою підготови проб „В. Ф. С."

3) При лікарському перегляді — звернути увагу на стан здоровя учасників(ць), чи вони є в спромозі стануги до проб за „В. Ф. С."

4) Вибирати відповідні вправи з кожної групи вимог за добуття „В. Ф. С." — які є можливі до переведення в юнацькому таборі.

5) Проголосити реченець відбуття проб, та подбати про переведення наміченої програми тіло-

виховання по узгідненні з програмою підготови проб „В. Ф. С.”

6) Перевести в наміченому реченці проби „В. Ф. С.“ (ще перед закінченням табору) по можности з усіма без вийнятку учасниками(цями) табору, та предложити негайно Відділові Опіки над Молоддю внески на признання „В. Ф. С.”

Відділ Опіки над Молоддю може Команді табору не дати дозволу на зорганізування Комісії проб „В. Ф. С.” — тоді проби ці обовязана перевести повітова комісія проб „В. Ф. С.”, на якої терені діє табор.

Реченець переведення проб визначити так, щоби ще перед закінченням табору — Відділ міг кандидатам, що сповнили вимоги, вручити грамоти і відзнаки.

Тому Команда вже заздалегідь докладно запізнається з „Правильником Відзнаки Фізичної Справности“, і вже в перших днях існування табору подасть його до відома всім учасникам(цям) табору.

Право ставати до проб за „В. Ф. С.” мають учасники табору — мущини, що покінчили 15. рік життя, жінки, що покінчили 17. рік життя. Молодших учасників в ніякому разі до проб „В. Ф. С.” допускати не вільно.

Переведення проб „В. Ф. С.” — вимагає уладження хочби примітивної спортової площі (цеж одна з найважніших передумов переведення проб „В. Ф. С.“). Біги, скоки, мети, спортові гри, стріляння з луку мусять відбуватись на рівному місці, де можна виміряти віддалі, оцінити осяги змагунів. До уладження площі слід приступити вже в першому дні існування табору. Рівнож слід придбати

спортове приладдя, хоч би найбільш конечні речі, без яких неможливим є переведення проб „В. Ф. С.“, а саме:

а) диск — ваги 1 кґ.

б) ратище — ваґи 600 ґрам.

в) ґранат (булавка) 500 ґр.

г) куля — 4. і 5. кґ.

ґ) мячі та сітки до відбиванки,

д) луки і стріли, щит,

ж) 2—3 стопери,

з) метер з точною центиметровою поділкою (а ще краще тасьма).

На 2. рої (14. людей) треба найменше: 1. диск, 1. ратище, 6. булавок, 1. куля 4. кґ. і 1. куля 5. кґ., 6. луків, 2. мячі і 2. сітки до відбиванки — разом 20. штук. На 1. курінь найменше щераз стільки.

Намічений склад Комісії проб „В. Ф. С.” в таборі, командант, а ще краще референт Опіки над Молоддю УДК (Делеґатури) — ще перед заснуванням табору, пересилає до Відділу Опіки над Молоддю до затвердження.

Комісія проб „В. Ф. С.“ веде всі праці заподані в наших вказівках під 2—6., придержуючися якнайточніще вимог правильника „В. Ф. С.”

При переведенні програми тіловиховання класти великий натиск на заправу в конкуренціях-вимогах до добуття „В. Ф. С.“, а вести їх так, щоб учасники навіть не запримітили, що переводжена програма тіловиховання є заразом частинно підготовою до проб „В. Ф. С.”

ЗІСТАВЛЕННЯ

найлегших вимог добуття „В. Ф. С." найдогідніших до переведення на юнацьких таборах, в школах і курінях молоді. (Диви: „Правильник Відзнаки Фіз. Спр." Додаток до Вісника УЦК. Ч. 18 за 1941).

Група	Ч. вправи муж.	Ч. вправи жін.	Вправи до проб „В. Ф. С."	Мужчини м. а. 22—34	м. б. 19—21	м. в. 17—18	м. г. 15—16	Жінки ж. а. 21—30	ж. б. 19—20	ж. в. 17—18
1.	1.	1.	Руханка згідно з взорами для поодиноких категорій, заподаних в Правильнику В. Ф. С.							
"	2	2	Плавання стилем довільним в метр.	100	100	100	50	100	100	50
	3	3	Скок у далечінь з розбігу, в метр.	4.10	4.10	3.85	3.30	2.95	2.90	2.80
"	4	4	Скок у височінь з розбігу, в метр.	1.20	1.20	1.05	0.95	0.90	0.90	0.85
"	6	—	Лещетарський скок, в метрах	23	18	13	7	—	—	—
"	7	5	Стартовий скок у воду, в секунд.	4	4	4.5	5	5	5.5	6
"	8	6	Скок до води з розбігу в точках	7	7	6	—	7	6	—
	9	7	Біг 60 м. не на біжні, в секундах	—	—	10	11.2	11.4	11.6	12.4
"	10	—	Біг 100 м. не на біжні, в секундах	15.4	15.6	15.8	17.4	—	—	—
"	11	—	Біг 400 м. не на біжні, в хв. і сек.	1.23	1.26	—	—	—	—	—
"	13	8	Плавання 50 м., дов. стиль, в хвил.	—	—	—	1.2	—	—	1.25
"	14	8	Плавання 100 м., дов. стиль, в хв.	2.15	2.30	2.45	—	2.45	2.55	—
"	15	9	Біг на звич. совгах, 300 м., в хв.	—	—	55	1.—	—	—	1.20
"	16	10	Біг на звич. совгах, 500 м., в хв.	1.25	1.45	—	—	1.45	1.50	—
	17	—	Мет диском, 2 кґ. ваги, в метрах	32	30	—	—	—	—	—
"	18	11	Мет диском, 1 кґ. ваги, в метрах	—	—	32	26	26	24	20
"	19	—	Мет ратищем 800 ґр. ваги, в метр.	42	37	—	—	—	—	—
"	20	12	Мет ратищем 600 ґр. ваги, в метр.	—	—	30	24	25	23	19
"	21	—	Мет булавк. 500 ґр. ваги, в метр.	65	57	45	36	- -	—	—
"	22	—	Стусан кулею 7.25 кґ. ваги, в метр.	13	12	—	—	—	—	—
"	23	—	Стусан кулею 5 кґ. ваги, в м	—	—	13	—	—	—	—

Група	Ч. вправи		Вправи до проб „В. Ф. С."	Мужчини				Жінки		
	муж.	жін.		м. а. 22—34	м. б. 19—21	м. в. 17—18	м. г. 15—16	ж. а. 21—30	ж. б. 19—20	ж. в. 17—18
„	24	13	Стусан кулею 4.— кг. ваги, в метр.	—	—	—	13	11	10.5	—
„	26	—	Мет мячем до відбиванки, в метр.	—	—	35	30	35	30	25
„	28	15	Шерм.	так	так	так	—	так	так	так
„	29	—	Спортові гри В.	знання засад гри і чинна участь в тов. змаганнях			—	—	—	—
„	30	17	Стріляння з луку на 15 м., в точк.	60	55	50	60	60	55	50
	33	20	Марш, 5 км., в хвилинах і сек.	—	—	—	50.—	43.—	48.—	—
„	32	19	Марш, 3 км., в хвилинах і сек.	—	—	—	—	—	—	25.—
„	35	—	Марш 10 к. з обтяж. 7.5 кґ., в год.	—	1.30	2	—	—	—	—
„	36	—	Марш 10 к. з обт. 12.— кґ. в год.	1.30	—	—	—	—	—	—
„	38	—	Марш 30 км., в год.	6	7	—	—	—	—	—
„	39	21	2-дневна піша мандрівка в км.	60	50	40	35	40	35	30
„	40	22	3-дневна піша мандрівка в км.	84	70	55	—	60	55	—
„	41	—	Біг на 3 км. не на біжні в хв. і сек.	—	14.42	15.24	—	—	—	—
„	42	—	Біг на 5 км. не на біжні в хв. і сек.	26.—	—	—	—	—	—	—
„	43	24	Лещет. біг на 3 км., в хвилинах	—	—	—	30.—	—	—	32.—
„	44	25	Лещет. біг на 5 км., в хвилинах	—	—	40.—	—	50.—	52.—	—
„	46	26	Біг на звич. совгах 1000 м., в х. і с.	—	—	—	4.—	3.45	4.—	4.30
„	50	—	Їзда колесом, 20 км., в хв. і сек.	1.10.—	1.15.—	—	—	—	—	—
„	51	—	Однодневний кінний рейд, в км.	—	—	50	—	—	—	—
„	52	—	Дводневний кінний рейд в км.	120	100	—	—	—	—	—
„	53	—	Плавання — 200 м. — в хвилинах	—	—	5.30	—	—	—	—
„	54	—	Плавання — 400 м. — в хвилинах	—	11.40	—	—	—	—	—
„	57	31	Веслування „А"	(однодневна водна прогулька)				(однодневна водна прогулька)		
„	60	—	Спортові гри Б. і Г.		міжкурінні і таб. змаг.					

Пояснення до табелі вимог до проб „В. Ф. С.“

Руханка для поодиноких категорій віку. (Взірці заподані в „Правильнику В. Ф. С.“). Скок у височінь правою і лівою ногою з відбиття. Плавання стилем довільним. При меті диском — віддалі в метрах — сума метрів. Усі мети (ратище, диск, булавка, куля) правою і лівою рукою.

З кожної групи — можна добирати довільні вправи. Щоб виповнити вимоги проб „В. Ф. С.“ кожного ступеня та кляси, треба відбути успішну пробу з усіх 5-ох груп — по одній вправі впродовж одного року. Про „В. Ф. С.” може старатися кожний укрїнець, що покінчив 14 літ і українка, що покінчила 16 літ життя. Час важности відзнаки числиться від 1 січня того року, що в ньому покінчено проби, до 31 грудня слідуючого року. „В. Ф. С.“ тратить цей, хто поповнить злочин користолюбивости та злочин негідний чести людини а зокрема українцеві. Хвилево тратять право ношення „В. Ф. С.”: а) покарані адміністр. арештом — на час відбування кари, б) здисквaліфіковані українськими спортовими товариствами — на час дискваліфікації, в) шкільна молодь за недостаточні поступи в науці.

Проби за „В. Ф. С.” переводять комісії проб „В. Ф. С.” затверджені Обласними Комісіями проб „В. Ф. С.” чи Відділом Опіки над Молоддю УЦК.

IV.

ФАХОВЕ ОСВІДОМЛЕННЯ МОЛОДІ.

Кожний юнак(чка) повинен винести з табору хоч в части, зацікавлення і початкові відомості якоїсь ділянки практичного знання.

Практичне приміненння набутого знання слід ввести вже в заранні — тоді молодь вчиться ці-

нити працю, сама стає спостережливою і підприємчивою.

Розвивати всі вроджені здібності та заправляти до практичного життя — це головне завдання табору.

Миття казанів
(Юнацький табор в Турковичах в 1940 р.)

Кожний юнак(чка) буде тоді мати повні дані стати повновартним громадянином — коли побіч прикмет характеру і тіла — що їх зумів набути і розвинути працею в організації молоді, на таборах — зуміє ще розвинути в собі зацікавлення до якоїсь ділянки знання, одним словом добуде основи на доброго фахівця.

Табор має йому і це дати в міру можности.

Знання якогось фаху -- на заняттях в таборі

слід подавати теоретично і практично. Найкраще, як на таборі виберемо одну ділянку практичного знання, але подбаємо про її основніще засвоєння учасниками(цями).

До цього треба перевести справді дбайливу підготову. В першій мірі мати до розпорядимости фахового поучника.

Придбати потрібні прилади чи знаряддя в такій скількості, щоби практичні заняття могти переводити гуртово (роями, чотами). В сталих приміщеннях на табори — уладити постійні робітні чи навіть ляборатори́ї, в яких учасники(ці) могли би практично засвоїти собі потрібне знання

Безпосередній нагляд над цією ділянкою повинен обняти господар.

Його обовязком є предложити відповідні проєкти — який рід практичного знання є можливий до переведення в таборі в даних відносинах і порі.

Однак в тій справі найбільший голос може мати Референтура Опіки над Молоддю, яка вже заздалегідь перед відкриттям табору повинна поробити відповідні заходи і приготування (підшукання поучника-фахівця, уладження робітні, придбання знаряддя).

До таких практичних ділянок знання, що їх в таборі найлекше перевести, зачисляємо:

а) Сільсько-господарська освіта. — Управа ріллі і праця на ній — (викладами і практично у формі допомоги селянам в пільних роботах), управа яринного городця — (викладами і практично у формі заложення квітників біля табору), управа лічничих ростин — (викладами і практично у формі заложення городця лічничих ростин біля табору),

б) Будівництво — домів, доріг, мостів, спортових площ — (викладами і практично у формі допомоги при працях місцевому населенню або в обсягу табору). Будова вартової кімнати біля табору, або поміч при будові чит. домівки в місцевині осідку табору або в околиці. Будова дороги-доїзду до табору, або направа громадської дороги в околиці табору. Будова містка через річку біля табору. Будова спортової площі біля табору.

в) Опіка над хорими — рятівництво, санітарна служба (викладами і практично у формі практичних курсів, дижурів у лічницях і захоронках, якщо такі існують в місці осідку табору),

г) Куховарство — (викладами і практично у формі ведення таборової кухні),

ґ) Столярство — (викладами і практично у таборовій столярській робітні),

д) Слюсарство, ковальство — (викладами і практично в таборовій слюсарській робітні або в приватній кузні),

е) Шоферство — (викладами і практично — ведення авта, мотоцикля),

ж) Світливство — (викладами і практично в таборовій світливні).

Безперечно, що можуть бути ще другі ділянки фахового знання, які можна б на таборах вдатно перевести (нівеляційні праці, реґуляція рік, торфівництво, лісова господарка, кустарництво, кошикарство, шевство, виріб забавок і т. д.), бо кожна місцевина має свої питоменності, багато різних можливостей. Це залежатиме головно від ініціятиви Референта Опіки над Молоддю.

Якщо в терені діяння Референтури Опіки над Молоддю є стале приміщення на табор (більший дім) та є надія, що воно буде служити молоді на

табори впродовж кількох літ — тоді уладити в ньому зразкову, випосажену у всі можливі урядження робітню.

На перше місце висуваються — робітні слюсарська і столярська та світливна ляборатория. Виріб окуття до лещет, виріб лещет, деякого спортового приладдя (булавки, луки штафетові палки і т. д.). В добре уладженій робітні спортового приладдя можна рік річно виробляти відповідну скількість лещет, булавок, луків, наплечників і т. д.

В світливній ляборатории — молоді юнаки можуть навчитися підставових речей з обсягу світливства, на добре переведених санітарних курсах — юначки можуть одержати добру підготову до пізнішої санітарної служби. Несучи поміч селянам в пільних роботах (кісьба, жнива, звоження збіжжя, орання, копання бараболь і т. д.) можна засвоїти собі (передовсім міська молодь) багато знань з сільського господарства, а при тому табор оставить по собі милий спомин місцевому населенню. Ведення яринних городців, квітників — не тільки навчить учасників багато потрібного, що в житті придасться, але і табор на цьому скористає.

Навчання мусить відбуватися теоретично і практично. Замало вивести юнацтво в поле і заставити до пільних робіт, слід низкою викладів познайомити його з цією ділянкою знання (про управу ріллі, про здобрювання (гноїння) ґрунтів, про помічні добрива (погної), про чергування ростин, про управу картоплі, про яринні городці, про управу лічничих ростин і т. д.), з шоферства — (опис авта, одноциліндровий рушій, праця кілька-циліндрових рушіїв, толоки, розгінне колесо, паливо, карбуратор, скринька бігів, гальми, керма, добрі

та злі проводи електричности, магнето і його діяння, динамо, рушій Дізля, погін рушіїв газом, кермування автом, поліційні приписи, знаки дорогового руху).

Не треба тільки на одному таборі накопичувати викладів з різних ділянок знання, зате вибрати одну і подбати про добре засвоєння її учасниками. Поміч селянам в пільних працях, поміч при будові доріг, мостів, якщо не стануть засобом практичного вишколу, який попередять виклади і теоретична підготова — то все таки — в таборі належать до обовязкових занять — як частина служби праці.

Навіть при найменшому розподілі годин занять на фахове освідомлення молоді — (впродовж 10 годин викладів і 10 годин практичних занять) можна багато навчити. Число годин збільшиться, коли вчислимо ще час праці зужитий в тій самій ділянці — на „службі праці".

Можна також присвятити на це кілька годин призначених на підготову до юнацьких проб

Засадою повинно стати: не накопичувати теоретичних відомостей — без практичного засвоєння, не вводити безплянової праці без пояснень, вказівок та теоретичної підготови. Краще менше — але **основніще.**

V.

„СЛУЖБА ПРАЦІ".

Фізична праця це один з засобів виховання молоді, у нас дуже непопулярних. Гітлерівська молодь прийняла її за найважнішу основу свойого виховання.

Фізична праця краще, як що інакше, ставить юнака активно до життя, сталить характер, вироб-

ляє карність а також заправляє фізично — вчить витривалости.

Впоїти переконання, що праця є ознакою гідности людини, а висліди праці є ознакою її вартости, використати молодечу енерґію на розбудову добробуту народу, навчити організації праці та солідного її виконування — оце і є завданням юнацького табору.

Фізичною працею — затерти різницю між психікою сільської і міської молоді, працею — виховувати людей, що знають тверду життеву дійсність і вміють в ній брати активну участь.

Табор в якому на це не звернемо уваги, або замало на це присвятимо часу — не сповняє свого виховного завдання. Учасники з такого табору виходять надалі „паничиками-білоручками" — а такий спосіб виховання не для нас.

Тому фізичній праці в таборі належить відвести своє місце, поставити її в начало таборових занять, піднести її до висоти значіння, як найкращого виховного засобу для молоді.
З другої сторони, якраз через неї, табор оставить якнайкращий спомин по собі — місцевому населенню.

Тому цією ділянкою занять в таборі повинен зокрема поцікавитися обозний, її вміло розплянувати, узгіднити з програмою фахового освідомлення молоді та так поставити, щоб учасники(ці) дійсно відчули оцей благодатний вплив фізичної праці.

Передовсім треба подбати, щоб вона стала обовязковою для усіх. Ніяких винятків, звільнень, „маркірації". Чорна робота — для нас свята — оце клич юнацьких таборів.

До конечних праць, що ввійдуть в обсяг „служби праці" — зачисляємо:
а) уладження приміщення табору,
б) уладження таборової спортової площі,
в) уладження доступу до табору і таборової площі,

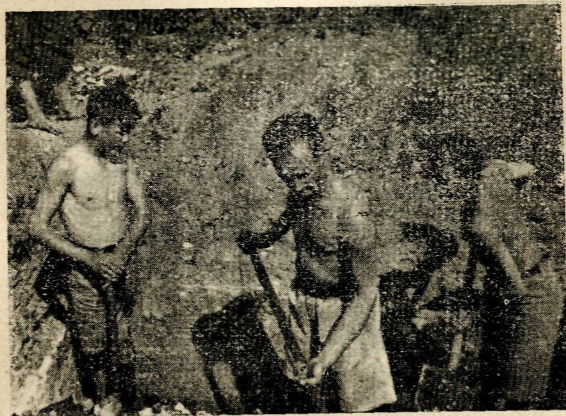

„Служба праці" в юн. таборі в Турковичах—1941 р.

г) поміч селянам в їхній праці.

а) Уладження приміщення табору.

Коли табор має бути приміщений під шатрами — будова шатер (порядок праці: провідницьке шатро, будова підсад під шатра, накриття для кух-

ні, викопання лятрини, докінчення будови шатер, будування печі, зроблення льоху і магазину, докінчення будови кухні), щогла на прапор — висоти можливо найбільшої, добре вкопана (70—80. цм.) з кільцями до підсування і зсування прапора, кухня — упорядкування кухонної кімнати, будова (направа) печі, будова (відгородження) прибічного харчевого, кухонного магазину, зроблення кухонного стола, вибрання пивниці, магазин — зладження полиць на харчі, полиць на одежу, вішаки на спортове приладдя, добре забезпечення дверей та замків, освітлення магазину, написи — один великий напис — назва табору, написи на (шатра) кімнати (команда табору, магазини, їдальня, кухня, лікарня, викладова саля, числа роїв, чот, куренів. напис про вступ до табору), таблиця оповіщень — (біля провідницького шатра) побіч канцелярії або при щоглі на стовпчику, зладження відер і виповнення водою на кожному поверсі, наношення піску до скрині. зладження заслон (затемнень на вікна), естетичне уладження канцелярії, викладової салі, їдальні, прикрашення кімнат (шатер) внутрі.
В прикрашенні кімнат, у виконанні написів, має бути видний стиль.

Усе слід виконати найкраще, читким письмом (не олівцем), не нищити при тому стін, не накопичувати по кімнатах образів, не забути про завішення хреста в канцелярії, викладовій салі, їдальні, подбати про гарний, назверхній, трівкий напис з назвою табору.

б) Уладження спортової площі.

В першій мірі мати дозвіл від влади і власника площі. Вибрати місце якнайближче табору і місця купання, — мусить воно бути можливо рівне. Перевести малі нівеляційні праці (вирівняти нерівності), засипати ямки та вглиблення, по можности обвести площу латами, дротом або загородити, якщо має служити на кілька літ.

Найменші виміри площі: 50—70×50 метр. (так щоб можна було уладити хоч би біг на 60 м.). На площі визначити: місце для скоків у височінь, в да-

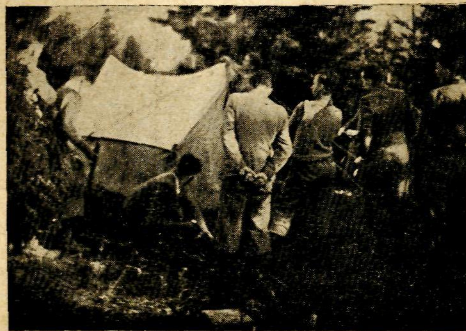

Будова шатра
І. інстр. табор у Криниці (12. X. — 2. XI. 1940 р.).

лечінь, місце для метів, на середині площі зробити „ворота“ для відбиванки. Зробити скічню та стояки. Побіч площі, а навіть і дальше, але в місці, де не ходять люди — (найкраще під кручею), зладити стрільницю для лучників (щит — ціль для стріляння з лука) — вмістити в такому місці, щоб лучники не ставали проти сонця, звернути увагу на сторону й силу вітру. На площі відзначити місця: на скічню, мету, грище — вапном, навезти декілька фір (тачок) піску на скічню, відзначити навіть ма-

лу біжню. В таборі повинно бути до розпорядимости найменше десять лопат (рискалів), декілька сокир, тачок і другого приладдя, щоб юнаки могли праці над уладженням табору, перевести скоро і справно в перших днях існування табору.

Біля площі предвидіти місце для гостей, з якого бувби якнайкращий вид на площу, як можна — то навіть уладити там місця до сидження: побудувати в землі ступені, та замкнути цю „трибуну" обгородженням. На тій площі можуть відбуватися змагання, таборові пописи, в яких як видці напевно візьмуть участь громадяни околиці.

г) Уладження доступу до табору і таборової площі.

Де табор не находився б, все таки доступ до нього незавжди буде найлекший (поправа дороги, вибудування блищої короткої доріжки, поставлення містка через річку і т. д.). При будові дороги — треба в першій мірі здерти мураву чи стару наверхню дороги, відповідно її справити, викопати побіч малі рови, землею з них вирівняти наверхню, опісля навезти шутру, убити його та присипати піском.

Коли це є стале приміщення на табор, слід конечно обвести його парканом, а при головному вході збудувати естетично виконану браму. Біля брами можна побудувати вартову кімнату — вартівню і будку для стійки (з дощок, з сухих гиляк, плетену з пруття і т. п.)

Зладити метеорологічну стацію: на видному місці прибити коробку і завісити там барометр і термометр, зробити стрілку на вітер, примітивне мірило сили вітру, табличку для щоденних записок погоди, доручити котромусь з учасників догляд стації впродовж цілого табору. На площі визначити: місце на щоденні збірки, місце малої ватри.

На ріці, у догідному місці (вибрати його за порадою лікаря та поучника плавання) — визначити місце до купання, вичистити дно ріки в тому місці з намулу, хабаззя і великих камінюк, зазначити глибокі місця і зазначити границі місця купання на березі — хоруговками, написами, зазначити гра-

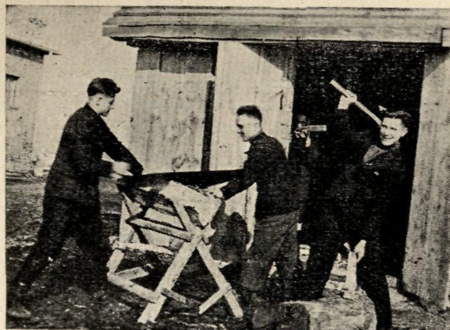

Таборовики рубають дрова.
(Курс-табор для провідників К. М. в Києвці на Підляшші 1941 р.).

ниці пляжі, на якій можна було б також перевести і руханку і спортові гри. Коли взагалі не має в околиці ріки, тоді на площі біля табору — уладити водотриск — уміщуючи більшу бочку з водою на підвищенні, а при чопі бочки зладити відповідний натрисковий механізм. Воду до бочки повинні учасники щодня доставляти відрами, тому до

руштовання, що на ньому уміщена бочка, слід добудувати східці. Під бочкою вдолі поставити поміст з лат (щоби вода могла спливати), а під ним рівець на відпровадження води з площі — поза границі табору.

д) Поміч селянам в їхній праці.

Жнива:

Жнива: (жаття та звоження збіжжя).

Обозний голосить начальникові громади, що може йому на визначені дні і години дати дане число робітників, і просить о приділ праці. При тому, жадає виказу найбідніших та потребуючих помочі але для української справи не ворожих — громадян. Між них обозний розділює учасників(ць) визначуючи для кожної партії провідника, та повчаючи, як мають заховуватися підчас праці, як відноситися до селян. Провідник групи повинен повчити — як виконувати працю.

Копання бараболь:

Наперед подбати в селі про зібрання відповідної скількости потрібного знаряддя (мотик). Уважати, щоб учасники(ці) не нищили одягу, тимбільше як це власність табору. Ніколи не продовжати визначених на працю годин, а що найважніше не „маркірувати" на очах селян.

Праця в лісі, будова доріг, поміч при будові чит. домівки, уладження квітника перед чит. домівкою і т. д. Слухати доручень і вказівок відповідних майстрів, що ведуть ті праці, однак по можности старатися виконувати працю гуртом — зорганізовано, щоби висліди її були наглядні.

ж) **Висипання могили (направа могили, поставлення хрестів на могилах, уладження цвинтариків, засадження квітів, постійна опіка над могилами за**

цілий час існування табору) в честь поляглих героїв.

Це дуже важний обовязок табору. Треба взяти під увагу, що не кожне наше село дбає про могили героїв (нераз з села полягло чи згинуло мученичою смертю навіть декілька юнаків — село не подбало про висипання могили на їх памятку, нераз роками занедбані могили героїв — з поломаними хрестами). Треба їх цього навчити. (Не йде про уладження свята могил а опісля їх повного занедбання — слід постійно опікуватися могилами, їх відновляти, обмурувати, поставити тривалі хрести, життєписи, вмурування памяткової таблиці і т. д.).

Це слід перевести в порозумінні з священиком і місцевою молоддю.

Праця повинна йти спільно, з великим розмахом (цілим табором).

Треба також дозволу влади, про який повинно подбати громадянство. Але і по висипанні могили слід нею опікуватися за цілий час табору, а при закінченні табору святочно передати опіку над могилою місцевій молоді. Якщо б місцева молодь не виявляла охоти до цього, або була незорганізованою — тоді ця праця вповні спадає на табор. Потрібне приладдя слід придбати заздалегідь, працю перевести одноразово, опісля визначити окремі гуртки по черзі — опікунами могили, аж до часу закінчення табору (засадження квітів, піклування квітів, зладження памяткової книги, вмурування таблиці і т. д.).

Тямте: — не відходіть з табору не віддавши пошани поляглим і замученим нашим борцям і героям.

Ваша пошана до них нехай не обмежується

уладженням шумного свята могил — але працею над їх належним упорядкуванням.

„Службу праці” — слід організувати планово, злегка заправляти учасників до фізичної роботи, дбати, щоб вони радо її виконували. Щоб надати її змагового характеру — ввести в таборі „прапорець Служби праці” — який комендант що тижня в неділю по наказі вручає роєві чи чоті, що впродовж тижня — найкраще виконала свої обовязки в ділянці „служби праці”.

Працю слід виконувати збірно — роями а навіть чотами. При кожній праці мусить бути провідник. Тих провідників праці визначує обозний і вони є відповідальні за ведення праці в бажаному напрямі. Провідники роїв відповідають за скількість осягів в праці. З кожної переведеної і закінченої праці — провідник праці здає особисто командантові звіт.

ПОДІЛ ГОДИН ЗАНЯТЬ В ЮНАЦЬКИХ ТАБОРАХ.

Назначені програмою занять (диви „Розподіл дня”) ділянки праці слід так поділити (розложити):

4-тижневий табор				Ділянки праці	6-тижневий табор			
юнацк.		вишк.			юнацк.		вишк.	
год.	%	год.	%		год.	%	год.	%
				I. Національно-суспільне вихован				
20	10	20	7	Гутірки — намічені програмою	30	10	40	9
4	2	4	1	Святочні ватри нам. програмою	4	1	4	1
30	14	25	9	Підготова юнацьких проб	30	10	25	6
6	3	20	7	Відпр., своб. гутір, виклади, змаг.	12	4	38	9
				II. Тіловиховання				
50	25	74	26	Мандрівництво	70	22	90	21
10	5	10	4	Руханка, впоряд	18	6	20	5
20	10	23	8	Купіль, плавання, спорт, гри	32	11	42	10
10	5	20	7	Легкоатлетика	25	8	40	9
8	4	14	5	„В. Ф. С.”	13	4	15	4

4-тижневий табор				Ділянки праці	6-тижневий табор			
юнацк.		вишк.			юнацк.		вишк.	
год.	%	год.	%		год.	%	год.	%
				III. Фахове освідомлення молоді				
17	8	29	11	Виклади і практичні заняття	40	12	52	12
				IV. „Служба праці"				
30	14	35	15	Фізична праця	40	12	58	14
205	100	274	100		314	100	424	100

Відсоткове відношення годин по ділянкам праці.

60	29	69	24	Національно суспільне виховання	76	25	107	25
98	49	141	50	Тіловиховання	158	51	207	49
17	8	29	11	Фахове освідомлення молодді	40	12	52	12
30	14	35	15	Служба праці	40	12	58	14
205	100	207	100		314	100	424	100

ТИЖНЕВИЙ ПОДІЛ ГОДИН У ВИШКІЬНОМУ ЮНАЦЬКОМУ ТАБОРІ.

4-тижневий табор. **6-тижневий табор.**

I.	II.	III.	IV.	Ділянки праці	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
6	6	4	4	Гутірки	8	8	8	6	4	6
1	1	1	1	Святочні ватри	1	—	1	—	1	1
12	6	2	5	Підготова юнацьких проб	6	6	6	3	3	1
5	4	6	6	Відправа — Виклади	6	5	5	6	8	8
6	14	29	22	Мандрівництво	7	13	15	24	17	14
4	3	2	1	Руханка, впоряд	5	3	3	3	3	3
5	6	6	6	Купіль, плавання, спорт. гри	6	7	7	6	8	8
6	6	3	5	Легкоатлетика	7	6	6	6	7	8
2	3	4	5	В. Ф. С.	2	2	2	2	3	4
7	7	7	8	Фахове освідомлення молоді	10	8	7	8	9	10
14	12	4	5	„Служба праці"	12	12	10	8	9	7

Добір пори дня на заняття.

1. Гутірки: в будні — 20—21.30 год.
В неділі, свята — 11—12.30 год.
2. Святоч. ватри — неділі і свята — 19.30 до 21.30 год.
3. Відправи, своб. гутірки, виклади і змагання 14—19 год. — в неділі і свята.
4. Підготова юнацьких проб — заняття в роях — 8—10 год.
5. Мандрівки (денні і нічні) згідно з наміченою програмою мандрівництва. Тому що в програмі занять не стає часу на переведення усіх мандрівок — слід використати кілька ночей та святочних днів ранком а то і цілий день.
6. Руханка, впоряд — 10.15—11 год.
7. Купіль, плавання, спортові гри — 11 до 12.30 год.
8. Легкоатлетика — 18.30—19 год.
9. „В. Ф. С." — 19.— — 19.30 год.
10. Фах. освід. молоді (виклади і практичні заняття) — 16.15 — 18.30 год.
11. Служба праці — 14—16 год.

Згідно з розподілом дня: в будні разом 9 год. 30 хв. занять — 1 год. 30 хв. гутірок, — в неділі і свята 8. год. 30 хв. гутірок, викладів, змагань.

Остають ще невикористані дні (не взяті під увагу розподілом дня і навчальної програми)—призначені на ліквідацію табору — два дні, (два дні праці — 22 години) які також в части можна використати до доповнення переведення наміченої програми, бо добре зорганізоване переведення ліквідації напевно тільки часу не вичерпає.

З тих обчислень видно — що намічену програму в 6-тижневому чи в 4 тижневому таборі можна зовсім легко перевести.

Треба тільки зараз із самого початку існування табору — добре розкласти розподіл дня і дбати про його точне, що до хвилин навіть постійне переводження.

Одну неділю слід присвятити на таборове свято — будьто в честь опікуна молоді св. Юрія, чи в честь Володимира Великого — Зєдинителя українських земель — або в честь поляглих і замучених наших героїв.

Програма такого Свята: ранком — змагання (штафета по грудку землі із могили). Звіт табору і сусідніх куренів молоді на площі біля табору. Служба Божа з відповідною проповіддю. Похід табору і куренів молоді, академія, легкоатлетичні змагання, роздача грамот і відзнак Ф. С., іменування юнаків. По відбутті юнацьких проб — святочна ватра.

Одне важне — використайте вповні короткий час існування табору на переведення наміченої програми — нагода раз затрачена вже ніколи не вернеться. Молодість — весна життя: чим більше соків набере дерево в зарані весни, тим кращі дасть нам овочі.

VI.

ПОБРАТИМСТВО.

В таборі всі учасники(ці) творять один — обєднаний і тісно з собою зжитий гурт. Кожний для своїх співучасників(ць) є другом-побратимом — а це побратимство повинен закріпити впродовж табору: — щирим відношенням друг до друга,

дружною поміччю і порадою, братерською любовю та веселою усмішкою, погідним настроєм.

Члени команди, булави, поучники, хоч старші — але вони не повинні дати відчути своєї вищости, своєї влади — там де цього не заходить потреба. Вони повинні знати своє місце. Приміром і працею вони сплетуть між юнацтвом перше звено побратимства, вони — навчуть молодих юнаків(чок) посвячуватися в імя дружби.

В таборі немає неправди і брехні, підхлібства, заздрости, ворожнечі, немає вислугуванняся друзями — усі рівні, усі друзі, один—другому брат.

Юнак завжди веселий і тому в таборі завжди весело. Напевно між юнацтвом знайдуться такі, що зуміють цю веселість вдержати, важне, щоб її вдержували і в хвилях перемучення, по важкій мандрівці, по фізичній праці.

Молодь має велику здібність підмічати різні смішні та комічні сторінки і завжди уміє ними побавитися та пожартувати.

Співжиття дає багато різних мотивів (охрещення юнака, що перший раз перебуває на таборі, таборовий часопис, знимки комічних ситуацій, карикатури, комічні пісні і т. д.).

Команда дбає однак, щоб жарти не виходили поза межі чемности та вважає, щоб молодь не використовувала їх для поганих цілей. Не допускати до висміювання тих, що мимо своєї доброї волі не можуть зразу примінитися до таборових занять та звичаїв. Забаву треба завжди перервати в місці — де вона починає перебирати міру.

1. Таборовий часопис.

До веселого життя в таборі завжди причиняється добре редаґований таборовий часопис. Редакція таборового часопису повинна складатися з самих учасників (дозволити щоби участь в редаґуванні часопису приймав цілий табор). В часописі більше уваги присвятити веселому житті табору. Найкраще видавати такий часопис під неділю.

Часопис II-ого інстр. ім. Князя Володимира Великого табору у Криниці (10. XI. — 21. XII. 1941).

2. Спів.

Усе життя табору — йде при співі. При праці, на мандрівці, перед і по вправах, перед і по їжі, при кожній нагоді — юнацтво додає собі охоти до праці гарною піснею.

Коли йде про офіціяльні пісні табору — то команда повинна призадуматись над тим. Треба визначити кілька пісень (і то маршевих) і добре їх

вивчити та дбати, щоб таборовики ці пісні при кожній нагоді співали.

Нема табору, щоб не мав своєї питомої пісні. Пісні при варті — повинні бути зокрема добре підготовані.

3. Національні танки.

Завівся в наших таборах звичай вчити національних танків. При кожній нагоді, цілими годинами, витрачають час на навчання національних танків. Можна при веселій ватрі загуляти аркана, чи другий національний танок — але не слід з табору робити школи танків, бо він втрачає тоді свій питомий характер. Неможна допустити, щоб у таборі панував дух танця, замість мандрівництва і твердого життя. Тому в ніякому разі не слід у програму занять уміщувати навчання танків.

4. Звязок з молоддю.

Коли в найближчій околиці є курені молоді — слід ввійти з ними в звязок, зацікавитися їхною працею, запрошувати їх до змагань, уладити одну спільну мандрівку в полученні з тереновими грами, втягнути їх на таборову площу (спортову) до заправ за здобуття „В. Ф. С.", запрошувати їх до участи в таборовому святі.

Однак це співжиття не повинно ані на мент перешкодити в переведенні наміченої програми — в ніякому разі змінити намічений порядок дня. Не можна допустити, щоб члени сусідніх куренів швендалися по таборі — заглядали у всі кутки. Їх треба вважати за гостей, призначити для них хвилину часу, показати, пояснити, погостити і вибачитися браком часу.

5. Звязок зі світом.

Не забувайте про тих, що не могли поїхати до табору. Посилайте їм листівки (власного таборового виробу) з поздоровленнями.

Не забувайте і за пресу, пишіть спомини з таборового життя, пишіть спомини з мандрівок — та через команду висилайте до преси, — докажіть світові, що живете.

6. Таборовий альбом і хроніка.

Команда повинна подбати вже в перших днях табору про заложення хроніки табору і альбому. Хроніку табору веде виховник, однак і кожний учасник за дозволом команди може вписати там свої спомини і враження з табору (відповідно виправлені). Знимки вміщується в таборовому альбомі а плівки переховує команда.

7. Відвідини місцевого громадянства.

Коли табор як слід сповняє свої завдання, напевно викличе це вдоволення місцевих громадян — і свідоміщі з них забажають відвідати табор. Прийміть їх щиро, покажіть свою працю, звеселіть їх своїм молодечим усміхом. Передовсім не забувайте за село, бо воно вас потребує. Запросіть активніших громадян села звидіти табор.

Скрізь шукайте приятелів і прихильників, — сткрізь розсівайте веселий усміх і погідний настрій навіть у важких всенародніх хвилинах. Держіть чоло високо — щоб народ бачив, що юнацтво це його надія, на яку він вповні може покластися.

Але перш за все внутрі табору творіть — один, обєднаний гурт, творіть братерство духа, звязуйте що раз то сильніще вузли побратимства — бо цього жадає від Вас національний обовязок теперішньої хвилі.

НА ПРАЩАЛЬНІЙ ВАРТІ...

Присвячено — на памятку — Тим, що серед нелюдських мук згинули в большевицьких тюрмах з рук жидівсько-московських катів — в червні 1941 р. — на українських землях....

....Як запалите Друзі-Подруги останню таборову ватру, Пращальну Ватру — зберіть тоді у жмут споминів усі свої таборові дні, усі Вашим серцем пережиті і працею рук закріплені, змаганнями добуті — найкращі осяги, найкращі думки — і виберіть з них це, що стало Вам дорогим, що стало предметом Ваших врій — киньте враз із грудкою землі на могили Мучеників, що так густо розсіяні по нашій українській землі. Своє життя і працю зложіть їм у посвяті.

Бо треба цілих віків наших трудів, мільйонів сповнених Великим Бажанням сердець і незлічимого числа світлих чинів — щоб хоч в частині вирівняти неповинні муки — наших найдорожчих Братів, Сестер, що склали в червні 1941. р. — своє життя на жертівнику Великої Посвяти.

....Усі, усі — викуйте в собі тверду постанову — сплатити працею без відпочинку, працею всіх днів свойого життя — працею для нації — хоч частинно довг супроти тисячі мучеників останніх днів червня 1941 р.

Йдіть з тою твердою постановою в життя, в широкі лави української молоді: — творити добро, сталити карність, навчати праці — бож на місці тисячів, що впали — мусять станути нові тисячі борців, що знають своє місце в житті, — мусять станути нові когорти молодих завойовників сердець і просторів.

Заховайте спомин останьої таборової ватри а з ним Вашу тверду постанову сплати довгу.

Юнацький табор ім. кн. Осмомисла в Криниці.
Постій, 9. 8.—30.8. 1941. р.

Число: ....

РЕВЕРС

Учасник(ця) табору ....

рій .... чота .... курінь ....

пібрав(ла) з таборового магазину дня ....

8. 1941 р.

річи:	вартос.	зворот
1. Коц	50 зол.	....
2. Простирало	20 „	....
3. Черевики (шкіряні підошви)	80 „	....
4. Черевики (деревляні підошви)	30 „	....
5. Штанята	12 „	....
6. Сорочинка	15 „	....
7. Светер	30 „	....
8. Шкарпети	10 „	....
9.	„	....
10.	„	....
Разом		....

які зобовязуюся кожної хвилини на жадання Проводу табору—неушкодженими звернути. На випадок ушкодження або запропащення — вартість ушкодженої чи пропавшої річи буде покрита з оплати таборової а учасникові(ці) скорочений час пробування на таборі, понадто родичі відповідають матеріяльно за всі шкоди учасників.

Дозвіл курінного(ої) на визичення ....
Підпис учасника(ці) по одержанні річей ....
Дозвіл господаря на видачу річей ....
Посвідчення видачі **річей** ....
При звороті прийняв **річ**, дня ....

підпис ....

Не нищити нашого спільного добра!

(Число і назва табору) ....

Ч. ....

ЗВІТ

Команданта Юнацького табору Ч. ......

за день: ....

Стан табору	Денна служба
Команда	Служб. булавний
Булава	Дижурний
Бул. гурток	Служб. гурток
Ч. роїв	Майно
Ч. чот	
Ч. учасників	
Попер. дня	Стан каси: прих.: розх.: стан:
Прибуло	Харч. магазин стан:
Убуло	Одеж. магазин стан:
Хорі	Спорт. магазин стан:
Разом	Разом
Усіх	
Карність	Стан приміщення

(Продовження на наступній сторінці)

Переведена праця:

1. Відбуті гутірки	год
2. Відбуті свят. ватри	„
3. Підготова юн. проб	„
4. Виклади, відправи, св. гут.	„
5. Мандрівки — км.	„
6. Руханка, впоряд.	„
7. Купіль, плавання, спорт. гри	„
8. Легкоатлетика	„
9. „В. Ф. С."	„
10. Фах. освідомлення мол.	„
11. *Служба праці: внутрі табору*	„
12. Служба праці: поміч селянам	„
Разом	год.

Завваги команданта:

Постій, дня 194

(Підпис команданта)

Erholungslager d. ukrainischen Jugend
Відпочинковий табор української молоді

Distrikt Область	**Ukrainisches Hilfskomitee** Український Допомоговий Комітет
Kreis Округа	**Delegatur** Делегатура
Gemeinde Громада	**Ortschaft und Post** Місцевість і пошта

Haushaltsvoranschlag
Прелімінар Бюджету

der Einkommen und Ausgaben des Erholungslagers in ....
приходів і розходів відпочинкового табору в

in der Zeit vom .... **zum** ....
в часі від до

für .... **Teilnehmer – Männer** .... **Mädchen** ....
Для учасників мужчин дівчат

Ainkomen
Приходи:

Ausgaben
Розходи:

L. N. Ч. п.	**Gegenstand** Предмет	Zl. Зл.	Gr. гр.	**Gegenstand** Предмет	Zl. Зл.	G гр.
	Einzahlungen der Eltern Оплати родичів			**Kosten der Erholung der Teilnehmer** Кошти виживлення учасників		
	Unterstützung d. Gemeindeamtes Підмога громад. уряду			**Lagerunterkunt (Mietzins)** Приміщення на табор (чинш)		
	Unterstützung von d. Handels – und Gewerbeunternehmungen Підмога торговельних і промислових підприємств			**Einrichtung des Erholungslagers** Уладження табору		
	Unterstützung d Ukr. Hilfskomitees Підмога УДК			**Ausrüstung** Виряд табору		
				Entlohn. d. Leitung d. Erholungslagers Винагорода проводу табору		
				Transport Перевіз		
	Andere Einkommen Інші прибутки			**Andere Ausgaben** Інші видатки		
	Fehlbetrag (недобір)			**Überschuss** (надвижка)		

ПІСНЯ ЮНАЦТВА.

2. Чи у радощах, чи в горю
Скажу друзям і врагам,
Що дружбу з тобою творю,
Й за те щастя душу дам.
Вірність і любов без краю
Я присяг тобі давно,
Все чим стався, все що маю,
Все для тебе, вітчино.

Добровольці йдуть шляхом...

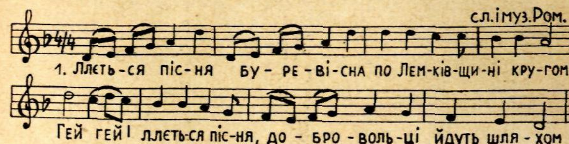

2. Гордо, сміло, вправо, вліво; із піднесеним чолом...
Гей, гей! гордо, сміло добровольці йдуть шляхом.

3. Серце вяне, тільки гляне до дівчини за вікном
Гей, гей! Серце вяне, добровольці йдуть шляхом

4. Україно, батьківщино! Бій ми вирішим з врагом!
Гей, гей! Україно!.. Добровольці йдуть шляхом!..

Читання карт

(топографічні знаки, взяті з Укр. Юнацтва

Н.

Різні знаки

Р	А	М	П	
Б.				будники
				тунелі
				віядукти
				мости
				мостки
				кладки
Перевозъ		K. Fe	Pw	перевози пароходами й човнами
Паромъ		Pr. Fe	Pr	пороми
Бродъ		Ft	B.w. Br	броди
	D.St.		P.Ż	пристані

Води

				ріки
				потоки
				водопроводи
		Schl.		канали й шлюзи
	Q.		Żr	джерела
Oз	See	Jez	Jez.	озера й стави
				болота

Р	А	Н	П	
				границі держав
				границі країв (губерній)
				границі повітів
				границі громад
60.1	700	150	200	тригонометричні пункти
56.9	102	102	102	числа подають висоту коти

Вирізки карт

Р.

Рослинність і почва

Р. А. Н. П.

рілля

городи

сади

винниці

хмільники

трави

торфовиці

поодинокі дерева

листяні ліси

шпилькові ліси

мішані ліси

кущівники

парки

зруби

мокляки

камінисті поля

піски

ЗМІСТ: